TRST, nedelja
11. novembra 1956
Leto XII. - Št. 256 (3494)

PRIMORSKI DNEVNIK

Cena 30 lir
Poštnina plačana v gotovini
Tel. 94-638, 93-808, 37-338

UREDNIŠTVO: UL. MONTECCHI št. 6, II. nad. — TELEFON 93-808 IN 94-638 — Poštni predal 559 — UPRAVA: UL. SV. FRANCISKA št. 20 — Tel. št. 37-338 — Podruž. GORICA: Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 33-82 — OGLASI: od 8.-12.30 in od 15.-18. - Telefon 37-338 — CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 80, finančno-upravni 120, osmrtnice 90 lir - Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 60 din.

MALI OGLASI: 20 lir beseda. - NAROČNINA: mesečna 480, vnaprej: četrtletna 1300, polletna 2500, celoletna 4900 lir. - FLRJ: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — ZA FLRJ: Agencija demokratičnega inozemskega tiska, Državna založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 60 - KB - 1 - Ž - 375 - Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst

Sovjetsko opozorilo trem napadalcem naj spoštujejo ukaz o umiku svojih čet

V nasprotnem primeru bodo sovjetski prostovoljci odpotovali v Egipt - Obsodba vojne v Alžiru - Prva reakcija v Parizu in Londonu

MOSKVA, 10. — Moskovski radio je danes oddajal izjavo agencije Tass v zvezi z napadom na Egipt. Izjava pravi med drugim: «V sovjetskih vodilnih krogih so z zadovoljstvom sprejeli izjavo britanske, francoske in izraelske vlade, da so te vlade ukinile vojaške operacije proti Egiptu. Taka odločitev teh vlad dokazuje, da so vsaj poslušali glas zdravega razuma in popustili pred zahtevo tistih narodov, ki so odločno obsodili napad na Egipt.

Samo pred dvema ali tremi dnevi je bil položaj na Srednjem vzhodu tak, da bi se vojaška akcija proti Egiptu lahko razširila na druga področja. Drzna politika, ki jo narekujejo ozki interesi nekaterih angleških, francoskih in izraelskih krogov, je ustvarila nevaren položaj, ki bi lahko imel hude posledice za narode in za splošen mir.

Čeprav sprejemajo na znanje kot pozitivno dejstvo ukinitev vojaških operacij v Egiptu, izražajo v sovjetskih vodilnih krogih vendarle bojazen, da bi ti ukrepi, ki so jih odredili tisti krogi, ki so razžirili napadalno vojno na Egipt, utegnili biti spletka da se pridobi čas, zato da bodo znova nakopičili večje sile za nadaljevanje napadalne vojne proti Egiptu in drugim državam Srednjega vzhoda v še večjem obsegu».

Tass takole nadaljuje: «Vzrok te budnosti je predvsem v dejstvu, da tudi po izjavah vlad Velike Britanije, Francije in Izraela o ustavitvi ognja so angleške in francoske sile močno bombardirale Port Said in izkrcale druge čete na tem področju, ki so jih pripeljali z letali. Novo uničenje in nove žrtve so se pridružile uničenju in hudim materialnim izgubam ter številnim človeškim žrtvam, ki jih je povzročilo barbarsko bombardiranje egiptovskih mest in naselij.

Poleg tega izhaja iz uradnih izjav angleške in francoske vlade, da ti dve sedaj z raznimi izgovori odklanjata umik svojih čet z egiptovskega ozemlja. Vse to narekuje narodom, da so budni spričo akcije napadalcev».

Nato poudarja izjava, da sovjetsko ljudstvo soglasno obsoja napad na Egipt, in nadaljuje: «Stališče Sovjetske zveze je bilo izraženo v pismih maršala Bulganina ameriškemu predsedniku Eisenhowerju, britanskemu ministrskemu predsedniku Edenu, francoskemu ministrskemu predsedniku Molletu in izraelskemu ministrskemu predsedniku Ben Gurionu 5. novembra ter v pozivu, ki ga je sovjetska vlada poslala Varnostnemu svetu OZN.

Sovjetska vlada je v celoti pripravljena, da začnejo učinkovati izjave, ki jih vsebujejo omenjena pisma, razen če se ne preneha napad na Egipt v skladu s sklepi izrednega zasedanja glavne skupščine OZN».

Zatem je v izjavi rečeno, da sovjetsko ljudstvo obsoja sleherni poizkus, da bi egiptovskemu ljudstvu z orožjem ponovno vsilili jarem kolonialnega zatiranja in pripominja, da je jasen izraz simpatije sovjetskega ljudstva do egiptovskega ljudstva ter vseh drugih narodov na Vzhodu, ki se borijo za svojo narodno neodvisnost in svobodo, dejstvo, da so številni sovjetski državljani, med katerimi je mnogo pilotov, tankistov, topničarjev in častnikov, ki so sedaj v rezervi, zaprosili dovoljenje, da odidejo v Egipt kot prostovoljci.

Izjava pravi dalje, da ostane Sovjetska zveza še vedno zagovornica miroljubne koeksistence in sodelovanja, «toda sovjetsko ljudstvo ne bo pasivno gledalo, ko ta ali ona kolonialna država skuša z orožjem spraviti v suženjstvo države Vzhoda, ki so postale neodvisne».

Izjava obsoja zatem kolonialno vojno v Alžiru, «kjer se ljudstvo s svojimi preprostimi obrambnimi sredstvi bori proti kolonizatorjem, ki so oboroženi z modernim orožjem in ki sedaj pokrivajo svoje zločine proti alžirskemu ljudstvu z zastavo francoskih socialistov».

«V sovjetskih vodilnih krogih, pravi na koncu izjava, se poudarja, da, če ne bodo Velika Britanija, Francija in Izrael, v nasprotju s sklepi OZN umaknili svojih čet z egiptovskega ozemlja in če z raznimi izgovori, katerih namen je pridobiti na času, pošiljajo nove sile in ustvarjajo grožnjo obnovitve vojaških operacij proti Egiptu, tedaj se pristojne oblasti SZ ne bodo uprle odhodu sovjetskih prostovoljcev, ki so izrekli željo, da bi sodelovali v borbi egiptovskega ljudstva za njegovo neodvisnost».

Predstavnik francoskega obrambnega ministrstva je nocoj izjavil, da «v nasprotju s trditvami sovjetske agencije Tass, se je sporazum o ustavitvi ognja na področju Port Saida strogo spoštoval».

Predstavnik ni hotel komentirati sovjetskega opozorila, da bodo sovjetski prostovoljci odpotovali v Egipt, če ne bi Velika Britanija in Francija umaknili svojih čet z egiptovskega ozemlja.

V britanskih diplomatskih krogih pa zatrjujejo, da je izjava agencije Tass poizkus, ohranitve vpliva Sovjetske zveze med Arabci, ki se je te dni povečal.

V Londonu ponavljajo, da bodo umaknili svoje čete z egiptovskega ozemlja, ko bodo mednarodne sile OZN pripravljene, da prevzamejo njih mesto.

Nehru zahteva umik napadalcev

KALKUTA, 10. — «Edini način, da se zagotovi mir v Egiptu, bi bil takojšnji umik angleških, francoskih in izraelskih čet,» je izjavil Nehru na nekem zborovanju v Kalkuti ob navzočnosti okoli milijona ljudi.

«Iz vzroka, ki je relativno majhne važnosti, je dejal Nehru, so Francija, Velika Britanija in Izrael sklenili začeti obširno vojno. Z velikim prelivanjem krvi so izraelske sile napredovale kakih 100 kilometrov. Vojna v dobi atomskega orožja bi pomenila popolno uničenje globusa. Z napadom na Egipt so Velika Britanija, Francija in Izrael kršili pet načel koeksistence, ki so podlaga miru.»

V zvezi z dogodki na Madžarskem je Nehru obsodil navzočnost tujih čet v drugi državi. Ponovno je obsodil tudi vojaške pakte, zlasti SEATO in bagdadski pakt.

CASTEL GANDOLFO, 10. — Papež je danes zjutraj sprejel poveljnika oboroženih sil NATO maršala Montgomeryja. Razgovarjal se je z njim 15 minut.

Danes volitve v pokrajinah Bozen in Trident

TRIDENT, 10. — Danes bo v vsej tridentinsko-južnotirolski deželi volilo okrog 490.000 volivcev novo deželno zakonodajno skupščino. Od 48 sedežev sveta jih pripada 22 volilnemu okrožju Bocna, 26 pa okrožju Tridenta. Sedaj so ti sedeži takole porazdeljeni: v bocenski pokrajini jih ima SVP (Nemci) 15, KD 3, PSDI 2, KPI 1, MSI 1; v tridentinski pokrajini pa jih ima KD 17, PSDI 2, PSI 2, PPTT (Tridentinska tirolska ljudska stranka) 2, KPI 1, MSI 1, neodvisni 1.

V bocenski pokrajini nastopa prvič tudi druga nemška lista, ki je v nasprotju s SVP. V tridentinski pokrajini pa je novost skupna lista socialističnih strank, na kateri nastopajo kandidati PSI, PSDI, NSZ in UP.

Volili bodo od 6. ure zjutraj do 22. ure. Preštevanje glasov se bo pričelo v ponedeljek zjutraj.

Angleži in Francozi kršijo dogovor o ustavitvi ognja

Egipt sprejema ustanovitev mednarodnih sil OZN - Prvi kontingenti prispeli v Neapelj
Utrjevanje Izmailije - Ugibanja o egiptovskih letalih - Jordanski bojkot Francije

Lakota in bolezni v Port Saidu

PORT SAID, 10. — Kot poročajo dopisniki iz Port Saida, ležijo ogromni kupi mrličev, mož, žena in otrok, ki so jih pobili anglo-francoski bombniki, na arabskem pokopališču. Kupi so slabo zloženi in pokriti ter se zato podirajo. V bolnišnicah je strašno pomanjkanje zdravil in bolničarke ustavljajo celo napadalčeve oklopnike in zahtevajo penicilin in druga zdravila. Mestu pa preti lakota. Število zrtev bombardiranja je zelo visoko, po nekaterih vesteh znaša celo 15.000.

KAIRO, 10. — Egiptovska vlada je sporočila, da načelno sprejema ustanovitev mednarodne policijske sile za Srednji vzhod.

Poročilo pravi, da je egiptovska vlada bila stalno v stiku z glavnim tajnikom OZN, ki je egiptovskega delegata pri OZN obvestil, da bodo policijske sile razmestili ob demarkacijski črti med Egiptom in Izraelom ter da gre za začasen ukrep, ki bo v veljavi, dokler bo trajalo izredno stanje. Poročilo pravi dalje, da je Hammarskjoeld zagotovil, da mednarodna policijska sila nima vojaških namenov in tudi ni pooblaščena da bi se vmešavala v zadeve, ki se tičejo suverenosti področja, na katerem bo začasno razmeščena.

Hammarskjoeld je medtem sporočil, da je bil generalni major Ilmari Armas Eino Martola iz Helsinkov imenovan za njegovega osebnega svetovalca za zadeve, ki so v zvezi z mednarodnimi policijskimi silami.

Tajništvo OZN je javilo tudi, da bo letalski most za prevažanje članov policijskih sil OZN v Egipt «pripravljen za funkcioniranje» od ponedeljka zjutraj med zbirnim središčem v Neaplju in Egiptom.

Iz Kopenhagna in iz Oslo sta danes odpotovali prvi skupini danskih in norveških vojakov v Italijo, kjer bodo čakali na odhod v Egipt. Prvo letalo je prispelo nocoj na letališče Capodichino blizu Neaplja, drugo pa bo prispelo jutri zjutraj. Nocoj je odpotoval tudi iz Bogote prvi kontingent kolumbijskih čet.

Baje bo prevažanje članov mednarodnih policijskih sil trajalo okoli dva meseca. Švicarska letalska družba «Swissair» ima v načrtu, da bo od ponedeljka dalje za 47 dni šest njenih letal odletelo in šest pristalo na letališču Capodichino.

Računajo, da bo mednarodna policijska posadka štela okoli 6000 mož iz sledečih držav: Kanada, Indija, Pakistan, Norveška, Danska, Švedska, Kolumbija in Brazilija.

Egiptovska vlada je danes sporočila, da so angleške in francoske čete v zadnjih urah čvakrat kršile sporazum o ustavitvi ognja na področju Sueškega prekopa.

Poročilo glavnega štaba egiptovske vojske javlja, da je neki jeep z več vojaki napredoval in streljal proti egiptovskim položajem. Egipčani so takoj odgovorili ter ubili dva sovražna vojaka. Dve sovražni letali pa sta preteklo noč leteli nad področjem Izmailije in sta bili sestreljeni.

List «Al Gumhurja» javlja medtem, da so Izmailijo spremenili v trdnjavo. Isti list javlja, da so ob delto Nila poslali velika ojačenja prostovoljcev.

Medtem si v prestolnicah treh napadalnih držav še vedno belijo glavo, kje so egiptovska letala. Predstavnik francoskega obrambnega ministrstva je izjavil, da je Egipt poslal v Saudovo Arabijo vsaj 50 odstotkov svojih letal, med katerimi 24 bombnikov «Iljušin» od 50, ki jih je dobil od ČSR. Isti predstavnik je dejal, da so videli tudi v Siriji več ducatov modernih reakcijskih letal. Dejal je, da je v Sirijo prišlo mnogo sovjetskih lovskih letal «Mig» in da znaša to število okoli 125.

Predstavnik je dejal, da so mogoča tri pojasnila: 1. morda gre za letala egiptovskega letalstva, ki so se izognila angleško-francoskemu napadu v Egiptu. 2. Morda gre za letala, ki jih je Sovjetska zveza poslala Siriji na podlagi pogodbe o vojaški pomoči. 3. Lahko gre za letala sovjetskega letalstva s sovjetskimi piloti.

V angleških in francoskih vojaških krogih na Cipru so zelo zaskrbljeni zaradi teh vesti, ker to križa njih račune, da bi se polastili vsaj Port Saida.

Tudi v Tel Avivu zatrjujejo, da je te dni prišla v Sirijo skupina 24 sovjetskih letal «Mig 17» s sovjetskimi piloti. Te vesti niso uradno potrjene, opazovalci pa so mnenja, da so močno vplivale na odločitev Izraela, da je pristal na umik svojih čet s Sinajskega polotoka.

Po istih informacijah so poslali v Sirijo tudi sovjetske naprave in osebje za protiletalsko obrambo in radarske naprave. Pripominja se, da je glede tega sklenil v Moskvi sporazum sirski predsednik Sukri El Kuatli, ki je bil v Sovjetski zvezi na uradnem obisku prav v trenutku, ko je Izrael napadel Egipt.

V Bagdadu pa izjavljajo, da v Jordanijo ni prišlo niti eno sovjetsko bombno ali lovsko letalo ali pa kaka druga vrsta sovjetskega orožja.

Predstavnik egiptovskega poslaništva v Moskvi je sporočil, da so sedaj dobili že več tisoč prijav sovjetskih prostovoljcev. Te prijave so poslali v Kairo.

KAIRO, 10. — Agencija za Srednji vzhod javlja, da se arabske vlade posvetujejo o sklicanju drugega zasedanja bandunške konference. Sedež konference naj bi bil Kairo.

Jordanska vlada je sinoči proglasila gospodarski bojkot proti Franciji. Z

Jutri se začne II. redno zasedanje glavne skupščine Združenih narodov

Izredno zasedanje se je včeraj zaključilo - Vprašanje Srednjega vzhoda in dogodkov na Madžarskem preneseni na dnevni red rednega zasedanja - Začasni dnevni red vsebuje 66 točk
Potek enoletnega mandata Jugoslavije v Varnostnem svetu

NEW YORK, 10. — Glavna skupščina OZN, ki se je danes popoldne ponovno sestala, je na ameriški predlog sklenila, naj se vprašanje Srednjega vzhoda prenese na dnevni red rednega zasedanja, ki se bo začelo v ponedeljek. Zadevna resolucija določa, da bo vprašanje Sueza in palestinsko vprašanje imelo prednost pred vsemi drugimi vprašanji in da bodo o njem razpravljali, če se bo pokazala potreba. Za resolucijo je glasovalo 66 delegatov, 2 pa sta se vzdržala.

Pred glasovanjem sta ameriškemu predlogu ugovarjala filipinski in egiptovski delegat, medtem ko se je izraelski delegat z njim strinjal. Egiptovski delegat je poudaril, da Egipt ne more razpravljati o političnih vprašanjih, dokler so tuje čete na njegovem ozemlju, in je pripomnil, da napadalci niso še ubogali ukaza OZN, naj umaknejo svoje čete iz Egipta. Poudaril je, da bi zadevo še dalje moralo obravnavati izredno zasedanje skupščine, dokler ne bodo izpolnjeni pogoji Združenih narodov.

Tudi sirski, indijski in saudski delegat so ugovarjali ameriški resoluciji.

Zatem je skupščina, prav tako na ameriški predlog, sklenila, naj se tudi madžarsko vprašanje prenese na dnevni red rednega zasedanja. Temu sta se uprla madžarski in sovjetski delegat in poudarjala, da OZN ni pristojna razpravljati o tej zadevi. Ameriški predlog je bil sprejet s 53 glasovi proti 9 in 8 vzdržanimi. Izredno zasedanje skupščine se je nato zaključilo.

Jugoslovanska delegacija je izročila glavnemu tajniku OZN Hammarskjoeldu pismo, s katerim daje ostavko na položaj v Varnostnem svetu. Kakor je znano, je Jugoslavija na lanskem zasedanju glavne skupščine, ker se ni mogło rešiti vprašanje zastopstva med Jugoslavijo in Filipini, na predlog evropskih držav sprejela zastopstvo za eno leto.

V ponedeljek se bo ob 3. popoldne začelo enajsto redno zasedanje glavne skupščine. Na začasnem dnevnem redu je 66 vprašanj.

Poleg običajnih poročil glavnega tajnika in posameznih odborov ter volitev predsednika in podpredsednikov skupščine ter članov posameznih odborov je na dnevnem redu med drugimi vprašanji vprašanje razorožitve. S tem v zvezi bodo govorili o sklenitvi mednarodne konvencije o zmanjšanju razorožitve ter prepovedi atomskega in vodikovega orožja ter drugih sredstev za množično uničevanje.

Dnevni red vsebuje dalje načrt mednarodne konvencije o človeških pravicah, priporočila glede mednarodnega podpiranja pravic narodov do samoodločanja. Govorili bodo tudi o nesamoupravnih ozemljih in predložena bodo zadevna priporočila.

Na dnevnem redu je tudi vprašanje plemenskega razlikovanja v Južni Afriki, korejsko vprašanje, sprejemanje novih članov v OZN, program tehnične pomoči, načrt konvencije o svobodi informacij, načrt konvencije o državljanstvu poročenih žensk, vprašanje meje med somalskim ozemljem, ki je pod italijansko upravo, in Etiopijo, vprašanje združitve Toga in vprašanje bodoče ureditve tega ozemlja, ki je pod britansko upravo, vprašanje definicije napada, načrt zakonika o kršitvi miru in varnosti človeštva, nesporno izkoriščanje Antarktike itd. Na zahtevo Grčije bodo razpravljali o Cipru.

Med mnogimi drugimi vprašanji pa so velike važnosti tudi gospodarska vprašanja. Govorili bodo o gospodarskem razvoju nerazvitih držav in s tem v zvezi o ustanovitvi posebnega sklada OZN za gospodarski razvoj, o industrializaciji nerazvitih držav, o ustanovitvi svetovnih rezerv hrane in drugo.

Za letošnje obravnavanje gospodarskih vprašanj v Združenih narodih je značilno, da med delegacijami prevladuje prepričanje, da bi morali Združeni narodi vplivati tudi na sklepanje dvostranskih pogodb med državami. S tem bi Združeni narodi vplivali, da bi nezadostno razvite države sklepale kupčije z drugimi državami ob čim ugodnejših pogojih, tako da bi te kupčije bile hkrati tudi nekakšna pomoč. Državam, ki bi sklenile take kupčije, bi dali na razpolago izkušnje in tehnični aparat Združenih narodov, da čim bolj rentabilno izkoristijo dobljeno pomoč, posojila in podobno.

Budimpeštanski radio javlja, da je madžarski zunanji minister Imre Horvath odpotoval danes v New York, kjer bo vodil madžarsko delegacijo na rednem zasedanju glavne skupščine OZN.

Sovjetski zunanji minister Šepilov pa je prispel danes v New York.

Atentati na Cipru

NIKOZIJA, 10. — Od nedelje do danes je bilo v Nikoziji ubitih 11 britanskih vojakov in 6 grških patriotov.

Včeraj pa je na nekem letališču v Nikoziji eksplodiralo britansko reakcijsko letalo «Hawker Hunter». Na letalo je bil izvršen atentat. Med razbitinami so našli drobce bombe.

V moskovskih diplomatskih krogih izjavljajo, da so Bulganin, Hruščev in Šepilov na razgovoru z župani in predsedniki občinskih svetov Aten in Pireja včeraj govorili o Cipru. V teh krogih pripominjajo, da bo Šepilov na zasedanju glavne skupščine OZN podprl grške zahteve v zvezi s Ciprom.

Na svoji današnji zaključni seji v Bombaju je azijska socialistična konferenca sprejela resolucijo, ki zahteva, naj se Cipru prizna pravica do samoodločanja. Pri tem naj bi se dala jamstva, da se bodo spoštovale pravice manjšin.

Eisenhowerjev odgovor švicarski vladi

GETTYSBURG, 10. - Predsednik Eisenhower je danes poslal švicarski vladi pismo, v katerem pravi, da ZDA sedaj rajši nadaljujejo iskanje rešitve sedanjih mednarodnih vprašanj v OZN namesto na konferenci, kakršno je predlagala švicarska vlada.

V uradnih krogih poudarjajo, da Eisenhowerjev odgovor ne pomeni zavrnitev švicarskega predloga, pač pa da ZDA za sedaj nočejo delovati izven OZN.

WASHINGTON, 10. — Vsi člani ameriške vlade so včeraj formalno odstopili in predsednik Eisenhower je ostavko zavrnil. Običaj je, da po volitvah vsi člani vlade odstopijo.

Popravila v Sueškem prekopu

ROTTERDAM, 10. — Uradno javljajo, da se je glavno tajništvo OZN obrnilo na neko holandsko in neko dansko specializirano podjetje z naročilom, naj bi na stroške Združenih narodov odstranili ovire iz Sueškega prekopa, da bo spet mogoča plovba po njem. Obe družbi sta naročilo sprejeli in bosta v kratkem skupno začeli delo. Najprej bosta poslali vsaka tri strokovnjake v Egipt. Predstavniki holandskega podjetja izjavljajo, da bo delo združeno z znatnimi težavami.

Oster protest neodvisnih socialistov proti demonstracijam fašističnega tipa

Scoccimarro: „Naša pot v socializem ima ime: republikanska ustava"
Italijanski zunanji minister prvič na zasedanju glavne skupščine OZN

(Od našega dopisnika)

RIM, 10. — Zunanji minister Martino bi moral odpotovati z letalom v New York na zasedanje glavne skupščine OZN ob 15.30, pa je bil njegov odhod preložen na 17. uro in končno je ob 17.40 zares odletel. Pred odhodom je Martino izjavil: «Okoliščine so hotele, da prisostvuje italijanski zunanji minister prvič glavni skupščini OZN prav v trenutku tako hude mednarodne napetosti.» Potem je dejal, da je bila Italija prva, ki je zahtevala, da se «problem, ki ga je postavila egiptovska vlada s svojo samovoljno odločitvijo o nacionalizaciji Sueškega prekopa» prenese pred OZN. Sedaj pa se je težkemu problemu Srednjega vzhoda pridružil še madžarski problem. Italija gleda na OZN, je dejal Martino, z zaupanjem, da so na svetu še zadostne moralne sile, da lahko v korist svobode in pravice vzpostavijo red, kjerkoli je moten.»

Neki član delegacije je še tudi pred odhodom potrdil včerajšnje vesti, da italijanska delegacija nima namena nastopati preveč polemično proti SZ in Madžarski, da ne bi s tem spravila v težavo odnose z obema državama.

Martino je bil dopoldne še pri predsedniku republike, potem pa se je udeležil banka pod predsedstvom Senatja, kateremu so prisostvovali še Saragat, Tambroni, Taviani in Moro. Segni je še posebej govoril s Piccionijem, ki naj naceloval italijanski delegaciji, potem ko se bo Martino spet vrnil domov.

Za Segnija je bil današnji dan zopet poln dogodkov, kot več ali manj vsaka sobota, ki ze zanj gotovo konča z weekendom na njegovi Sardiniji. Poleg vseh sej in sestankov je še našel čas, da se je z letalom potegnil do Taranta, kjer je v vladni palači na hitro sprejel predstavnike tamkajšnjih oblasti, potem je šel na neko poroko za pričo, nakar je z letalom «nadaljeval» pot v Sassari, kjer je bil njegov sin operiran.

Kot po navadi je Nenni napisal uvodnik za nedeljsko številko «Avanti!». V bistvu ponavlja v članku to, kar je te dni povedal v svojih govorih v poslanski zbornici ter v Tridentu in Boznu. O Kadarjevi madžarski vladi piše, da nima nikake avtoritete. «Zahtevamo resnico od moskovske vlade, piše nadalje Nenni. Zahtevamo, da se poder zavesa molka.» Na koncu svojega članka pa pravi: «Nekaj se je moralo zgoditi od 11. ure zvečer 3. novembra do 4. ure zjutraj naslednjega dne, ko je v tazdobju nekaj ur prišlo od pogajanj za umaknitev sovjetskih čet do zasedbe Madžarske. Če je ta «nekaj» bila odpoved politiki sprostitve in demokratizacije s pretvezo, da se je pokazalo, kako so od Poznanja do Budimpešte nevarnosti večje kot pa koristi, tedaj bi bilo treba obupati nad človeškim razumom.»

Današnja «Giustizia» pa je objavila Saragatov članek, v katerem se ta zopet z vsem srcem zavzema za «atlantizem». Pravi, da se je v zadnjih časih govorilo o reformi atlantske politike, nakar dostavlja, da je prav, da se govori o reformi, toda le v smislu, da se ta politika še poglobi in razširi zavezništvo tudi na ekonomsko in politično področje. Opaža se vsak dan, kako Saragat nateguje svoje zahteve pred socialistično združitvijo, tako da se že mnogi sprašujejo, če ne bo to dovedlo do občutne krize v razvoju združitve. Možno pa je tudi, da je to samo Saragatova taktika: da se čimveč dobi, je treba še toliko več zahtevati.

Tajništvo Neodvisne socialistične zveze je danes izdalo poročilo, s katerim najenergičneje protestira proti demonstracijam fašističnega tipa, ki so bile v zadnjih dneh v Rimu in drugod. Neodvisni socialisti, pravi poročilo, ki so sicer daleč stran od stališč, ki so jih zavzeli spričo madžarske tragedije komunisti, svarijo delavce pred špekulacijami reakcionarjev, ki bi hoteli prizadeti organizacije delavskega gibanja. Zlasti pa neodvisni socialisti poudarjajo, da nima pravice govoriti v obrambo madžarske svobode tisti, ki je italijansko svobodo prodal nacistom, ali pa tisti, ki podpira metode divjega kolonializma v Afriki in Aziji. Stvar svobode in neodvisnosti je stvar socializma, zaključuje poročilo.

Odbor partizanov miru pa je izdal proglas, v katerem potrjuje tezo o umiku tujih čet iz vseh držav, ne da bi zavzel kako izrecno stališče do madžarskih dogodkov. Končno se proglas zavzema za sestanek štirih velikih. Očitno gre pri tem proglasu za kompromis med strujama PSI in PCI, ki sta v odboru zastopani.

V Milanu je imel danes zvečer senator Scoccimarro govor za obletnico oktobrske revolucije. Med svojim govorom je dejal med drugim, da je zamuda v razumevanju in spravajanju smernic, ki jih je v notranji in gospodarski politiki nakazal XX. kongres KP SZ, bila vzrok za izbruh nezadovoljstva na Madžarskem. To nezadovoljstvo je privedlo do zakonitih demonstracij, v katere pa se je vrinila provokacija, ki je izrodila gibanje v oborožen upor. V uporu so potem prevladali fašistični in reakcionarni elementi.

Glede na sovjetsko intervencijo pa se je Scoccimarro skliceval na sedanjo debato o konceptu in veljavi proletarskega internacionalizma ter je dejal: «Internacionalizem pomeni vzajemno pomoč tudi med socialističnimi državami. Zalostno, da je ob tej točki prišlo do zmed, negotovosti in razlik v presoji tudi v okviru delavskega gibanja. Za nas, za italijanske delavce, je problem, ki ga imamo danes pred sabo, ta, da si odpremo svojo pot v socializem. Ta pot ima eno ime: republikanska ustava. Odklanjati ustavo pomeni postavljati se izven demokratične legalnosti: vsak poskus v tej smeri pa je treba zatreti».

Za ohranitev javnega reda so za jutri v Rimu prepovedani vsi sprevodi katerekoli stranke ali organizacije. V Rimu je uprava gledališča Adriano odpovedala uporabo dvorane za govor senatorja Terracinija. Poslanec Natoli, pokrajinski tajnik KPI, je takoj nato šel h kvestorju s prošnjo za dovoljenje javnega zborovanja. Toča zdi se, da je bila tudi ta prošnja zavrnjena, češ da je bila vložena prepozno. Bilo bi res zanimivo vedeti koliko pravočasno sprejetih prošenj so sprejele kvesture za vse številne demonstracije v preteklih dneh. In vendar so bile vse dovoljene, čeprav je bil njihov fašistični značaj očiten.

A. P.

Iranski šah predseduje izrednemu zasedanju muslimanskih članov bagdadskega pakta, Irana, Turčije, Iraka in Pakistana. Kakor je znano, so te države sklenile, da se bodo sestajale in sklepale brez Anglije, ki je tudi članica tega pakta.

PRVI OČIVIDCI OPISUJEJO TRAGIČNE DOGODKE

Budimpešta včeraj in predvčerajšnjim

Boji so praktično prenehali predsinočnjim po poteku roka za polog orožja - Strašna slika Budimpešte - Prva kolona avtomobilov Mednarodnega Rdečega križa prekoračila jugoslovansko-madžarsko mejo

BEOGRAD, 10. — Osemnajst tovornih avtomobilov je prišlo danes iz Avstrije v Jugoslavijo z zdravili in zdravniško opremo, ki jih pošilja Mednarodni Rdeči križ na Madžarsko. Na jugoslovansko-avstrijski meji so kolono prevzeli zastopniki jugoslovanskega Rdečega križa, ki posreduje med madžarskim in Mednarodnim Rdečim križem v smislu izjave madžarske vlade, ker je bilo ob priliki neposrednega pošiljanja zdravil in osebja z letali iz Avstrije ugotovljeno pošiljanje tudi orožja in oseb, ki ne pripadajo organizaciji Rdečega križa. Jutri bo kolona na obmejnem prehodu med Jugoslavijo in Madžarsko v Kotorbi izročena predstavnikom madžarskega Rdečega križa.

Jutri bo iz Jugoslavije odpeljal na Madžarsko prvi osebni vlak s potniki, potem ko je včeraj odšel prvi tovorni vlak z lesom, premogom in zdravili. Zvedelo se je, da je od jugoslovanske meje na sever uporabnih že najmanj 42 km železniške proge v smeri Budimpešte.

Danes sta se vrnila iz Budimpešte v Beograd dva jugoslovanska novinarja, dopisnika «Borbe» in «Politike»; zvečer je beograjski radio oddajal naslednji razgovor s tema prvima očividcema tragičnih dogodkov v madžarski prestolnici v zadnjih dneh.

«Kakšni so vajini zadnji vtisi?»

«Povedal vam bom nekaj o včerajšnjem dnevu. To je bil petek. Prebudilo nas je streljanje iz topov kakor vsako jutro, kar nas sicer ni niti vznemirjalo. Bili smo zopet utrujeni in neprespani. Pogledali smo kot po navadi skozi okna na skrivaj, kajti sklanjati se skozi okna ni priporočljivo, ker na okna so naperjene cevi mitraljezov. Tukaj se namreč streljа z oken v okna. Tukaj se vodi vojna skozi okna».

«Kakšen vtis sta imela, ko sta hodila skozi samo mesto?»

«Medtem ko smo šli skozi mesto, smo videli bolj ali manj že običajno sliko, ki je za Budimpešto navadna v teh tragičnih dneh. Pred hišami, v vsaki ulici stoji kolona tankov. Ljudstvo pa — kar je najbolj zanimivo — hodi mirno mimo njih. Včeraj je bilo mnogo več ljudi kot po navadi. Zdi se, da se ljudje niti ne zmenijo za te oklepnike in za cevi mitraljezov. Vračajo se z odejami, najbrž od kakšnega prijatelja, ki ima globoko klet. Nosijo od nekod kruh. Zima je in mraz. Ljudje iščejo zdravnike, toda zdravnikov ni, v bolnicah so, vsi prezaposleni. Nova vlada, ki je bila sestavljena pred šestimi dnevi, vlaga ogromne napore, da bi normalizirala življenje. Predvsem skrbi za vprašanje preskrbe, ker je to najtežji problem dneva. Problem je priti do kruha. Ogromne množice ljudi, vrste več sto metrov dolge, čakajo pred prodajalnami kruha».

«Povejta nam nekaj o tem, kakšen je učinek dosedanjih ukrepov vlade?»

«To je za sedaj težko presoditi, ker še pred dvema dnevoma so komaj prenehale najhujše borbe, ki so zajele vse mestne predele. Mislim, da se lahko govori predvsem o naporih vlade, da se stanje in pritike sploh normalizirajo. Tu je predvsem vprašanje preskrbe živil za prebivalstvo kot pa vprašanje dejansko dosežených rezultatov».

«Vidva sta iz Budimpešte odšla proti jugoslovanski meji. Ali sta imela med potjo kakšna zanimiva srečanja?»

«Od Budimpešte do meje sva šla čez Kečkmet in Segedin. Pri izhodu iz Budimpešte sva morala zapustiti glavno cesto, ker se preveč približuje onemu delu mesta, t. j. Czepelu, za katerega se je govorilo, da tam še vedno trajajo borbe in da je zaradi tega ta cesta nevarna. Bilo je tudi zanimivih podrobnosti. Takoj pri izhodu iz Budimpešte, samo nekaj kilometrov od Czepela kmetje mirno delajo, kar nas je zelo presenetilo. Na svojih njivah orjejo, sekajo in odvažajo koruznico. Na podobne pojave sva naletela tudi v prejšnjih dneh v sami Budimpešti. Medtem ko se je na primer v nekaterih ulicah vodila ogorčena borba, so tako rekoč v sosednih ulicah ljudje hodili po ulicah in prečkali ulice ter morali pri tem večkrat čakati, da gredo prej mimo motorna vozila in tanki».

«Ali sta imela na potovanju kakšne težave? Ali vaju je kdo ustavil?»

«Zaustavili so naju pred vhodom v neko predmestje Budimpešte. To je pravzaprav vas, ki je oddaljena pet ali šest kilometrov od prestolnice, toda spada že pod mesto. Do tu sva prišla po poljski poti, in ko sva se že bližala koncu vasi, kjer sva morala zopet na glavno cesto, sva srečala tovorni avtomobil, ki je naglo zavrl in z avtomobila je skočilo več oboroženih civilistov, ki so šli nama naproti. Prav zares je bila to precej vznemirljiva situacija, neprijetna seveda. Prihajala sva vendar iz Budimpešte, kjer sva mislila, da je prehod mnogo težji skozi ulice, sedaj pa sva naletela na takšno razburljivo situacijo. Preživela sva nekaj trenutkov, ki — kot pravijo — trajajo celo večnost. Toda takoj ko sva pojasnila, kdo sva in pokazala jugoslovanske potne liste, je začel pogovor v mirnejšem tonu in izkazalo se je, da gre za ljudi, ki so sicer oboroženi, ki pa poskušajo priti do hrane, (zdi se, da so imeli na kamionu nekaj prašičev) in da skušajo prodreti do Czepela in preskrbeti ljudem hrano, kajti v Pešti je stanje takšno, da tako rekoč bdi nad mestom mora lakote».

«Takoj ko so ti ljudje zvedeli kdo sva, je postal njihov odnos do naju zelo prijateljski. Zanimivo je tudi, da nisva imela nobenih težav niti s strani teh oboroženih civilistov niti s strani sovjetskih vojakov. Na poti je bilo na splošno mnogo manj zaustavljanja in legitimiranja kot sva prej domnevala in pričakovala. Ko sva se na primer bližala Segedinu, sva spričo dejstva, da je to precej veliko mesto, središče velike madžarske pokrajine, sva mislila, da naju bo pri vhodu v mesto kdo ustavil. In čeprav sva prispela pozno pod noč — bila je že skoro osma ura zvečer — sva vstopila v mesto, šla sva skozi mesto in prav tako odšla iz mesta, tako da naju pri tem ni nihče ustavil. Tako sva tudi prišla do meje».

«Še eno vprašanje: Kakšni so vajini posebni vtisi o zadnjih dneh?»

«Te vtise je težko ločiti od splošnih vtisov, medtem ko sva iz neposredne bližine opazovala dogodke. Najgloblji vtis imam — je rekel dopisnik «Borbe» Vlado Teslič — o Budimpešti, kako mesto izgleda: stevilna poslopja, ki so bila močno poškodovana že med prvimi borbami po 23. oktobru, so sedaj še bolj načeta. Nikjer ni tako rekoč celega okna, razbiti zidovi, ni-

(Nadaljevanje na 6. strani)

TRŽAŠKI DNEVNIK

VREME VČERAJ
Najvišja temperatura 13.5, najnižja 9.3, ob 17. uri 12, zračni tlak 1020.2 stanoviten, veter vzhodnik 4 km, vlaga 72 odst., nebo 5 desetin oblačno, morje mirno, temperatura morja 15.4.

Danes, **NEDELJA, 11. novembra** Martin, šk., Višnjica
Sonce vzide ob 6.59 in zatone ob 16.39. Dolžina dneva 9.40. Luna vzide ob 13.08 in zatone ob 24.00.
Jutri, PONEDELJEK, 12. nov. Martin, muč., Davorin

ŠE VEDNO VELIKA ZASKRBLJENOST ZARADI SUEŠKE KRIZE

KONKURENČNO MOČ PRISTANIŠČA je treba za vsako ceno ohraniti

Po mnenju trgovinske zbornice predstavlja osnovno vprašanje ohranitev tradicionalnih pomorskih zvez na osnovi ustreznih tarif

Med tržaškimi trgovskimi in pomorskimi krogi vlada še vedno velika zaskrbljenost zaradi posledic, katere bo prinesla tržaškemu pristanišču sueška kriza. Te posledice so dvojnega značaja: pristanišče je že sedaj izgubilo občuten delež prometa in ostajajo skladišča polna, ker ni mogoče poslati blaga proti vrsti prekomorskih dežel. Mnogo resnejšo nevarnost pa predstavlja okrepljena konkurenčna moč drugih pristanišč, ki so izkoristila trenutno nastali ugodnejši položaj in pritegnila obsežne pošiljke blaga. Zaprtje Sueškega prekopa je namreč začasno bistveno spremenilo pomorske razdalje med Evropo in deželami onstran Sueškega prekopa, tako da sta trenutno Hamburg in Bremen po morju bližja kot Trst.

Tržaška trgovinska zbornica je že ponovno proučila vsa ta vprašanja in zlasti ukrepe, ki bi bili potrebni, da se premosti sedanje razdobje in se ohrani konkurenčna moč tržaškega pristanišča nespremenjena. Trgovinska zbornica je mnenja, da je treba predvsem urediti vprašanje pomorskih zvez in da Trst na noben način ne sme popustiti, da ne bi v sedanjem razdobju vozile ladje tudi proti tistim pristaniščem, proti katerim morajo voziti z veliko zgubo. To je možno seveda le v primeru državne pomoči, katero po mnenju trgovinske zbornice Trst lahko upravičeno zahteva, saj gre za vprašanje, ki ni izključno lokalnega značaja, temveč zadeva celotno italijansko gospodarstvo.

Po mnenju trgovinske zbornice predstavlja osnovno vprašanje ohranitev rednih pomorskih zvez z Afriko, Indijo, Pakistanom in Daljnim vzhodom na osnovi normalnih ali le nepomembno povečanih pomorskih tarif, ki bodo ustrezale stanju na svetovnem trgu.

Trgovinska zbornica tudi pričakuje, da se bo v ugodnejšem političnem ozračju lahko obnovil promet skozi prekop v mnogo krajšem času, kot je bilo govora. Tehniki zbornice so namreč mnenja, da ni mogoče govoriti resno o tromesečnih ali drugih rokih, temveč da gre predvsem za obseg sredstev, katera bodo uporabili pri dviganju ladij, potopljenih v prekopu in pri odstranjevanju drugih ovir. To pa je seveda odvisno od interesa evropskih držav in med njimi v prvi vrsti Italije, ki imajo vse možnosti, da dosežejo čim hitrejšo rešitev političnih in tehničnih zaprek, ki preprečujejo promet.

Stavka delavcev podjetja «Assistenza»

Včeraj so priložnostni delavci podjetja «Assistenza» napovedali protestno stavko. Upravnik podjetja, ki dobavlja delavce spedicijskemu podjetju «Parisi» ni hotel ugoditi zahtevi delavcev, da bi jih v času, ko je malo dela, zaposlili izven delovnega urnika namesto stalnega osebja, ki je že preobremenjeno z nadurnim delom. Njihova zahteva je vsekakor upravičena, saj je treba tudi stalnim delavcem omogočiti počitek.

Kongres kovinarjev Del. zbornice CSIL

Včeraj ob 15.30 se je pod predsedstvom tajnika Delavske zbornice CISL Bazzara pričel kongres sindikata kovinarjev te sindikalne organizacije. Na kongresu je najprej spregovoril tajnik vsedržavnega sindikata kovinarjev CISL Zanzi, ki je predvsem poudaril, da je treba prekiniti vse stike s sindikati CGIL, kar pomeni poglabljanje razkola med delavstvom v interesu delodajalcev. Za njim je podal poročilo o delu sindikata njegov tajnik Cosulich, nakar je sledila diskusija. Kot vidimo, se «svobodni» sindikalisti s pretvezo madžarskih dogodkov na vse načine trudijo, da bi v kali zatrli težnje delavstva po enotnosti.

Delavci Tržaške steklarne zahtevajo enoten nastop

Včeraj so na pobudo sindikalnih organizacij izplačali delavcem Tržaške steklarne, ki je napovedala stečaj, predujem. Tajništvo nove Delavske zbornice CGIL pa je zaprosilo pri dr. Palamari za sprejem, da mu predoči resni položaj delavcev, katerim preti brezposelnost. Jutri ob 17.30 se bodo sestali na sedežu nove Delavske zbornice CGIL «pri Daciju» delavci steklenarne na skupščini. Med delavci pa je nastalo razburjenje, ker je sindikalist Rossetti od Delavske zbornice CISL odklonil skupen nastop v obrambo interesov delavcev, in sicer na podlagi zadnjega sklepa vodstva njegove sindikalne organizacije, da je treba prekiniti vse stike med sindikatoma. Delavci obsojajo taksno ravnanje in pravijo, da so zanje njihovi interesi mnogo bolj važni kot politična in strankarska stališča vodstva Delavske zbornice CSL.

○ Županstvo sporoča, da so uradi II. občinske delegacije v Ul. Muda Vecchia 2 začasno premeščeni v IV. delegacijo v Ul. Solitario 1, razen uradov za dodeljevanje podpor ECA in INPS, ki so jih premestili na občinsko delegacijo v Ul. Madonna del Mare 13.

PRED SESTANKOM ITAL.-JUGOSLOVANSKE GOSPODARSKE KOMISIJE

ZA PREMOSTITEV DOSEDANJIH TEŽAV glede sporazuma o posebnih dobavah

Pričakujejo, da bo rimski senat v najkrajšem času odobril vrsto sporazumov, med njimi tudi sporazum o obmejni blagovni izmenjavi

V ponedeljek 12. t. m. bo v Rimu zasedala mešana jugoslovansko-italijanska gospodarska komisija, ki bo razpravljala o izvajanju sporazuma o ribolovu na Jadranu.

Sporazum o posebnih dobavah je predvideval, da bodo jugoslovanska podjetja nabavila v Italiji industrijsko opremo in surovine v vrednosti 60 milijonov dolarjev, od česar naj bi odpadlo 45 milijonov dolarjev na nabave v okviru kreditov in 15 milijonov dolarjev v okviru reparacij.

Do sedaj ni bila zaradi bančnih težav v okviru tega sporazuma sklenjena nobena kupčija. Italijanske banke namreč zahtevajo znatno višje obresti, kot so predvidene v sporazumu, na kar ne morejo pristati jugoslovanska podjetja, ki so vezana z zakonom, kaže pa tudi, da italijanska vlada na banke ne more vplivati, ker nima nobene oblasti nad privatnim kapitalom. Iz tega razloga se omenjeni sporazum ne izvršuje in to na škodo tako jugoslovanskega kot italijanskega gospodarstva. Med tem časom se je položaj za Jugoslavijo izboljšal, ker so uredili odnose z vzhodnimi državami, ki so priznale stare dolgove, zaključili dolgoročna posojila z ZDA v višini 100 milijonov dolarjev, dolgoročno posojilo v enaki višini z Nemčijo, s katero so tudi rešili vprašanje reparacij. Zlasti ureditev finančnih vprašanj z Nemčijo je zelo pomembno, saj se je ponovno odprl nemški trg, kar se po drugi strani negativno odraža pri gospodarskih odnosih z Italijo.

Istočasno se je tudi v znatni meri povečal obseg jugoslovanske zunanje trgovine, ki je v oktobru izvozila v vrednosti 8,4 milijard dinarjev, kar predstavlja pomemben rekord, saj je dosegel v letošnjem letu jugoslovanski izvoz mesečno povprečno 7,4 milijard dinarjev. V prvih desetih mesecih tega leta je Jugoslavija izvozila blaga v vrednosti 74 milijard, kar je za okrog 17 milijard dinarjev več kot v istem razdobju preteklega leta, ko je znašalo mesečno povprečje izvoza 6,7 milijard dinarjev.

Vsi ti faktorji so tudi med velikimi italijanskimi podjetji ustvarili primerno ozračje in so bili napravljeni obsežni napori, da se uredi vprašanje sporazuma o posebnih dobavah in se omogoči velikim italijanskim podjetjem konkurenčna borba na jugoslovanskem trgu pod enakimi pogoji kot veljajo za druga podjetja.

V okviru teh teženj bo tudi prišlo do sestanka mešane komisije v Rimu, ki bo predvsem razpravljala o tem sporazumu. Pričakuje pa se, da bo ta komisija rešila tudi nekatera druga vprašanja, katera predvsem zanimajo naše področje.

Tu gre v prvi vrsti za uveljavitev sporazuma o obmejni trgovinski izmenjavi, ki je bil podpisan že 1. aprila 1955 in ki se še vedno ne izvaja, čeprav ga je že odobrila poslanska zbornica in čaka še na odobritev senata.

Sedaj pa poročajo, da bo ta sporazum v najkrajšem času odobril tudi senat, tako da se bo končno le začel izvajati, od česar bo tržaško gospodarstvo imelo nedvomno velike koristi.

Nesreča mladih motoristov

Na motorju sta se včeraj popoldne peljala po Ul. F. Severo proti središču mesta 16-letni Angelo Angelini iz Ul. Toro 3 ter 16-letni Sergio Pentasuglia iz Ul. accia 7. Blizu sodne palače pa sta zadela z motorjem v taksi, ki ga je pred njima vozil 55-letni Sergio Jesi iz Ul. Molin a vento 44, ki je takrat hotel kreniti na levo.

Angelini, ki je vozil motor, se je pri padcu pobil in opraskal po obrazu ter desni roki in bo ozdravel v 6 dneh; Pentasuglia pa se je opraskal in pobil po obrazu in levi nogi ter bo ozdravel v petih dneh. V bolnišnici so ponesrečencema nudili prvo zdravniško pomoč.

Hudo je povozil otroka

Ko se je včeraj 19-letni Gino Benci iz Ul. Giardini 71 peljal z lambreto po Drevoredu D'Annunzio proti Senenemu trgu, je pri Ul. Conti zagledal dva otroka, ki sta z leve strani prečkala cesto. Benci je zmanjšal brzino. Prvi otrok je naglo skočil čez cesto in se izognil vozilu, drugi pa, 11-letni Adriano Purini iz Drevoreda D'Annunzio 45, ni utegnil. Motorist ga je povozil in tudi sam zletel na tla, a ni se mu zgodilo nič hudega. Mali Adriano pa se je hudo pobil po čelu in dobil pretres možgan. Sprejeli so ga na drugi kir. oddelek s pridržano prognozo, ker so poškodbe hudega značaja.

Ob prvem občnem zboru sindikata slovenske šole

Preteklo je komaj dobrega pol leta od ustanovnega občnega zbora sindikata slovenske šole, v katerega so se vključili člani prejšnjih treh sindikatov, ko stopa odbor prvič pred članstvo, da mu poda obračun svojega dela in prejme od njega razrešnico. Vemo, da je bilo pred združitvijo v enoten sindikat mnogo naporov in težavnih poskusov enotnega poseganja v sindikalno in šolsko problematiko, preden je misel po enotni organizaciji postala tako živa in pomisleki zanjo tako majhni, da je vse to dalo upanje, da bo enotna organizacija lahko zaživela, uspevala, postala trdna in ostala. Pol leta njenega obstoja in delovanja potrjuje to upanje in prepričani smo, da bo sleherni nameščenec slovenskih šol prišel tudi sam v sebi do takega prepričanja, in da se bo, v kolikor se še ni, vključil v organizacijo in s svojim pristopom dokazal, da je za enotnost tako pri reševanju osebnih kot šolskih problemov, ki se kljub naporom še niso približali zadovoljivi rešitvi.

Slovenska šola kljub večkratnim obljubam še ni uzakonjena ne na Tržaškem ne na Goriškem, kar prinaša šolam vsako leto vrsto preglavic in nevšečnosti, bodisi na splošnem šolskem področju kot v osebnih zadevah. Razredi po šolah se krčijo, in to celo protizakonito (na trgovski strokovni šoli pri Sv. Ivanu je v 1. razredu 31 učencev, v 2. razredu 33; na nižji srednji šoli je v 1. razredu 95 učencev, ki so porazdeljeni v tri vzporednice po 32 oziroma 31 učencev), kar prinaša šolam škodo pri uzakonitvi razredov, pri nameščanju pa škodo učnemu in pomožnemu osebju.

Slovenski šolniki so kljub dolgoletnemu službovanju na Tržaškem po letu 1945 še skoraj vsi začetniki z začetniško mesečno plačo, kar spravlja v izredno težak socialni položaj zlasti one, ki so poročeni in z družino in je le eden od zakoncev v službi.

Socialnega zavarovanja, ki se je izvedlo dokončno do 30. septembra 1955, niso bili deležni doslej v polni meri vsi oni, ki so bili v ekonomskih pogledih izenačeni s stalnimi. Njihovo zavarovanje teče le od 1. oktobra 1950 dalje; za leta nazaj do 1945, to je za nekatere celih pet let, socialno zavarovanje ni urejeno, čeprav so vsem prizadetim od bruto mesečnih prejemkov odtegovali od prvega dne, ko so nastopili službo, za starostno zavarovanje. Mislimo, da ni večje socialne krivice, ki se je lahko zgodila vsem prizadetim, kot je ta, in upravičena je zahteva vseh teh, da se jim krivica popravi in da se jim da ista možnost zavarovanja, kot so je bili deležni vsi ostali.

Za popolno izenačenost v ekonomskih pogledih se je bilo treba boriti nad eno leto, pa še ta, ki je zajamčena v ukazu št. 18 bivše ZVU, se ni odobrila za vse osebje slovenskih šol. Od nje je še vedno izključenih 18 nameščencev iz vrst upravnega in pomožnega osebja, ki bi morali že za časa ZVU spadati pod provinco in občino, so pa prejemali enake mesečne prejemke kot oni, ki so spadali med državne nameščence.

Vse te probleme in še veliko drugih, ki izvirajo iz zakonske neurejenosti slovenskih šol, je skušal reševati odbor sindikata slovenske šole in teža teh problemov in napori za njihovo rešitev bodo padli na novi odbor, ki bo danes izvoljen. Ne bi pa bilo prav, če bi se članstvo ne zavedalo vseh težav in naporov, ki ležijo na odboru, in ne bi z nasveti in direktno pomočjo odboru pomagali pri njegovem delu. Še manj bi bilo prav, ko bi se vsi nameščenci slovenskih šol ne zavedali, da je njihova dolžnost biti v organizaciji, ki zanje dela in rešuje njihove osebne probleme.

xxx

Odobritev posojila za gradnjo suhega doka

Zakladni minister je sporočil dr. Palamari, da je vlada odobrila posojilo za gradnjo suhega doka v Tržaškem arzenalu. Gradnjo je sicer odobrila že bivša ZVU, in sicer za dok, ki bi lahko sprejemal ladje do 12.000 ton. Kasneje pa je italijanska uprava načrt ponovno proučila in sklenila, da je treba zgraditi tak dok, ki bo lahko sprejemal tudi ladje z več kot 20.000 tonami nosilnosti. Po tem novem načrtu pa je bilo potrebnih nadaljnjih 900 milijonov lir. Od teh naj bi prispevala dve tretjini Tržaški arzenal in vladni generalni komisariat, ostalo tretjino pa naj bi krili z ugodnim posojilom, ki pa bi ga morala prej odobriti vlada. Stvar pa se je dolgo vlekla in kot vidimo, je vlada sedaj končno pristala na podelitev posojila po nizki obrestni meri. Sedaj torej ne bo več nobenih ovir za razširitev suhega doka, kar bo zlasti v veliko korist tržaškemu pomorskemu prometu.

Divjaški napad fašistov na novinarja

Urednika tržaške strani «Unità» je v sredo zvečer zahrbtno napadla skupina fašistov in ga pobila na tla, medtem ko je šel po novinarskih opravkih po končani seji občinskega sveta. Poseg policije pa je preprečil, da ga zlikovci niso še pretepli. Odločno obsojamo obnašanje škvadrističnih nastopov in protestiramo proti ravnanju policije, ki zaradi svoje očitne tolerantnosti dopušča, da se demonstracije zaradi dogodkov na Madžarskem spreminjajo ne samo v takšne zahrbtne napade, temveč tudi v demonstracije proti sosedni državi. Ni nam znano, da bi policija katerega napadalcev prijela, čeprav so napadalci prekršili določbe kazenskega zakona in zakona o tisku. Toda vzdušje za takšne zahrbtne fašistične napade ustvarja tudi videmski monarhofašistični list, ki napad na novinarja «Unità» hinavsko obžaluje.

Prekinitev pogajanj pri podjetju Acegat

Včeraj bi se morala nadaljevati pogajanja med predstavniki delavcev Acegata in upravne komisije, toda upravna komisija je sestanek odložila. Zaradi tega so poslali delavci skladišč v Ul. Margherita in v Ul. Broletto na predsedstvo Acegata delegacijo, ki je ostro protestirala proti odlašanju pri pogajanjih.

Zaradi tega odlašanja je delavstvo že stavkalo in je zadnjo napovedano stavko preklicalo šele potem, ko se je upravna komisija ACEGAT ob jamstvu župana Bartolija obvezala, da bo čimprej rešila vprašanje nove normativne pogodbe s pogajanji. Kot vidimo, upravna komisija ne izpolnjuje svojih obveznosti in krivično bi bilo, da bi moralo prebivalstvo zaradi tega nositi neugodne posledice.

IZPRED KAZENSKEGA SODIŠČA

HIŠNA LASTNIKA OBTOŽENA NENAMERNEGA UMORA

Zaradi nepravilnih odtočnih cevi v njunih hišah je vdrl plin v nekatera stanovanja in usmrtil tri osebe — Razprava preložena

Ko so policijski agenti 27. decembra 1953 prišli po telefonskem pozivu v Ul. Manuzio 10, so s presenečenjem ugotovili, da so vsi prostori stanovanja zakoncev Urizzi polni plina, kljub temu, da so bile vse pipe plinske napeljave zaprte in da iz teh plin ni mogel uhajati. V stanovanju pa je bilo že toliko plina, da je usmrtil Giacinta Urizzija in njegovo ženo Marijo, in sicer po vsej verjetnosti med njunim spanjem. V kuhinji so tudi preiskovalni organi našli v kletki mrtvega ptička in ko so pristopili k lijaku, je udaril podčastniku v nos oster vonj po plinu; tako so lahko ugotovili, da je plin vdiral v stanovanje skozi odprtino lijaka.

Nadaljnja preiskava je ugotovila, da se je plinska napeljava na cesti pokvarila in plin je nemoteno vdiral v greznico ter od tu po odvodni cevi lijaka v kuhinjo.

Na podlagi teh izsledkov so policijski organi prijavili ravnatelja IACP 64-letnega Giogia Ghersiaca iz Ul. dei Porta sodišču pod obtožbo dvakratnega nenamernega umora, ker ni kot ravnatelj zavoda, ki je lastnik stavbe, v kateri se je pripetila nesreča, dal napraviti pri vsakem lijaku poseben zapirač, kot to predvideva člen 37 higienskega pravilnika, ki je v naši občini v veljavi od leta 1931. Obtožnica ga nadalje obtožuje, da je dal napraviti le enotni zapirač ob začetku vodovodne napeljave in da ta ni odgovarjal namenu, zaradi česar je plin lahko nemoteno vdrl v stanovanje Urizzijevih in jih usmrtil.

Ta preiskava ni bila niti dobro končana, ko so morali policijski organi podvzeti že drugo, in sicer zaradi smrti, kot posledice zastrupljenja s plinom, Luigie Rustia vd. Finazzer iz Ul. Foscolo 3. Tedaj, in sicer v noči med 10. in 11. januarjem 1954 je plin zahteval na srečo le eno smrtno žrtev, venčar se je moralo istočasno kar 6 oseb, stanujočih v isti stavbi, zateči po zdravniško pomoč v bolnišnico, kjer so nekatere zaradi hudega zastrupljenja tudi pridržali.

Tudi v tem primeru so preiskovalni organi ugotovili krivca v osebi lastnika stavbe 69-letnega industrijca Antonia Cozzarola iz Ul. Foscolo 5 in ga obtožili, da ni prijavil, kot to zahteva čl. 9 pravilnika za ureditev greznic tržaške občine, obstoj odvodne cevi iz hladilnika, ki ga je imel v svojem skladišču. Mož si je namreč uredil novo greznico, a te, vsaj tako trdi obtožnica, ni prijavil, da bi jo priključili h glavni kanalizaciji.

Zaradi tega naj bi plin, ki je uhajal iz pokvarjene podtalne napeljave, vdrl v greznico in od tu skozi odvodne cevi v stanovanja hiše št. 3 v Ul. Foscolo.

Tako so policijski organi prijavili tudi Cazzarolija, ki se je moral sedaj zagovarjati skupno z Ghersiacom pred sodiščem.

V začetku razprave so se nekateri prijavili kot zasebna stranka, drugi pa so preklicali prvotno prijavo. Po ureditvi formalnosti je sodišče najprej prečitalo člene pravilnikov o greznicah in podobno, o čemer se bo še govorilo med razpravo, in končno prepustilo besedo obtožencema. Ghersiac, ki je prvi spregovoril, je poudaril, da se je držal predpisov in je sodišču predložil tudi načrt vodovodne napeljave in odvodnih cevi ter izrazil mnenje, da plin ni toliko vdiral skozi te napeljave, temveč zelo verjetno skozi razpoke na zidovih. Nasprotno pa je Cazzarolo trdil, da je o novi greznici obvestil občinski tehnični urad in prepustil občinskim funkcionarjem vsako nadaljnjo odločbo.

Razprava je bila odložena na 17. decembra letos.

Preds. Gnezda, tož. Amodeo, zap. Urbani, obramba odv. Morgera in Sadar, odv. zas. stranke V. Bologna, Leonardina Bologna in L. Sardos.

Vzel si je življenje

Zdi se, da si je 43-letni Giuseppe Gelsi iz Ul. S. Cilino 25 včeraj sam vzel življenje. Vzroki, ki so nesrečneža dovedli do tega, pa niso še znani. Gelsi je v svoj namen izkoristil priliko, ko ni bilo doma žene in se je zastrupil s plinom. Nekateri stanovalci, ki bivajo v isti hiši, so zavohali plin, ki je uhajal iz Gelsijevega stanovanja. Ker so bila vrata stanovanja zaklenjena, so vdrli, da bi nesrečnežu nudili pomoč. Poklicali so rešilni avto, s katerim so ga odpeljali v bolnišnico, toda vsa zdravniška pomoč je bila zaman, ker je Gelsi kmalu nato izdihnil v bolnišnici.

Nezgoda na delu

Med delom se je včeraj ponesrečil 34-letni Ivan Zafran iz Loga št. 18. V tovarni «Vetreria Triestina» v industrijskem pristanišču, kjer je zaposlen, je prenašal šipo in si je z njo nerodno porezal prste desne noge. Odpeljali so ga v glavno bolnišnico, kjer so mu nudili prvo pomoč. Ozdravel bo v 6 dneh.

Nerodno je padla

V Ul. Bellini je včeraj popoldne nerodno padla na tla 70-letna Ana Ribolli vd. Patrignani iz Ul. Lavatoio 3. Pri padcu si je zlomila levo nogo. Sprejeli so jo na ortopedski oddelek in pravijo, da bo okrevala v dveh mesecih, če ne bodo nastale komplikacije, kar pri taki starosti ni izključeno.

Izleti

IZLET SPD NA NANOS
V nedeljo 18. t. m. priredi Slovensko planinsko društvo planinski izlet na Nanos. Vpisovanje v ponedeljek, torek in sredo od 19. do 20. ure v društvenih prostorih, Ul. R. Manna 29-II.

Zaradi bližnjega občnega zbora, prosimo, da se ob teh urah tudi poravna zaostala članarina.

Mali oglasi

JUGOSLOVAN, PO RODU RUS, intelektualec, star 46 let, želi poznanstva zaradi ženitve s tržaško Slovenko, vdovo ali ločenko. Vse stroške potovanja v Avstralijo na njegovo breme. Naslov: L. Zaviskov 1 HOPETOVN gr. Hawksburn Melbourne — Vic. — Avstralia.

KOLESA, moška in ženska, rabljena, po 7.000 lir, kolesa za prevoz blaga po 24.000 lir, motorna kolesa po 50.000 lir, na obroke. Marcon. Ul. Pieta 3.

MAGAZZINI FELICE, Trst, Ul. Carducci štev. 41 (nasproti pokritega trga - Telef. 90-513). Srajce, hlače, spodnje hlače, nogavice, rokavice, zimski plašči, jopiči in drugo. Vse po najnižjih cenah!

KNJIŽNIČARJI in DRUŠTVENI GOSPODARJI!
Oskrbite svojim članom prijetne zimske večere s tem, da jim nudite
«PRIMORSKI DNEVNIK»
Najbolje bo, da se nanj kar naročite. Zadostuje, da telefonirate na
stev. 37338

OD VČERAJ DO DANES

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 10. novembra t. l. se je v Trstu rodilo 6 otrok, umrlo je 14 oseb, poroka pa je bila 1.

POROČILA STA SE: podoficir am. vojske Jarry A. Rush in gospodinja Teresa Cipriotto.

UMRLI SO: 51-letni Giuseppe Giovannini, 67-letni Emilio Miraz, 74-letna Ermenegilda Tieni por. Ferlin, 67-letni Giuseppe Valentinis, 83-letni Felice Costanzo, 67-letna Giuseppina Widmer por. Martingano, 58-letni Vittorio Cirilli, 58-letni Mihael Drožina, 90-letna Maria Ruzza vd. Girardi, 79-letna Amalia Pitton vd. Sbisa, 77-letni Anton Košuta, 72-letni Alessandro Perissini, 52-letna Teresa Letizia Bellina vd. Saba, 43-letni Vittorio Rodizza.

OKLICI: pek Giorgio Carlo Soban in delavka Anita Tinunin, telefonist Alberto Sinigoi in gospodinja Elda Maria Tosoratti, zdravnik Manlio Villani in uradnica Bruna Depangher, električar Giorgio De Carolis in uradnica Luciana Vidali, uradnik Salvatore Cohno in gospodinja Cesarina Tintori, uradnik Rolando Tomasetig in uradnica Ermelinda De Maestri, uradnik Salvatore Cipressi in gospodinja Claudia Sbisa, uradnik Giovanni Miani in uradnica Lavra Trobec, mehanik Ernesto Ernestini in gospodinja Antonia Vidonis, oficir am vojske Le Roy V. Barlow in uradnica Aurelia Maria Costanzo, delavec Carlo Campanialli in gospodinja Aurelia Lavaroni, zidar Generoso Palberti in likarica Caterina Mandechich, pomorščak Germano Petronio in gospodinja Elena Saule, prodajalec Tullio Cerovaz in uradnica Anna Rosa Bonino, šofer Bruno Baldassare in šivilja Nerina Russo, učitelj Terzo Sciortino in gospodinja Mariella de Baseggio, mehanik Daniele Viti in gospodinja Tecla Bottecchia, upokojenec Igino Ferfoglia in gospodinja Elisabetta Schubert, kuhar Giovanni Pizzinato in šivilja Caterina Predonzan, agent CP Alberto Maceroni in gospodinja Francesca Leoni, električni varilec Sergio Milani in gospodinja Francesca Repetto, uradnik Dario Host in gospodinja Liliana D'Eri, karabinjer Lino Segala in delavka Dina Pegoraro, mehanik Guido Chermaz-Zudich in gospodinja Nadia Superina, uradnik Mario Simeoni in gospodinja Tullia Stricca, varilec Egidio Maier in gospodinja Loredana Tomasi, prodajalec kruha Giovanni Petronio in gospodinja Ida Umer, šofer Silvano Delbello in gospodinja Rosalia Deluca.

NEDELJSKA SLUŽBA LEKARN
All'Alabarda, Istrska cesta 7; Barbo-Carniel, Garibaldijev trg 5a; Croce Azzurra, Ul. Commerciale 26; De Leitenburg, Trg S. Giovanni 5; Al Galeno, Ul. S. Cilino 36 (Sv. Ivan); Mizzan, Trg Venezia 2; Vielmetti, Borzni trg 12; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Skednju.

NOČNA SLUŽBA LEKARN
INAM - Al Cedro, Trg Oberdan 2; G. Papo, Zg. Kjadin 1095 (Sv. Alojzij); Picciola, Ul. Oriani 2; Alla Salute, Ul. Giulia 1; Serravallo, Trg Cavana 1; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Skednju.

LOTERIJA

BENETKE	78	83	50	53	6
BARI	7	25	41	12	30
CAGLIARI	80	89	30	56	1
FLORENCA	52	60	79	23	15
GENOVA	24	59	15	84	40
MILAN	38	48	18	15	44
NEAPELJ	88	83	1	17	33
PALERMO	17	78	50	30	7
RIM	63	62	46	74	50
TURIN	84	6	67	24	63

SNG
za Tržaško ozemlje

gostuje s Cankarjevim MARTINOM KAČURJEM

danes, 11. novembra ob 16. in ob 20. uri
v Idriji

jutri, 12. novembra ob 20. uri
v Postojni.

s Pregarčevo
ŠAGRO

v torek, 13. novembra ob 20. uri in
v sredo, 14. novembra ob 15. in ob 20. uri
v Kopru

GLEDALIŠČA

GLEDALIŠČE VERDI
Prihodnjo sredo ob 20,30 bo slavnostna otvoritev operne sezone v gledališču «Verdi». Predvajali bodo Verdijevo opero «Aida». Dirigiral bo Antonino Votto. Glavne vloge pa bodo zasedli Anna Maria Rovere (Aida), Dora Minarchi (Amneris), Franco Corelli (Radames), Gian Giacomo Guelfi (Amonasro), Giulio Neri (Ramfis), Antonio Massaria (kralj).

Jutri zapade rok izdajanja abonmajev za turnus «C» in «D» in se začne pri gledališki blagajni prodaja vstopnic za prvo predstavo, ki se bo vrstila za abonmaje «A» za parter in za lože ter «C» za galerijo in stojišča.

TEATRO NUOVO
Danes, 11. nov. ob 17.00: A. De Musset: «Marianine muhavosti» in B. Shaw: «Mož usode».

Razna obvestila

PREDAVANJE SPD
Slovensko planinsko društvo v Trstu priredi v torek 13. t. m. ob 20.30 v Gregorčičevi dvorani, Ul. Roma 15, planinsko predavanje.
Glinščica, tržaška Švica v letnih časih.
Predavanje bodo spremljale barvne skioptične slike.

* * *

Tržaški filatelistični klub «L. Košir». Danes 11. t. m. bo v prostorih kluba, Ul. Roma 15-II., redni sestanek od 10. do 12. ure. Člani, ki še niso prevzeli zadnjih novosti, naj to store med sestankom.

* * *

GLASBENA MATICA
Gojenci šole Glasbene Matice v Trstu bodo nastopili s sporedom skladb za klavir, violino, flavto in solopetje v sredo, 14. t. m. ob 20.30 uri v šolskih prostorih v Ul. R. Manna 29-II.

* * *

Izvršni odbor Slovenske gospodarsko-kulturne zveze v Trstu bo imel svojo redno sejo v sredo, 14. t. m. ob 20. uri v društvenih prostorih.

Darovi in prispevki

Ob obletnici smrti starega očeta Franca Milkoviča darujeta družini Milkovič in Križmančič 1000 lir za Dijaško Matico.

Ob poroki Svetka Spetiča in obletnici poroke Orlovih daruje veselo omizje 3.200 lir za Dijaško Matico.

Tapetniška delavnica
MARIO PAHOR
Specializirana v opremljanju dnevnih sob in drugih prostorov
TRST - Ul. Slataper 20
tel. 41-812
Filialka: Ul. S. Anastasio 12, tel. 61-218

«UNION»
Svetovno znana zavarovalnica od leta 1828 je v TRSTU UL. GHEGA 8 - I
tel. 27512 - 35939
Prokurator RAVNIK

Oglasni oddelek
TRST
Ul. sv. Frančiška 20/III
tel. 37-338
sprejema inserate, male oglase, osmrtnice in drugo od 8. do 12.30 in od 15. do 18. ure.

KROJAŠKI SALON ZA DAME IN GOSPODE
Miro Mozetič
Trst, Trg Garibaldi 11/I, tel. 90-280
Izdeluje iz prvovrstnega blaga najmodernejše obleke za dame in gospode. Preciznost dela zajamčena. Cene zmerne — olajšave pri plačilu.
VELIKA IZBIRA MODERNEGA BLAGA!

MILAN AMBROŽIČ
Elektro-instalacijsko podjetje — Sprejema vsa naročila in popravila za nove instalacije vseh vrst električnih napeljav. Pokličite našo št. tel. 29-322.
Viale Miramare 29.
SE PRIPOROČAMO!

RADIO

NEDELJA, 11. novembra 1956
TRST POSTAJA A
8.00 Jutranja glasba; 8.30 Domači odmevi; 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Promenadni koncert; 11.00 Haendel: Concerto grosso; 11.12 Beethoven: Sonata št. 28; 11.45 Orkester Mantovani; 12.00 Oddaja za najmlajše nato Koncert operne glasbe; 13.30 Glasba po željah; 15.15 Slavni pevci; 15.45 Melodije iz operet; 16.00 Brahms: Kvartet za godala; 16.33 Lahka glasba; 17.00 Slovenski zbori: Moški vokalni kvintet iz Trsta izvaja narodne napitnice; 17.20 Plesna čajanka; 18.00 Milhaud: Koncert št. 2 za violino; 18.24 Polke in mazurke; 18.40 Koncert tenorista Dušana Pertota; 19.00 Orkester Stan Kenton; 19.30 Pestra glasba; 20.00 Šport; 20.05 Orgle Hammond; 20.30 Bizet: «Carmen», opera v 4 dejanjih, po prvem dejanju, ob 21.20 Nedelja v športu.

TRST I.
9.15 Orkester Melachrino; 9.40 Klavirski koktajl; 14.45 Reportaža z mednarodne nogometne tekme Švica-Italija v Bernu; 17.45 Simfonični koncert; 21.30 Pirandello: «Sicilijanski prebliski», enodejanka.

KOPER
Poročila v slovenščini: 6.00, 7.00, 7.15, 13.30, 14.15, 15.00, 19.00, 22.00.
Poročila v italijanščini: 6.30, 12.30, 19.45, 23.00.
6.00-7.15 Spored iz Ljubljane; 7.15 Jutranja glasba; 8.00 Domače vesti; 8.20 Kmetijska oddaja; 8.30-10.15 Spored iz Ljubljane; 10.15 Romantični motivi; 10.30 Žena in dom; 10.50 Glasbena matineja; 11.30 Operni odlomki; 13.30-14.00 Spored iz Ljubljane; 14.00 Glasba po željah; 15.00-15.15 Spored iz Ljubljane; 15.20 Z mikrofonom po Primorski: «Med Čiči in Brkini»; 15.40 Nastop mladinskega zbora gimnazije v Ajdovščini; 16.00-19.30 Spored iz Ljubljane; 19.30 Športna nedelja; 20.00 - 23.00 Spored iz Ljubljane; 23.10 Nočni ritmi.

SLOVENIJA
327,1 m, 202,1 m, 212,4 m
Poročila ob 5.00, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00, 22.00
6.00 Vesele melodije za prijetno nedeljsko jutro; 7.35 Zabavne melodije; 8.30 Otroška predstava — Hauff: Čarobna piščal; 9.14 Pisana vrsta slovenskih narodnih in umetnih pesmi; 9.45 Še pomnite, tovariši!; 10.15 Nedeljski simfonični koncert; 11.15 Oddaja za beneške Slovence; 11.35 Lahka glasba; 12.00 Pogovor s poslušalci; 12.10 Opoldanski glasbeni spored; 14.00 Želeli ste — poslušajte! - I. del; 16.00 Stanovanje za naše razmere (reportaža); 16.30 Promenadni koncert; 17.30 Radijska igra - Čehov: Vžigalica pod posteljo (ponovitev); 18.40 V zabavnem ritmu; 20.00 Večerni operni spored; 21.00 Kulturni razgledi; 21.15 V svetu ritmov in melodij; 22.15 Nočni koncert.

TELEVIZIJA
14.55 Športni popoldan, film «Najlepša»; 20.45 Vesti; 21.05 Prvi aplavz; 22.20 Iz filmov; 22.45 Pesmi sreče; 23.10 Športna nedelja.

KINO

Excelsior. 14.00: «Mož, ki je vedel preveč», J. Stewart, D. Day.
Fenice. 14.50: Televizijski prenos nog. tekme Švica-Italija. Sledi: «Sestra Letizia», A. Magnani, E. Rossi Drago.
Nazionale. 15.00: «Čudna vojna podčastnika Ascha», O. E. Hasse H. Cristian.
Filodrammatico. 14.30: Televizijski prenos nog. tekme Švica-Italija. Sledi: «Pečat nasilneža», R. Calhoun, Y. De Carlo.
Supercinema. 14.00: «Čudovite zgodbe Walta Disneya».
Arcobaleno. 14.00: «Rock and roll».
Astra Rojan. 15.00: «Prismuknjeni nečak», D. Martin, J. Lewis.
Capitol. 13.30: «Zlata mrzlica», Charlie Chaplin. 14.55: Televizijski prenos nog. tekme Švica-Italija.
Cristallo. 14.00: «Kanarska princesa», S. Pampanini, M. Mastroianni.
Grattacielo. 13.30: «Strah pred ljubeznijo», J. Simmons. 14.55: Televizijski prenos nog. tekme Švica-Italija.
Alabarda. 14.00: «Stražar, prvi stražar, brigadir, maresalo», A. Sordi, P. De Filippo, A. Fabrizi, G. Cervi.
Ariston. 14.00: «Izgubljeni kontinent».
Armonia. 14.00: «Raj izobčencev», J. Mac Crea, J. Corradine.
Aurora. 13.00, 17.00 in 21.00: «V vrtincu», C. Gable in V. Leigh.
Garibaldi. 14.00: «Don Juanove pustolovščine», E. Flynn, V. Lindfors.
Ideale. 15.00: «Bičanje», R. Widmark, D. Reed.
Impero. 14.30: «Dunja» (Hči stepe), E. Bartok, J. Desny. Mladoletnim prepovedano.
Italia. 14.00: «Rdeči ocean», J. Wayne, L. Bacall.
S. Marco. 14.00: «Gladiatorji», V. Mature, S. Hayward.
Kino ob morju 15.00: «Onstran reke», A. Murphy, L. Gaye.
Moderno. 14.00: «Tetovirana vrtnica», B. Lancaster, A. Magnani.
Savona. 14.00: «Izprijena mladina», J. Dean. Mladoletnim prepovedano.
Viale. 14.30: «Figaro, seviljski brivec», T. Gobbi, I. Genna.
Vittorio Veneto. 14.30: «Nekoliko neba» G. Ferzetti, C. Smith.
Belvedere. 14.00: «Ježa na zahod».
Marconi. 15.00: «Kadar mesto spi», D. Andrews, R. Fleming.
Massimo. 14.30: «Zadnja meja», V. Mature, G. Madison.
Novo cine. 14.00: «Filipinski gverilci», T. Power.
Odeon. 14.00: «Paridova ljubica», H. Lamarr, M. Serato.
Radio. 14.30: «Kraljevi tat», A. Blyth, E. Purdom.
Skedenj. 16.00: «Od tu do večnosti».

ZAHVALA

Družina RODICA se najtopleje zahvaljuje vsem sorodnikom in znancem za sočutje izraženo ob smrti predragega očeta in moža

VIKTORJA RODICE

Trst, 11. novembra 1956

Sporočamo vsem sorodnikom, znancem in prijateljem žalostno vest, da je preminila naša draga mama in stara mama

KAROLINA KLARIČ
roj. PAHOR

Pogreb drage pokojnice bo danes, 11. t. m. ob 15. uri iz hiše žalosti.

Žalujoči: hčere, sinovi, zetje, snahe, sinovi v Ameriki ter vnuki in vnukinje in ostalo sorodstvo

Vižovlje, 11. nov. 1956

SAP TURIST biro LJUBLJANA

AVTOBUSNO IN TURISTIČNO PODJETJE
SAP TURIST-BIRO LJUBLJANA

otvarja za izboljšanje turizma in za direktno povezavo TRSTA z LJUBLJANO novo avtobusno progo:

LJUBLJANA-POSTOJNA-TRST

Začetek obratovanja 14. novembra 1956.
Proga obratuje vsako sredo, soboto in nedeljo.

km	6.30	odhod	Ljubljana,	avtobusna postaja prihod	21.00
54	7.45		Postojna		19.55
87	8.30		Sežana		19.05
90	9.05		Fernetiči (drž. meja)		18.55
94	9.10		Opčine		18.20
104	9.30	prihod	Trst,	avtobusna postaja odhod	18.00

V nasprotni smeri vrši prevoz «Società Autoturistica Triestina» (SAT) z odhodom iz Trsta ob 7.30, prihodom v Ljubljano ob 10.30, z odhodom iz Ljubljane ob 16.20 in prihodom v Trst ob 19.20.

Potniki in turisti, poslužujte se rednih avtobusnih prog, ki jih vzdržuje avtobusno in turistično podjetje SAP — Turist biro, Ljubljana.

DARILNE PAKETE
pošilja tvrdka
INTEREXPORT SARL
TRST, Ul. Coroneo 8-I. - Tel. 29-802
jestvine, tkanine, kolesa, radio aparate, šivalne stroje in vse druge potrebščine za gospodinjstvo.
POSTREŽBA TOČNA IN HITRA.
CENE KONKURENČNE

FJODOR KUZNJECOV

ŠKORNJI

Ivan Ivanovič Krutilkin je stopil v poštno čakalnico in se tu postavil v vrsto pred okenčkom. Stal je v vrsti in se počasi pomikal naprej, dokler ni prišel do okenca in stal pred uradnico.

— Vašo osebno izkaznico, prosim — mu je reklo dekle in mu vrnilo tovarniško propustnico, ki ji jo je pomolil. Ivan Ivanovič je začel jecljati.

— Veste... glejte... Stvar je namreč v tem... Dopotujem na proslavo 1. ... in čakam pismo od ...

— Imate osebno izkaznico ali je nimate?

— Seveda, da jo imam.

— Potemtakem mi jo dajte!

— Ne morem.

Ivan Ivanovič je potisnil glavo skozi okence, se nagnil k dekletu in mu ...:

— Potisnil sem jo bil v škorenj, da bi je ne izgubil.

— Kaj se to mene tiče? Brez osebne izkaznice pisma ne oddam.

— Toda slišite... Bodite usmiljeni...

— Ne morem! Takšni so predpisi.

— Pa naj bo... To pomeni, da si moram sezuti škorenj.

Ivan Ivanovič se je nekam odmaknil od okenčka in se ozrl okoli sebe. V polni sobi poštne čakalnice ni bilo niti enega praznega sedeža. Slekel si je plašč in ga položil na tla. Nato je sedel nanj, primaknil k sebi nogo in si začel sezuvati škorenj. Kmalu se je okoli njega zbrala skupina radovednih ljudi, začela so padati vprašanja:

— Kaj mu je? Zakaj si sezuva škorenj?

— Neumnost, je rekel ... z zelo pretrpljenim glasom — to je zaradi ...

Uradnica je pomolela glavo skozi okence in z zanimanjem opazovala moža, ki je še vedno sedel na podu in se znojil. Ivan Ivanovič si škornja ni mogel sezuti. Znojil se je in bil ves izčrpan. Vsa njegova moč mu ni pomagala. Pogledal je okoli sebe s prosečim izrazom:

— Državljani... tovariši... pomagajte mi — je po...

... Pavlov, ki je imel nataknjena debela očala, je pristopil in začel vleči škorenj. Vlekel je, se ... in vzdihoval. Brez ... Pri vsem naporu mu je uspelo le to, da so mu padla očala. Pobral jih je, si jih nataknil na nos in šel po svojih opravkih.

... se je iz gneče prerinil velikan, ki je imel prste debele kot kake klobase. Lotil se je škornja. Ljudje so ga v mučni tišini opazovali. Vsi so bili prepričani, da mu mora uspeti: ali škorenj, ali noga, ali morda celo oboje! Ivan Ivanovič je priprl oči. Močno je bolelo. Možakar je z vso silo vlekel škorenj in potegnil za seboj po podu moža...

— Brez opore se tu ne da storiti ničesar... Kakršnakoli opora... — je rekel možakar in si brisal znoj, ki mu je curljal po čelu. Iz množice se je ločilo pet ljudi, ki so se razvrstili drug za drugim za hrbtom Ivana Ivanoviča. Prejšnji možakar je ponovno poprijel za škorenj. Brez uspeha! Tako Ivan, kot onih pet so zdrseli po podu z njim.

— Tovariši, je zarohnel možakar — potrebujem še ... mladeniča prostovoljca.

Pristopili so še trije in se pridružili verigi petorice. Možakar je spet prijel za Ivanov škorenj in začel vleči. Škorenj se je premaknil, Ivan pa ne. Tedaj je možakar je napravil močan sunek. Trenutek zatem je že držal v rokah škorenj.

Ivan Ivanovič se je dvignil, potisnil roko v škorenj. V njem ni bilo ničesar.

— Ni ta... Ni pravi — je ...

— Kaj, da ni pravi! Kaj pa sedaj? — je rekel možakar.

— Niste mi sezuli pravega škornja!

Možakar je prebledel.

— Kaj hočete s tem reči?

— Hotel bi vam reči, da ste mi bili morali sezuti levi škorenj.

— Drugi škorenj!? Ha, drugi škorenj! — se zadere in z vso naglico ... iz čakalnice.

Ivan Ivanovič Krutilkin je obsedel na podu. Bil je tako utrujen, da se ni mogel niti premakniti. Rdeča uradnica pa je začela kričati na ljudi, ki so stali okoli njega.

— Kaj stojite tam? Zakaj mu ne pomagate?

Tedaj je stopil iz vrste ... tip. Bil je to šibko človeče. Stopil je h Krutilkinu, si zavihal rokave in prijel za levi škorenj. Ljudje so ga opazovali z odprtimi usti. Drobno človeče je le malo potegnilo in škorenj je bil že z noge. Ljudje so ostali kot zaprepaščeni. Drobno človeče pa ironično pogleda okoli sebe in se ne da bi kar koli rekel, napoti k izhodu.

— Kolikšna moč, je rekel nekdo od prisotnih in se približal Krutilkinu. — Hotel bo vedeti, kako je levi škorenj tako lahko sezul, medtem ko desnega... A levi škorenj... en, dva, tri... nič!

— Ker je desni škorenj manjše številke. Desni škorenj ima številko 39, levi pa 41.

— Kako to?

— Ko sem kupoval, sem se pomotil!

Ivan Ivanovič Krutilkin je nato stisnil škornje pod pazduho, se bos napotil k okenčku in pomolil uradnici svojo osebno izkaznico.

— Moje pismo...

Dekle z rdečkastimi lasmi podrobno pogleda izkaznico, stopi od predala do predala, prebrska in premeče vsa pisma in nato ravnodušno reče:

— Za Krutilkina ni nič.

Vittorio Gassmann je ponovno dokazal, da ljudje «imajo še smisla» za dobro umetnost. Na predstave Shakespearovega «Othela», ki ga v rimskem teatru «Quirino» daja Gassmanova skupina, je izreden naval. Samo na premieri so kasirali nad milijon lir

KOSOVELOVI STIHI SE PRETAKAJO V PARTITURE

Razgovor z mladim kraškim skladateljem Alojzom Srebotnjakom

Ta mladi Srebotnjak, ki ga po navadi kličejo Gigi, je človek posebne vrste. Namreč: nikoli ni jasno, vsaj ne dovolj jasno, kaj ima za bregom. V resnici je pa tako podoben tistim kosovelovskim impresijam o kraškem brinju, natopljenem v toplo, mehko in malce sentimentalno čustvenost. Zato sem bil šokiran, ko je njegov sicer bolj meditativni stavek preblisnila ironična parafraza na to ali ono reč. Rekel sem, da bom objavil v «Primorskem dnevniku» intervju, da bom zapisal vse, kar sva se bila pogovarjala o Kosovelu, o položaju mladih slovenskih skladateljev, o Krasu in še to in ono. V strahu, nad katerim se je kakor kitajski lampijonček gugal prikrit nasmeh (tudi tokrat drzno zavihan), je rekel: «Nikar, hudiča, saj veš, da odpiram vrata v zadnje leto svojega študija na ljubljanski Akademiji. In če me kdo zašije? Veš, kar med nama naj ostane, kar bom «takega» govoril. Drugo pa objavi...» In tako naprej. Bom že tako napisal, sem mu dejal, da bo imelo dva smisla. Kdor bo razumel pravi smisel, dobro, kdor krivega, tudi prav.

Mlada slovenska glasbena umetnost si zadnja leta po vojni kar dovolj uporno, pa tudi samorastno utira pot v iskren umetnostni izraz. Situacija se da definirati z dvema besedama: panoptikum stilov. To je za močne ustvarjalne ljudi lahko simpatična deklaracija, po navadi pa tako razraščanje pripelje v kaotikum, kakršnega so si nakopali mladi povojni Nemci na glavo: grmijo o tradiciji in Bachu, v žepu pa držijo fige, ki jih potlej spletajo v sonate in sonatine, fantazije in toccate, ki so podobne prej solidnemu uglaševanju klavirja kakor spodobni muziki. Da, to so vsi tisti Siegfridi, Ernsti in Helmuti Sadlerji in še kateri: radi bi v svoji pubertetni vnemi napravili revolucijo in si izmišljajo super - dodekafonske kombinacije, za vsem tem pa se skriva pruski marš in nitschejanska sivina. Slovenci na srečo imamo svojo «ecole normale» in povojni skladateljski utrinki spričujejo dovolj smisla za neko sprejemljivo ustvarjalno ravnotežje, zlasti še, kadar ga primerjamo z na pol blefiranimi dosežki najmlajše evropske generacije. Na festivalih sodobne glasbe je zadnja leta bilo toliko slabe umetnosti in toliko vročekrvnega razpravljanja okoli problema, kaj naj izraža sodobna glasbena umetnost, da se človek spričo tega začudeno vpraša, kaj v resnici danes predstavlja sodobna glasbena umetnost? Pa pustimo vnemar elektronsko in konkretno glasbo, to je po mojem mnenju bolj domena tonskih tehnikov ter intelektualnih parvenijev, ki so jim sojenice verjetno že ob rojstvu prišepnile genialnost in plesale rock and roll na asimetrično temo konkretne muzike. Bolj kakor vse drugo vznemirja človeka ta nedognana dodekafonska proza in pri vsem tem še nora zavest, pravzaprav kompleks, da je muzika kar v redu, ampak ti da si nedozorel in poniglav, da bi jo razumel. No, in tako naprej. Vrnimo se k Srebotnjaku, ki mi je — kakor sem že zapisal — med razgovorom naravnost leitmotivsko namigoval pritajen molk o situaciji v slovenskem glasbenem življenju. Ker študira (pravi) in ker bi mu to utegnilo škodovati. V redu. Pustimo torej Srebotnjaka mirno študirati in lahka mu bodi zemljica ob diplomi.

Stvar je namreč taka: veliko zaupanja in dobre volje je potrebno, da bomo spoznali svojo veljavo v svetu. Žal še vedno mislim, da naši ljudje Srebotnjaka in vrsto drugih mladih glasbenikov ne poznajo, ne poznajo dovolj, da bi lahko pošteno cenili skromna prizadevanja teh mladih ljudi. Zanimivo: na mednarodnem berlinskem festivalu študentov glasbe je Srebotnjakov samospev «Ne, jaz nočem še umreti» na Kosovelov tekst dvignil viharen aplavz, mi pa ga ne poznamo. Ali pa... no, že spet mi Srebotnjak mežika. Začnimo torej z gimnazijo. Kako se je neki začel prvi rendez-vous s Kosovelom?

Srebotnjak: «Veš, je bilo v gimnaziji in so me poklicali na kateder, naj recitiram Kosovelovo pesem ‚Ne, jaz nočem še umreti'. In potem sem izjecljal nekaj verzov, nakar me je profesor na postojnski gimnaziji zategnjeno pogledal in zinil: ‚Ne, Srebotnjak, vi pa res nikoli ne boste razumeli Kosovela'. Sveto sem bil prepričan v meditativno utrujenost teh besed in sem kar brž, še isto leto zasnoval samospev na isto besedilo. Nekaj let kasneje v Berlinu... no, to sem že povedal». Potem se je zasmejal v čelo, kakor vselej: iz postojnske gimnazije na ljubljansko Akademijo za glasbo, študij, prvi skladateljski uspehi itd..

Nekam v sredino Srebotnjakovega glasbenega študija se je vrinil tudi datum rojstva moškega pevskega zbora primorskih študentov «Vinko Vodopivec» z Nanutom na čelu. Kajpada so sunili «Gigija» pod rebra, češ, radi bi že videli, kaj znaš. In je nastala prva zborska skladba na Kosovelov tekst «Bori, bori, temni bori...» Potem na tekst istega avtorja «70.000», pa priredbe slovenskih, zlasti primorskih narodnih pesmi, odlične priredbe črnskih duhovnih pesmi. To je bilo stransko delo, kar tako, mimogrede. Doma, v mali študentski sobici pa so se množile partiture.

Kontrapunktske atrakcije in histerična kanonska matematika se je pretakala v prve fuge, ki so že imele svoj zven. Ali izraz, kakor temu pravimo bolj učeno. Srebotnjak je urno začel koketirati s težjimi oblikami, njegovo delo pa je dobilo svoj smisel.

«Dobro», sem ga vprašal, «povej mi, Srebotnjak, kako je pravzaprav s to tvojo kosovelovsko famo? Ali je res, da si...» Kar prekinil me je: «Pusti famo in ne bodi tako preveč moder. Do Kosovela me je posredno pripeljal tisti gimnazijski debut, neposredno pa nekakšna sorodnost med njegovo pesniško govorico in mojim muzikalnim dojemanjem te govorice. Veš, rad bi izrazil (ne zameri skladateljski analizi) zvočno podobo Krasa, rad bi z melodijo in harmonijo izpovedal vse to, kar vidiš na Krasu. Iz kamenja je, trpek, a vendar — kakor naše brinje — grenak in sladek hkrati. No, to kraško biserno matico skušam izbezati iz trde in ostre školjke, kako bi rekel... Glej, ne gre za sodobnost (kajti jaz sem za sodobnost) v smislu atonalne muzike in vseh mogočih eksperimentov, marveč za izbiro sredstev, ki bi najbolj naravnost izražala to izrazito kraško čustvenost. Pri tem si še vedno (morebiti bo kasneje drugače, kdo ve?) zamišljam široko uporabo tolkal in trobil. No, vzemimo na primer...»

Brž je narisal pet precej vegastih črt (prizanesljivo sem razumel, da gre za notni sistem) in napisal nekaj taktov, jaz pa sem tuhtal, kje naj ga dregnem, da mi bo povedal vse, kar me zanima. Pri tem sem opazil, da nosi pod suknjičem, na srajci neki znak. Tačoj sem zagrabil priliko: «Kakšna šerifska znamenja pa nosiš na srajci neki znak. Takoj sem kakšne svetovne prekucuške organizacije? No, le povej...»

Ali je bilo res ali pa se mi je le videlo, da je malce pobledel.

«Ah, nič...», pravi, «pravkar sem se vrnil iz Italije. Bil sem na tečaju filmske glasbe v Sieni in Rimu pri slovitem filmskem komponistu Francescu Lavagninu. Vprašam: «Vraga, Srebotnjak, z intimnega kosovelovskega utripa na filmsko platno? Kako...» Spet se mi je zagozdil v stavek: «Daj no, čakaj, da povem od kraja. Že od nekdaj me je filmska muzika mikala. Večkrat sem (nemara po zgledu na obdobje nemega filma) s klavirsko improvizacijo ilustriral recitacije Kosovelovih pesmi. Pravijo, da je bila stvar dokaj uspešna. Menil sem, da bi na podoben način uspel tudi pri filmu. To je bila kajpada precej naivna predstava o pisanju filmske glasbe. Danes vem, da je to nora, toda izvrstna obrt, pa tudi umetnost. Človek mora vedeti, kaj hoče. Kaj je potrebno za filmskega skladatelja? Evo recepta: bujna fantazija, perfektno poznavanje instrumentov, značaj Krištofa Kolumba (da nenehoma odkrivaš: da napraviš iz škatlice za vžigalice instrument ali pa iz svojih rok itd.) in dovolj razumevanja za teorijo «čas je denar». To je recept, vse drugo — če znaš napisati vsak dan trinajst fug za godalni kvartet z obligatnim rogom — je vredno eno figo. Toda prej tega nisem vedel, prej, pred odhodom na Lavagninov tečaj sem bil mladi, nadobudni skladatelj brez ficka v žepu. In celo napisal sem glasbo za kratkometražnik «Življenje v temi», ki so ga z uspehom predvajali na letošnjem puljskem festivalu. Alora (oprosti), torej dovolj trdna odskočna deska za enomesečni tečaj. Najprej smo teoretizirali v Sieni, potlej smo odšli v Rim in si tam ogledovali filme. Neme, kajpada, in naša naloga je bila, napisati — denimo — «špico» za film, to je tisto glasbo, ki film uvede in spremlja ves začetni tekst do končne navedbe režiserja. Napisal sem torej to «špico», pravijo, da je bila najboljša. Sploh, spoznal sem sistem in metodo filmskega komponiranja in dodobra tudi delo enega najboljših italijanskih filmskih skladateljev, Francesca Lavagnina. Pravkar je končal glasbo za Lux-film «L'impero del sole», evo, tukaj imam ploščo s to glasbo in avtorjevo posvetilo. Hkrati sodelujem tudi na mednarodnem natečaju v Vercelliju. Potrkaj z menoj, da bo več sreče».

Oba hkrati sva zmedeno potolkla po mizi. Mislil pa sem si: čuden človek, ta Srebotnjak. Pride iz Rima (tja itak peljejo vse ceste, baje!) in je tiho, kakor da bi se nič ne zgodilo. Pobožno ogleduje golobe na koprskem trgu pred Loggio in se (verjetno) čudi, kako da letajo po zraku.

MILAN LINDIC

Alojz Srebotnjak v družbi prijateljev

(Nadaljevanje na 6. strani)

Naš tedenski pregled

Razvoj dogodkov v preteklem tednu tako na Bližnjem vzhodu, kakor na Madžarskem, nam nudi priložnost za skrajno porazen komentar. Že v svojem pregledu prejšnjo nedeljo smo opozorili na daljnosežne posledice ki bi jih utegnilo imeti nadaljnje ravnanje anglo-francoskih napadalcev na Bližnjem vzhodu in zadržanje sovjetskih čet na Madžarskem. Zgodilo pa se je to, kar predstavlja najslabšo varianto pri reševanju sueške in madžarske krize. V tem imamo ponovno potrditev, da uporaba sile ne le, da ne more rešiti obstoječih vprašanj, ampak vnaša še nove elemente napetosti v že itak napeto mednarodno politično ozračje. Res je sicer, da imajo tako Angleži in Francozi kakor Rusi, svoje argumente v opravičilo za svoje ravnanje; po drugi strani pa je prav tako res, da so s takim ravnanjem naleteli na soglasen odpor in obsodbo vsega svetovnega demokratičnega javnega mnenja.

Oglejmo si na kratko sedanji položaj. Najprej zapadni blok. S svojim napadom na Egipt sta si Velika Britanija in Francija obetali naslednje: zrušiti Naserja in ponovno zasesti Sueški prekop. Dosegli pa nista niti prvega niti drugega cilja. Posledice tega lahkomiselnega koraka pa so ogromne: proti sebi imata sedaj Egipt in vse arabske države. Organizacijo združenih narodov in svetovno javno mnenje; razen Avstralije in Nove Zelandije, vse ostale države britanske skupnosti narodov, z Indijo na čelu; ogrožen je celo položaj Edena in njegove vlade, ker ima proti sebi, z izjemo «Daily Telegrapha», ves konservativni tisk svoje nezadovoljstvo nad politiko Velike Britanije in Francije je precej energično izrazil tudi Eisenhower, na čigar zahtevo so morali ustaviti vojaške operacije v Egiptu; v svojih tečajih močno škriplje zavezništvo med državami atlantskega pakta; promet skozi Sueški prekop, ki se je do napada vršil povsem normalno, je sedaj prekinjen in bo tak ostal za daljšo dobo, ker so Egipčani potopili v njem 9 ladij; naftovodi so pokodovani in Irak je prepovedal dajati petrolej angleškim ladjam (v Angliji so že omejili potrošnjo goriv za 10 odstotkov-).

Bilanca je torej porazna. Kljub temu pa se Eden še ni spametoval. Zdi se, da ne namerava pristati na umik angleških čet iz Port Saida, čim bodo na področje Sueškega prekopa prišle čete OZN, in bi hotel doseči, da bi tudi angleške čete sodelovale pri vzpostavitvi reda, kljub temu, da je skupščina OZN izrecno izločila čete vseh štirih velesil iz tega svojega vojaškega zbora. (Izrael je pristal na umik svojih čet, vsaj kar zadeva Sinajski polotok.) Toda če izključimo zelo malo verjetno možnost, da bi se Eden postavil po robu OZN, se bo pač moral sprijazniti z dejstvom, da brez predhodnega umika anglo-francoskih čet z egiptovskega ozemlja ne bo mogoče vzpostaviti tistega ozračja, ki je nujno potrebno za zagotovitev miru in za nadaljevanje pogajanj v zvezi s sueško krizo, ki je danes tem hujša, zaradi lahkomiselnega ravnanja anglo-francoskih napadalcev, ki so naivno menili da jo morajo rešiti s silo v izključno svojo korist.

Ce bo rešitev krize v zapadnem bloku zahtevala skrajne in stalne napore vseh zmernejših in razsodnejših krogov, ker bo še dolgo občutiti posledice anglo-francoskega vdora v Egipt, ni po tragičnih dogodkih na Madžarskem položaj v vzhodnem bloku mnogo bolj rožnat.

Dogodki na Madžarskem so poučni z več plati. Danes pa moremo z gotovostjo ugotoviti predvsem to, da je upor madžarskega ljudstva krvava obsodba stalinizma, ki predstavlja, tudi po Stalinovi smrti, še vedno precejšnjo oviro za nadaljnji razvoj socialistične demokracije tako v Sovjetski zvezi sami, kakor v ostalih državah ljudske demokracije, hkrati pa tudi oviro za drugačne, dejansko socialistične odnošaje med temi državami samimi. Z nasilno zadušitvijo tega upora (tudi z argumentom, da je ta upor prešel pod vodstvo socializmu sovražnih elementov), se osnovni problem ne da rešiti. Vzpostaviti se si-

(Nadaljevanje na 6. strani)

DRAGOCENA IN ZELO POTREBNA IZDAJA SLOVENSKE MATICE

Zgodovina slovenskega slovstva

Pri delu je sodelovalo šest najvidnejših slovenskih književnikov in slovstvenih zgodovinarjev

Slovenska Matica je nedvomno najstarejša slovenska založba, saj je prekoračila devetdeseto leto svojega obstoja. Čeprav je med okupacijo njeno delo zamrlo in se tudi po osvoboditvi sprva ni in ni mogla uveljaviti ter zaživeti tako, kot bi morala, pa lahko sedaj ugotovimo, da se je s svojimi rednimi zbirkami pa tudi izrednimi izdajami uspešno uveljavila na slovenskem knjižnem trgu. Slovenska Matica je šla na svoj stari in že preizkušeni sistem stalnih naročnikov in na sistem izdajanja knjig v zbirkah. Knjige za letošnje leto so bile tri. Bevkov roman «Črna srajca», o katerem smo že poročali ,nadaljevanje Rousseaujevih «Izpovedi» in kot najvažnejša — prva knjiga zgodovine slovenskega slovstva.

Nedvomno je, da je slavistika naša najvažnejša in najbolj razvita nacionalna veda. Kljub temu pa se na področju literarne zgodovine ne moremo preveč pohvaliti z velikimi, preglednimi deli, ki bi obravnavala vso slovensko književnost kot celoto. Če omenimo Grafenauerjevo literarno zgodovino, Kidričevo obširno, a nedokončano delo, Slodnjakov pregled slovenskega slovstva, smo s tem našteli vsa predvojna dela. Po osvoboditvi pa smo dobili troje del, ki pa prav tako ne ustrezajo vsem potrebam, niti niso več dosegljiva. Potreba po knjigi literarne zgodovine, ki bi s pridom koristila tako študentu, kakor tudi tistemu, ki ga zanimajo dela domače književnosti, pa je bila vedno večja. Zato se je že kmalu po osvoboditvi rodila zamisel izdaje slovenske literarne zgodovine, ki naj bi jo napisali vodilni slovenski literarni zgodovinarji. Toda do uresničenja zamisli ni prišlo. Šele pred tremi leti so slavisti svojo zamisel obnovili. Pod vodstvom urednika Alfonza Gspana so si postavili načrt in razdelili delo. Vendar pa je trajalo dobri dve leti preden je prišlo do realizacije stare zamisli. Šele v letošnji zbirki Slovenske Matice je izšla prva knjiga tega pomembnega dela.

Uredništvo izdaje je po Gspanu prevzel Lino Legiša, pri knjigi pa je sodelovalo šest avtorjev, ki so obdelali najstarejša obdobja zgodovine slovenskega slovstva. Tako je France Tomšič obdelal razvoj slovenskega knjižnega jezika. Boris Merhar in Milko Matičetov sta obdelala ljudsko slovstvo, Lino Legiša pismenstvo, Mirko Rupel reformacijo in protireformacijo, Alfonz Gspan pa razsvetljenstvo. Tako daje knjiga pregled razvoja prvega obdobja slovenske književnosti, približno do časa, ki nam je rodil Prešerna. Seveda je spričo več avtorjev prišlo nujno do tega, da se posamezna poglavja razlikujejo med seboj po slogu in temperamentu. Toda vendar lahko ugotovimo, da so se avtorji držali enotne, vnaprej začrtane sheme: da namreč poleg podatkov o delu in življenju posameznih avtorjev, prikazujejo izčrpno tudi družbeno, gospodarsko in politično okolje, v katerem se je nahajal slovenski narod v tisti dobi, ki jo obravnavajo. Ti kratki orisi dobe pa predstavljajo posebno dragocenost nove literarne zgodovine. Seveda pa nam avtorji, poleg številnih novih podatkov in obdelave celotnega znanega gradiva, odkrivajo tudi nove poglede na posamezna obdobja v zgodovini slovenskega slovstva. Tako predstavlja knjiga nadvse dragoceno delo na področju slovenske literarne zgodovine. Posebej je omeniti okusno opremo knjige, ki jo dopolnjujejo številne slike.

Za prihodnje leto obljublja Slovenska Matica drugo knjigo, delo pa bo zaključeno šele leta 1958, ko bo izšla še tretja knjiga nove slovenske literarne zgodovine.

Sl. R.

Italijansko - kitajsko sodelovanje

Kakor smo že poročali je bila pred kratkim na Kitajskem skupina italijanskih javnih delavcev, ki jo je vodil znani italijanski politični delavec bivši predsednik italijanske vlade Ferruccio Parri. V tej skupini je bil tudi dr. Giarcarlo Vigorelli, ki je šel na Kitajsko, da bi proučil možnosti kulturnega sodelovanja med obema deželama.

Na tiskovni konferenci po povratku iz Kitajske je dr. Vigorelli izjavil, da obstajajo velike možnosti za čimprejšnje in čimvečje kulturno sodelovanje. Posebno poglavje v tem sodelovanju bi imela kinematografska industrija in umetnost. Sam predsednik kitajske vlade Cuenlaj je izrazil dr. Vigorelliju željo, naj bi čimprej prišlo do koprodukcije med italijanskimi in kitajskimi filmski podjetji. Kot prvi uspeh v tem je ta, da bo v kratkem neko italijansko filmsko podjetje že snemalo na Kitajskem barvan film.

Dr. Vigorelli je dopisniku ANSE dal še nekaj več podatkov. Po pisanju ANSE je že več načrtov. Predvsem načrt podjetja «Astra Cinematografica», ki že delj časa računa s snemanjem dolgometražnega barvnega filma o Kitajski. Izdelava tega filma je bila poverjena strokovnjaku Leonardu Bonziju, in režiserju Carlu Lizzaniju.

Drugi načrt v zvezi s tem ima tudi znani italijanski filmski producent Ponti, ki je ob tednu italijanskega filma v Moskvi stopil v stik s sovjetskimi filmski podjetji za morebitno koprodukcijo in se že pozanimal za razširitev tega programa na Kitajsko.

Na Kitajsko se odpravlja tudi italijanski režiser Macchi, ki bi bil pravtako pripravljen snemati kak film na Kitajskem.

Na Kitajsko se odpravlja tudi Rosselini.

Gledališka dejavnost v Ljubljani

Precejšnji del repertoarja Drame zavzemajo domača dela, številna pa so tudi dela iz tuje in celo najsodobnejše gledališke literature

Svet je danes postal že tako majhen, da srečuješ znance v najbolj oddaljenih krajih, kot za stavo. «Kako, praviš, kaj pa ti tu?» Izlet, posli, dopust, to so navadni odgovori. Ker pa postaja ta človeški živ-žav tako pester, moramo tem ljudem nuditi vse mogoče informacije. Namenil sem se torej, da spregovorim z našimi bralci nekaj o letošnjem pestrem, kulturno-gledališkem delu ljubljanskih gledališč.

Letošnja gledališka sezona je vezana z veliko obletnico — z dvestoletnico rojstva našega prvega dramatika Antona Tomaža Linharta. Govoriti o njem je skoraj nepotrebno, saj kdo se še ni iz srca nasmejal njegovemu «Matičku» ali «Županovi Micki»?

Okvirni repartoar ljubljanske Drame za to jubilejno sezono 1956-1957 je sledeči: Na prvem mestu so predvsem domača dela: Ivan Cankar: «Pohujšanje v dolini šentflorjanski»; Bratko Kreft: «Kranjski komedijanti»; slovenski omnibus; F. Levstik: «Juntez», O. Župančič: «Noč na verne duše», ter M. Mahnič: «Soldaški miserere». Na koncu pa še slovenska noviteta.

Iz tujih del so izbrali Sofoklejevega «Kralja Edipa», W. Shakespearovega «Kralja Henrika IV. del», Molièrovi komediji «Šola za može» in «Izsiljena ženitev», sledijo še B. Brecht: «Kavkaški krog s kredo», B. Priestley: «Odstranite norca», V. Nezval «Se danes zahaja sonce nad Atlantido», A. Miller: «Pogled z mostu», R. Nash: «Mojster za dež».

Za mlajše gledalce pa je na sporedu Ajdič-Moder: «Janko in Metka». Kot rezervna dela za bralno in eksperimentalno skupino so določili dela: O. Davičo: «Pesem», H. Wouk: «Upor na ladji Caine» S. Becket: «Čakajoč na gosta», W. Faulkner: «Requiem» in Tolstoj-Piscator: «Vojna in mir». To bo v tej sezoni nudila Ljubljanska Drama.

Mestno gledališče pa je že v drugi polovici maja z nekaj pridržki predstavila svoj okvirni repertoarni načrt. Glavna skrb gledališča je, da bi držalo ravnovesje med raznimi resnimi in vedrimi deli s posebno naklonjenostjo predvsem na sodobni, moderni, zlasti komorni igri, domači ali tuji.

Med dela, ki naj bi imela neko prednost naj omenimo predvsem Alberta Camusa dramo «Les justes»; drugo francosko delo je Anatola Francea «Crainquelille». Med Francozi so še Anouilh z «Medejo», Salacrou s «Smešno zgodbo» in Girandoux z «Ondino». Od ruskih del je napovedana drama Maksima Gorkega «Malomeščani». delo Evreinova «Komedija o sreči» ter igra Andrejeva «Tisti, ki ga oklofutajo». Kot primer poetične drame so uvrstili v repertoar še indijsko delo pesnika Rabindranatha Tagora «Poštni urad», kot resno delo iz ameriške književnosti pa O'Neillovo «Elektro v črnini».

Med lažjimi igrami so na vrsti P. Barillet-J. P. Grédyjeva komedija «Pero». Mislili se tudi na Wilderovo igro «Ženitvena posredovalka» ter Evansovo «Nikoli ni prepozno». Ta veseli del repertoarja bo verjetno upravni odbor Mestnega gledališča še izpopolnil. Napovedano je tudi gostovanje tržaškega SNG z Girandouxovim delom «Amphitrion 38». Po letošnjih uspehih tržaških umetnikov na ljubljanskem festivalu, se ponovnega svidenja Ljubljančani zelo veselijo.

Kakor bodo naši bralci opazili, je okvirni repertoar glavnih dveh ljubljanskih gledališč zelo širok in pester. Po komaj nekaj tednih od pričetka sezone, se na ljubljanskih odrih dan za dnem vrstijo premiere in ponovitve, zato ne bo problema za naše potnike. Teden za t dnom so gledališka vrata odprta in vsi so povabljeni.

R...a

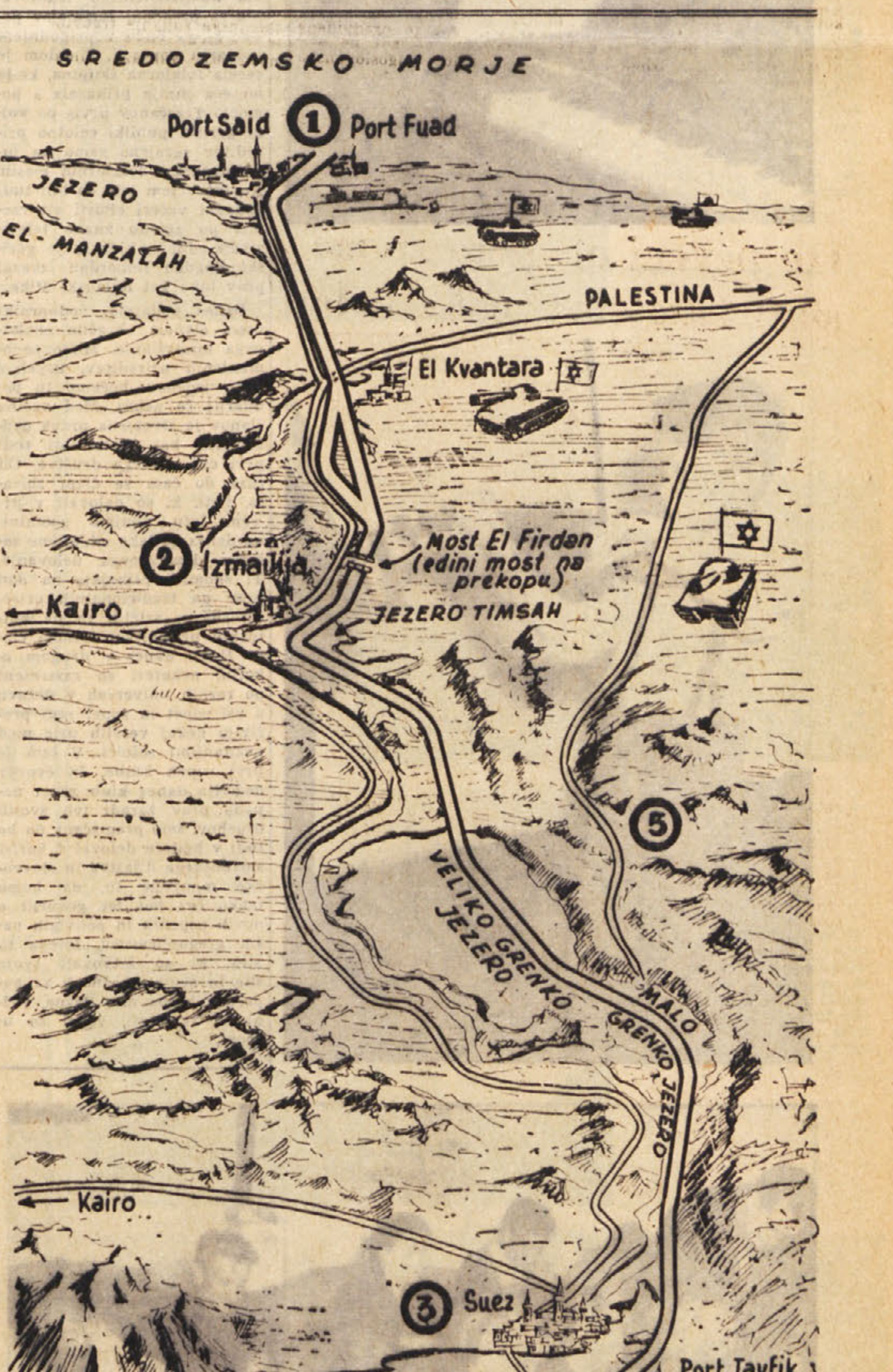

Kronološki potek izraelskega in anglo-francoskega napada na Egipt: 29. oktobra vderejo izraelske motorizirane čete na Sinajski polotok; 31. oktobra napadejo angleški bombniki egiptovska letališča, Aleksandrijo in Kairo; 1., 2. in 3. t. m. nadaljujejo z letalskimi napadi; 4. t. m. se letalski napadi osredotočijo na Port Said, 5. t. m. se napadalci spuste na področje Port Saida (1); ves dan se vrše borbe, hkrati pa letala bombardirajo Izmailijo in Suez (2,3); še dvakrat se istega dne spuste padalci, ki si le s težavo utirajo pot proti Port Saidu; Francozi zavzamejo Port Fuad (1); 6. t. m. se izkrcajo ojačenja in boji se vrše v predmestjih Port Saida; ob 17. vderejo v mesto, ob 18.30 pa Eden objavi «prenehanje bojev». Angleži in Francozi so v Port Saidu, Izraelci so zasedli Sinajski polotok (5) in so se ustavili 16 km od obrežja Sueškega prekopa, v katerem leži 9 egiptovskih ladij (4 pri Port Saidu, 1 pri Izmailiji, 1 v Jezeru Timsah in 3 ob vhodu v prekop pri Suezu)

PET LET USPEŠNEGA DELA goriškega mladinskega kluba

Petinosemdeset raznovrstnih prireditev v petih letih življenja kluba, v katerem se zbirajo samo mladi ljudje, ki vse delo sami koordinirajo in vodijo, tvori vsekakor uspeh. Če k zgornjemu stavku dodamo še to, da je od vseh teh prireditev bilo izvedenih kar 30 v zadnjem letu, moramo ugotoviti, da je prav ta klub tisti, ki prvi med vsemi slovenskimi organizacijami v Gorici dokazuje upravičenost svojega obstoja. Zaman bomo iskali v slovenskem časopisju katerekoli barve, pa tudi v zapisnikih raznih društev in organizacij, tako plodno delo prostovoljnega društva, v katerem se zbirajo akademiki in srednješolci, ki posvečajo svoje proste urice prosvetnemu delu, ne pa pohajkovanju ali zabavi. S tem seveda nočemo trditi, da se v sklopu kluba ne vršijo razne zabavne prireditve, a te niso edini smisel klubskega delovanja.

Klub je bil ustanovljen točno pred petimi leti, 11. novembra 1951. Takrat so bili slovenski srednješolci prepuščeni samo klerikalnim organizacijam, novo društvo pa je želo takoj odobravanje dijaštva, saj se je večina dijakov takoj vključila vanj. Klub številnim uspehom — v prvem društvenem letu so imeli 15 raznih prireditev — so se pokazale takoj hibe v organizacijskem pogledu. To je bilo tudi razumljivo, saj so bili odborniki samo mladi in neizkušeni ljudje, ki se niso obračali na starejše «patrone» za nekakšno «duhovno» vodstvo, ampak so hoteli iti skozi uspehe in težave z lastno zmogljivostjo. Napake in razočaranja so se takoj pokazala, posebno ko so nekateri ugotovili, da jim je spodletel monopol nad slovenskim dijaštvom in so zato začeli gonjo proti novemu klubu na vse mogoče načine, od groženj do časopisnih napadov. Nekateri člani so tem napadom podlegli in izstopili iz kluba, a ti so na srečo tvorili neznaten odstotek članstva. Večina se je na vse to požvižgala in smelo nadaljevala po uspešno začeti poti. V prvem letu so se vršila predavanja, izleti, družabne prireditve, dramski nastopi s komedijo «Peg, srček moj», poletno taborjenje v Kanalski dolini ki bo vsem udeležencem ostalo dolgo let v spominu, posebno po zaslugi tedaj tiskanega resno-šaljivega almanaha «Gor in dol». K temu naj pripomnimo, da so se prireditve vršile v najrazličnejših krajih, tako v Gorici kot na podeželju. Klub namreč ni imel lastnih prostorov. Tudi seje odbora so se vršile danes na domu enega, jutri na domu drugega odbornika. Prvo leto delovanja je uspešno zaključeno iz vseh vidikov; moralnega, delovnega in finančnega. V drugem društvenem obdobju pa so se nekatere stvari zamotale. To povemo iz razloga, da ni potrebno govoriti edino le o uspehih, marveč tudi o napakah, da se bodo tisti, ki bodo sedanjim odbornikom sledili znali pametno ravnati. Nekaj neuspelih plesov pri «Zlatem pajku» je vrglo klub na kolena, slaba posledica tega se je videla v zmanjšani dejavnosti društvenih odsekov. Razni šakali so že z zadovoljstvom prežali na klub in upali, da se bodo veselili na njegovem truplu, a so se tudi pošteno ušteli. Kljub notranjim težavam in zunanjim napadom se je klub dvignil in zadnji meseci leta 1954 so beležili znaten korak naprej. Na občnem zboru v januarju 1955 je bila poudarjena potreba po širšem delovanju. Medtem se je izrazito kulturnemu in zabavnemu programu pridružil še športni program, kajti namiznoteniška sekcija je združevala nekaj dobrih igralcev, ki so častno zastopali barve kluba na raznih srečanjih v Trstu in na Goriškem. Prav tako so se odlikovali šahisti, saj je iz klubovih vrst izšel mladi šahist Pino Laković, ki je danes med najboljšimi šahisti v Italiji. Člani kluba in goriška javnost se prav gotovo spominjajo uspešne akademije spomladi 1954, ko so nastopili prvič pred goriškim občinstvom v širši dvorani pianistka Damijana Bratuževa in pisatelj Boris Pahor.

Leto 1955 je bilo vsekakor uspešno. Predavanjem, športnim srečanjem, dramskim nastopom s komedijo «Srečni dnevi», družabnim večerom se je pridružilo še brucovanje, ki pa je bilo «rezervirano» za višjo «elito». Četrti občni zbor se je vršil 13. novembra 1955. Ugotovljen je bil napredek, ugotovljena je bila odprava kritične točke in uspešna podlaga za nadaljnje delo. Zopet si je novi odbor krepko zavihal rokave, številnim običajnim prireditvam se je pridružil prvi literarni večer, ki je seznanil goriško javnost z mladimi goriškimi in tržaškimi literati. Poleg tega je letos januarja priredil klub prvič namiznoteniško tekmovanje za prehodni Bogatajev pokal, ki ga bodo v prihodnjem januarju ponovili. Z delom je začela folklorna skupina, ki je meseca junija prikazala s pomočjo Tržačanov prvič po vojni goriški publiki celotno prireditev zgrajeno samo na jugoslovanskih folklornih plesih. Novost v tem letu so bili tudi zabavni večeri «Pusti ali vzemi» po zgledu znane televizijske oddaje, kjer se je goriški Bogdan Doberdan izkazal prav tako kot milanski Mike.

Danes podajajo odborniki vsem članom obračun enoletnega upravljanja. Mimo že omenjenih prireditev, uspehov in neuspehov, hočemo tu poudariti še nekaj. Med večino članov je stvorjena prava družabnost, kar mora biti tudi prvi cilj vsakega društva. Od časa do časa se člani zbirajo, tisti, ki so delovali v prvem letu obujajo spomine na danes že tako oddaljene začetke društvenega delovanja. Ti spomini prihajajo na dan prav na tradicionalnih prireditvah, na izletih in na kulturnih prireditvah. Mnogi člani živijo danes v drugem okolju, nekateri so raztreseni po raznih univerzah v državi, a vsi zopet in zopet radi preživijo nekaj veselih uric med nekdanjimi sošolci. V tem je prvi uspeh kluba. In čeprav doživlja danes klub zopet napade prav zaradi teh svojih uspehov, smo prepričani, da bo tudi v bodoče deloval v korist slovenskega dijaštva in slovenske manjšine in, da bomo lahko čez pet let govorili o novih uspehih in podvigih naših gregorčičevcev. Imena tistih, ki so žrtvovali svoje sile in svoje zmožnosti za napredek kluba niso važna, važni so rezultati, važni so uspehi.

Med tednom smo priobčili obširen članek, ki podrobno opisuje uspešno delo glasbene šole v Kopru. Na fotografijah vidimo mlade in starejše dijake, kako se teoretično in praktično pridno uče

V otroškem vrtcu v Sempolaju

ČEPRAV POČASI, SI «UMETNI JEZIK» VZTRAJNO UTIRA POT

Esperanto združuje narode

Na svetu se tiska 70 časopisov v esperantu in deluje na tisoče društev, klubov in združenj esperantistov

V današnjih časih so stiki med ljudmi različnih narodnosti dosegli tako veliko stopnjo, da so nekaj navadnega in vsakodnevnega. Ostaja pa še skoraj vedno nerešeno vprašanje: Kako se sporazumeti? Večina poslovnih ljudi zna enega ali več tujih jezikov, vendar pa je tudi to znanje v večini primerov pomanjkljivo. Zato bi potrebno, da bi v mednarodnem forumu, kot je to Organizacija združenih narodov ali pa UNESCO, dali mednarodnemu jeziku esperanto formalni pečat, da bi dosegel tisto funkcijo, ki mu v mednarodnem življenju pripada. Če si ogledamo na kratko dosedanje poizkuse in uspehe za sestavo mednarodnega jezika, nam bo takoj jasno, da so prej izražene trditve popolnoma na mestu.

Povečanje števila književnih jezikov v srednjem veku, je nastalo zaradi novih državnih tvorb, in latinščina, ki je do tedaj igrala važno vlogo v mednarodnih odnosih, je izgubila svoje prvenstvo, ker je bila pretežka, da bi se je učil in uporabljal širši krog ljudi. Dolgo dobo se je za mednarodne odnose uporabljala francoščina, ki je bila jezik diplomacije. Toda po prvi svetovni vojni je prišlo ponovno do preobrata in kazno je bilo, da bo prevzela to funkcijo angleščina, ki je poleg drugega tudi najbolj razširjen jezik na svetu. Toda danes nam postaja jasno, da zaradi mednarodnih sporov noben živ jezik ne more izpolnjevati funkcije mednarodnega jezika. Tako funkcijo bi lahko opravljal samo nevtralen, umeten jezik. Prav zaradi tega poudarjajo pobudniki esperanta nujnost, da se temu jeziku posveča čimveč pozornosti.

Zgodovina pasigrafije (svetovnega črkopisa) in pasilogije (svetovnega jezika) je stara in preden so lahko prišli do esperanta je bilo treba prehoditi dolgo pot. Znani znanstveniki in učenjaki, kot Komenski, Descartes in Leibnitz so se že pred davnim časom ukvarjali z mislijo sestave mednarodnega umetnega jezika. Prva pa, ki sta se stvarno oprijela dela sta ibla Dalgarno in Wilkins v 17. stoletju. Ta dva sta za svojo zamisel vložila mnogo naporov, toda zaželenega smotra nista dosegla. Prvi doseženi uspehi na tem področju, so bili vidni komaj v 17. stoletju, ko je l. 1805 Nemec Naether sestavil zanimiv sistem pisave s pomočjo hieroglifov. Naetherju so tedaj sledili še drugi jezikoslovci, katerim pa kljub velikim naporom ni uspelo izvršiti zamisli. Med temi je bil tudi Hrvat Paić, ki je sestavil zanimiv sistem osnovan zgolj na arabskih številkah. Vsaka beseda naj bi imela odgovarjajočo številko, tako bi n. pr. beseda človek bila označena s številko 2439. Svojo teorijo je Paić izdal v dveh delih pod naslovom «Pasigrafie mittels arabischen Zahlzeichen» in «Ein Versuch von Moses Paića». Prvo je izdal v Semlinu leta 1859, drugo pa na Dunaju leta 1864.

Med prvimi, ki so dosegli v pasilogiji praktičen uspeh, je bil Ivan Martin Schleyer. Schleyer je jezik, ki ga je sam sestavil imenoval *volapük* (vola — svet, pük — jezik). Schleyer je sestavil volapük l. 1879, jezik se je hitro razširjal, tako da je bilo v kratkem obdobju desetih let po svetu že okoli 283 volapükzdruženj ter 23 časopisov tiskanih v novem jeziku. Volapük pa je imel tudi negativne strani in mogoče pade glavna krivda, da se ni obnesel, na dejstvo, da se je preveč naslanjal na angleščino.

Na področju pasigrafije in pasilogije je do sedaj tako dosegel največji uspeh poljski jezikoslovec in učenjak dr. Ludvik Zamenhof, začetnik esperanta. Zamenhof, kj je bil dober poznavalec mnogih jezikov, je po dolgem trudu sestavil moderen nevtralen jezik, kateremu so pozneje dali ime esperanto, kajti ko ga je dr. Zamenhof 14. julija l. prvič dal v javnost, se je podpisal s psevdonimim Esperanto. Novi jezik ima vse tiste lastnosti, ki so takemu jeziku potrebne: koreni besed so vzeti čim širše je bilo mogoče, največ pa jih je seveda romanskega, germanskega in slovanskega izvora. Dostopen pa je tako evropskim in izvenevropskim narodom, kajti jezik je zelo enostaven, nekateri so se ga naučili v nekaj dneh, človek z osnovnošolsko izobrazbo pa bi se ga lahko naučil v treh mesecih. Izražanje v esperantu je neomejeno in po mnenju mnogih znanih jezikoslovcev ni na svetu jezika, v katerem bi se lahko nekdo pravilneje in popolneje izrazil. Iz 4000 osnovnih korenov besed lahko izpeljemo nad 80.000 besed s pomočjo raznih predpon in pripon. Poleg tega pa ima veliko prednost, da je nevtralen in tako dostopen vsakemu ne glede na njegovo narodnost, raso, velo, politično ali ideološko pripadnost. Po vsem svetu se danes tiska okoli 70 časopisov v esperantu, med temi nekaj najvažnejših, kot so: Heroldo de Esperanto, Esperanto, International language, L'Esperanto, La Suda Stelo, La Prismo, La Franca Esperantisto in še mnogo drugih iz področja znanosti, politike, trgovine, turizma, itd. Poleg tega je do danes prevedeno v esperanto mnogo del velikih preteklih in sodobnih pisateljev in pesnikov. Iz slovenske literature so prevedli Levstikovega «Martina Krpana», ki je dosegel velik uspeh in so ga že večkrat ponatisnili. Veliko število podjetij že uporablja esperanto v svojih mednarodnih osnovih, uporabljajo ga tudi razne turistične organizacije, na velesejmih, večje radi pomanjkanja učnih moči.

Danes je v raznih delih sveta na tisoče društev in združenj esperantistov, kjer se shajajo in sklepajo o svojem delu. V Jugoslaviji je osrednja zveza «Jugoslavia esperanto federacio», v kateri je v Ljubljani podzveza za Slovenijo, imenovana «Slovenia Esperanto Ligo». V Turinu pa je italijanska zveza esperantistov «Itala Esperanto Federacio», ki izdaja razen mesečnika «L'Esperanto» tudi številne biltene. Vsako leto se na kongresu zbere veliko število delegatov. Ti kongresi se od l. 1905 izmenoma vršijo na raznih delih sveta. Pred tremi leti je bil kongres v Zagrebu, lani pa 40. jubilejni kongres v Bologni; medtem ko je bil letos v Kopenhagnu, na Danskem.

MARIO BAN

Članek «Esperanto združuje narode» je napisal Mario Ban in spada v okvir «Mladinskega novoletnega literarnega natečaja».

Uredništvo «Primorskega dnevnika» razpisuje nov

«MLADINSKI NOVOLETNI LITERARNI NATEČAJ»

V poštev prihajajo raznovrstni literarni prispevki kot tudi članki in reportaže tržaških mladincev in mladink. Vsa objavljena dela bodo normalno honorirana, poleg tega pa bo dobil ob koncu novembra in decembra pisec najboljšega dela, objavljenega v omenjenem mesecu še posebno nagrado — nakazilo v znesku 1000 lir, katerega bo lahko zmagovalec vnovčil v «Tržaški knjigarni» z nakupom knjig ali drugih šolskih potrebščin po lastni izbiri.

Natečaj se bo zaključil 31. decembra, ko bo razglašena končna nagrada, za katero prihajajo v poštev vsa objavljena dela in ki bo znašala 3.000 lir.

Priobčena dela bo ocenila posebna komisija, ki jo bodo sestavljali prof. Budal, prof. Šavli in prof. Rauber.

DANILO GORINŠEK

ŠLAPA TRAPA IN SKOPULJA GRABLJA

Je bila v tistih časih, ko so bogatini delili revežem pravico še z gorjačo po hrbtiščih. Skopulja — Grablja so jo klicali ljudje. Ta vzdevek se je je bil polotil menda zato, ker so njeni prsti kakor grablje grabili na kup, karkoli so le mogli doseči. Delala se je revno, kakor vsi skopuhi, v resnici pa si je bila pridobila z goljufijo, zvijačo in izkoriščevanjem čedno bogastvo. Ni imela ne moža ne otrok ne služinčadi.

Nekoč je bila pobrala na cesti od lakote onemoglega dečka. On ji je poslej opravljal vse hišne posle za kos črnega kruha in latvico kislega mleka. Revež je imel srce na pravem mestu. Bil je mehak, dober, večkrat je dajal poslednje, kar je imel in ker mu skopulja ni vedela imena, ga je zato klicala s psovko Šlapa Trapa.

Vendar pa ni bil Šlapa Trapa prav nič neumen, nasprotno: dobro je vedel, da poštenost traja do konca dni, nepoštenje pa le od danes do jutri!

Nekoč, ko je bilo žito slabo obrodilo in so bili ljudje s kruhom hudo na tesnem, je dala skopulja Grablja Šlapi Trapi dva hleba kruha in mu naročila: «Nesi ta dva hleba na trg. Reci, da sta iz zadnje moke, ki jo še imamo!»

«Saj je imate še polno kaščo!» je odvrnil deček.

Besno mu je skopulja presekala besedo: «Rekel boš, da sta iz zadnje moke! Zato sta tudi toliko dražja, po dva tolarja vsak. Saj sta tudi težka dva funta vsak!»

Šlapa Trapa, ki ni poznal laži, se je začudil: «Slab funt le tehta vsak!»

«Dva funta, dobra dva funta! Razumeš?» ga je nahrulila Grablja. «Zdaj pa se poberi!»

Šel je Šlapa Trapa na trg, v vsaki roki je nosil hleb kruha. Sonce ga je oblivalo z zlatimi prameni in v srcu mu je postajalo vedno topleje.

Ob cesti je sedel lačen berač, sivolas starček. Zagledal je kruh v fantovi roki in milo poprosil za košček: «Že drugi dan nisem zaužil niti drobtinice!»

Dečku se je zasmilil: «Kaj bi s koščkom, tu imaš cel hleb! Skopulja Grablja ga zato ne bo stradala!» Berač je segel po kruhu in je bil nad vse srečen, Šlapa Trapa pa še bolj...

Z drugim hlebom v roki je zdaj znova krenil proti trgu. Tedaj so ga došli štirje otročiči. Bledi so bili in trudno so stopicali drug ob drugem. Ko so zagledali kruh, so obstopili neznanega jim dečka in uprli vanj svoje žalostne poglede.

«Ste nemara lačni, revčki?» jih je vprašal Šlapa Trapa.

«Lačni, lačni», so kakor v zboru zajavkali otročiči, «doma nimamo ne moke ne denarja!»

Šlapa Trapa je za hip pomislil na skopuljo Grabljo, ki ji mora prinesti štiri tolarje za dva hleba, takoj nato pa se je domislil njene polne kašče. Odločil se je: «Vzemite hlebec, otročiči! Ne smete stradati kruha že zdaj, tako majhni!» In jim je dal drugi hleb. Otročičem so zažarele oči, da se mu je kar topilo srce...

Ko se je vrnil deček domov brez kruha in brez tolarjev, je skopulja Brablja pobesnela: «Spravil me boš, revico, na beraško palico, nesnaga šlapasta, ej, butara ti trapasta! Komu pa si zapravil kruh, teslo zarobljeno?»

«Staremu beraču in negodnim otročičem. Lepo so me prosili. Je pač lakota vsepovsod!» jo je skušal potolažiti Šlapa Trapa.

«Berač in otročiči — sami brezdelneži!» je zasikala srdita skopulja. «Brezdelneži so hkrati hudobneži, da veš! Enkrat za vselej si zapomni; kjerkoli in kadarkoli tak hudobnež zaprosi kruha, ga je treba zavrniti takole:

Kruh za dobre je ljudi,
za hudobne kruha ni!»

In jih je naložila ubogemu fantu z gorjačo po hrbtu, da je bil ves marogast. «Teden dni boš za kazen brez kruha!» je še na koncu pristavila.

Pretepeni Šlapa Trapa se je ves objokan stisnil v kot in začel glodati kos starega kruha, ki ga je bil še našel v žepu. Skopulja Grablja ga je zasačila, v svoji nenasitni grabežljivosti se je polakomnila še tistega koščka v fantovi roki in mu je velela: «Daj mi tisti kos kruha, lačna sem!» Šlapa Trapa jo je nekaj časa motril ves začuden in odprtih ust, nato pa mu je nekaj preblisnilo možgane in — ne bodi len — jo je zavrnil:

Kruh za dobre je ljudi,
za hudobne kruha ni!

Spet je skopulja hotela zašvrkniti z gorjačo po Šlapi Trapi, ki jo je bil zagovoril z njenimi lastnimi besedami. Tedaj pa ji je prišlo na misel, da ga bo še potrebovala. Zato mu je tokrat še prizanesla. Bila je lačna, vendar preskopa, da bi tratila lastno moko in si sama spekla kruh. Sklenila je poslati Šlapo Trapo k nekemu bogatemu kmetu. Ta bi ji naj prodal dva hleba. Tako je hotela nadomestiti tisti kruh, ki ga je bil podaril dečko beraču in otročičem. Ker pa je bila preskopa tudi za to, da bi ta kruh pošteno plačala, je velela fantu takole: «Pojdi h kmetu Petičniku, on ima kruha dovolj. Naj ti prida dva hleba!»

«Dajte mi denarja, da ju plačam!» je pripomnil Šlapa Trapa.

«Kakšen denar neki?» je zabevsknila skopulja. «Zapomni si enkrat za vselej: kadarkoli in kjerkoli kaj kupuješ pri bogatinu, počakaj, da ti izroči blago potem pa jo, odkuri rekoč:

Prisrčna vam hvala za lepo darilo,
o svetem Nikoli dobite plačilo!»

Napotil se je Šlapa Trapa in ni vedel, kaj bi sedaj. Bil je prepošten, da bi se ravnal po skopuljinih besedah in tujega človeka na ta način okradel. Vendar pa si je bil zapisal za uho, kar mu je bila zabičala.

Ves dan ga ni bilo nazaj, saj je vedel, da bo spet pela šiba, ko se bo vrnil brez kruha. Ko je zvečer stopil praznih rok pred skopuljo, je bilo po njem.

«Zakaj pa nisi prinesel kruha?» se mu je grozeče bližala z dvignjeno gorjačo.

«Ne zmorem take gorljufije!» je planilo iz poštenega fantiča.

«Ne zmoreš, kaj?» Spet ga je premlatila, vmes mu je snela s telesa obleko, potem pa ga je kar takega, na pol nagega, nagnala iz hiše v temno noč.

Tako je Šlapa Trapa zmeraj zapustil skopuljo Grabljo.

Skopulja pa kljub lakoti še zdaj ni hotela zamesiti kruha iz lastne moke. Na vsak način je hotela jesti tuj kruh in brez plačila. Na tihem je računala, da se bo vrnil Šlapa Trapa, saj je bila zadržala njegovo obleko. Potem pa ga bo že prisilila, da ji bo priskrbel kruha drugje in zastonj.

Drugo jutro je potrkal na njena vrata star mož. Vprašal je, če ima kaj oblek naprodaj. Skopulja je kanila dobro zaslužiti s tujo lastnino in je brž privlekla Slapovo obleko. Starec jo je vzel v roke, pozorno si jo je ogledoval, nato pa jo je odkuril rekoč:

Prisrčna vam hvala za lepo darilo,
o svetem Nikoli dobite plačilo!

Po teh svojih lastnih besedah je tedaj skopulja Grablja spoznala, da je razkrinkana, da v bodoče ne bo več mogla živeti ob goljufiji in izkoriščevanju in da se Slapa Trapa ne bo več vrnil.

Stari možic pa je bil tisti berač, ki mu je bil Šlapa Trapa podaril kruh. Zanj je bil zdaj prišel po obleko in plačal jo je po skopuljinem navodilu.

Slapa Trapa pa se zares ni več vrnil k skopulji Grablji, saj ni bil nič šlapa ne trapa. Skopulja Grablja pa si je poslej morala pridelovati moko in mesiti kruh iz nje — sama!

Zakaj v temi zaidemo

Ljudje v temi zaidejo zato, ker je naše telo neenakomerno razvito. Desna stran je bolj razvita od leve, zato je tudi naša desna noga za malenkost močnejša od leve, kar povzroča podnevi skoraj neopaženo stalno zavijanje na desno stran. Podnevi, z vidom to nevede popravljamo, ponoči, v temi, v snežnih metežih in podobnih prilikah, ko nimamo nobenega predmeta, po katerem bi se orientirali, pa stalno zavijamo na desno in hodimo v velikem krogu, zaradi česar je že mnogo ljudi žalostno končalo.

Vam je znano, da...

— iz kože enega slona lahko napravimo 300 parov čevljev?

— kolera zahteva vsako leto okoli pol milijona žrtev?

— so se pojavili živobarvni cvetovi na rastlinah pred nekako 120 milijoni let v sredni dobi zemeljske zgodovine v obdobju tako imenovanega kreda?

— s posebnimi, zelo občutljivimi mikrofoni lahko slišimo tudi travo rasti?

— poznamo v Kongu polže, težke do 1 kg?

— je pozdravljanje z roko običaj iz srednjega veka, ko je pomenila prazna podana roka miroljubnost in dobronamernost?

BOTER MATEJ

Boter Matej se je odpravil na obisk k botru Jurku. Blizu hiše je srečal botrovega sina, ki ga je vprašal, kaj počne očka.

«Pravkar je hotel obedovati, ko pa je vas zagledal za skednjem, je vstal in prenehal obedovati,» je odgovoril resnicoljubni deček.

«Čemu neki?»

«No, očka je rekel, da nam boste dosti pojedli in mama je morala pri priči pospraviti mizo».

«Kam pa je spravila hrano?»

«Gos je položila v pečico, gnjat na peč, klobaso z zeljem na štedilnik, buhtelje v kuhinjsko omaro in pod klop je postavila dva vrča piva».

Boter Matej ni več vpraševal, hudomušno se je nasmehnil in potrkal pri botru Jurku.

«O, pozdravljen!» ga je nagovoril boter Jurko. «Škoda, da nisi prišel za sekundo prej, da bi z nami obedoval. Žal, nam prav danes ni nič ostalo, s čimer bi te lahko pogostili».

«Veš, botrček, nisem mogel prej. Na cesti se mi je namreč pripetilo nekaj nenavadnega».

«Kaj pa takega?»

«Ubil sem gada, ki je imel tako veliko glavo, kakor gnjat, ki jo imate na peči, debel je bil kot gos, ki leži v pečici, imel je belo meso kot buhtelji, ki so v kuhinjski omari, dolg pa je bil kakor klobasa, ki leži na štedilniku v zelju in kri je imel tako rumeno, kakor je pivo, ki stoji v dveh vrčih pod klopjo!»

Imenitno je povedal boter Matej! Boter Jurko se je sramoval svoje negostoljubnosti in njegova žena je morala jedačo in pijačo pri priči postaviti na mizo, ki sta jo najprej ponudila gostu — prebrisanemu botru Mateju.

Iz češčine A. Š.

Koliko kamenčkov imaš?

A: Tu imaš nekaj kamenčkov. Vzemi si jih v vsako peščico enako število. Koliko hočeš. Nič ne bom gledal.

B: (Vzame v vsako peščico, recimo, 9 kamenčkov. Torej jih ima skupaj 18).

A: Predeni iz desne peščice v levo pet kamenčkov!

B: (uboga in ima zdaj v levi peščici 14, v desni samo še 4 kamenčke.)

A: Tako, zdaj pa vzemi iz leve peščice toliko kamenčkov, kolikor jih še imaš v desni.

B: (vzeti jih mora 4; če od 14 v levi predene 4 kamenčke v desno, mu ostanejo v levi 4 kamenčki.

Ta trik dà s 5 vedno 10, s 6 dà 12, itd.! Torej A zdaj ve, da ima B v levi peščici 10 kamenčkov.)

A (vpraša zdaj prav nedolžno): Koliko imaš zdaj kamenčkov v levi peščici več kakor v desni?

B: Dva.

A: (ve, da je v levi peščici 10 kamenčkov in, ker sta v desni 2 manj, jih mora biti tam 8. Skupaj torej 18): V vsaki roki si imel spočetka po 9 kamenčkov!

B (debelo gleda.)

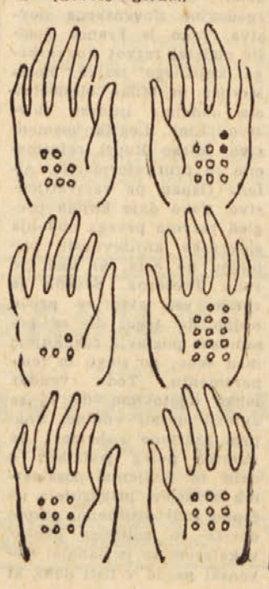

Dopisi iz naših krajev

Dvojna mera

Je več razlogov, ki nas sili, da omenimo ta-le dogodek: 21. oktobra so se sešli istrski ezuli obojega spola in različne starosti (okrog 140 oseb) v dvorani trgovske zbornice k slavnosti ob zaključku strokovnih kmetijskih tečajev (8 po številu), ki jih je priredil pokrajinski odbor Zavoda za kmetijsko izobrazbo s sredstvi ministrstva za delo in Zavoda za socialno skrbstvo (12 milijonov za tekoče leto). Tečaji so bili v Padričah, na Opčinah, pri Sv. Soboti, na Proseku i. dr. Tečajniki so dobili dnevno 300 lir in družinsko doklado, na slavnosti pa razen ustreznega spričevala, zavoj kmetijskega orodja in nagrado 3000 lir.

Smoter teh tečajev je objasnil ravnatelj dr. Rustia Traine in naglasil socialni pomen, ki ga v narodnem gospodarstvu vedno bolj dobiva kategorija neposrednih kmetijskih proizvajalcev. Poudaril je zasluge vlade za izboljšanje kmetijskih gospodarskih razmer v tej coni in dodal, da je treba tem ljudem preskrbeti zemljo, kjer naj delajo in v miru živijo. In dr. Rustia je ob tej priliki sporočil, da se že proučuje širok načrt za naselitev teh kmetov na tem področju.

Pred dr. Rustio so pozdravili navzoče generalni ravnatelj Zavoda za Tri Benečije, zastopnik ministrstva za kmetijstvo, predsednik federacije neposrednih obdelovalcev i. dr. Torej ceremonija širokega obsega.

Popolnoma na mestu in hvale vredno, če si oblast prizadeva za strokovno usposabljanje obdelovalcev zemlje in njih gospodinj, ker je to velikega gospodarskega in socialnega pomena. Čim večja strokovna izobrazba, tem večji napredek. To ponavljamo že nekaj let in prikazujemo, kako krvavo pogreša to izobrazbo tudi naš človek, in zlasti on, ki je že desetletja potisnjen v ozadje kot neuvaževana količina. Vse zaman! Skromno število vsakoletnih bežnih tečajev po naših vaseh ni nobena rešitev tega perečega vprašanja. In tako bo vse dotlej, dokler bo za nekaj tisoč naših kmetijskih obratov le en slovenski kmetijski strokovnjak. Če ni volje in razumevanja za upravičene zadeve, ni niti čudežev. Če nima ustrezna oblast za slovenski pouk sposobnih strokovnjakov — kar je posledica zapostavljanja naših ljudi —, naj poveri ta pouk našim za to sposobnim ljudem! Vsaj toliko naj stori tudi za naše vasi.

Gospod dr. Rustia je na tej slavnosti rekel, da so se kmetijske razmere po zaslugi vlade na našem ozemlju izboljšale. Ne vemo, kako on pojmuje to izboljšanje. Če misli s tem tudi naše kmetijstvo, naj nam dovoli, da mu na tem mestu odkrito povemo, da lahko stisnemo vsa ta izboljšanja v dobi desetih let v pojem «krpanje» ali «kampanjščina». K izboljšanju štejemo načrtno prizadevanje k preusmerjanju kmetovanja skladno z našimi talnimi, podnebnimi in tržnimi razmerami in zahtevami sodobnih tehničnih načel. Za to pa je razen drugega potrebna načrtna strokovna izobrazba. Tega nismo bili deležni. Prispevek k ostalemu izboljšanju našega kmetijstva je sila skromen in nasproti nazadovanju malone ničen.

Izkušnje, ki jih imamo o razlaščanju naše zemlje, nam narekujejo bojazen glede omenjene napovedi o proučevanju širokega načrta za naselitev istrskih kmečkih priseljencev. Če so si ti že izbrali to usodo, jim privoščimo primeren kos zemlje in mirno življenje na njem, kot to privoščimo tudi sebi. V ta namen je potrebno, da se začne upoštevati naši kmetijski interesi ne po načelu dvojne mere, ampak po načelu enakopravnosti.

KRIŽ

Ta dopis naslavljamo na nabrežinsko občino. Gre namreč za kolovoz proti Liščku, kjer imajo naši gospodarji svoje parcele za košnjo, drva in listje. Ta kolovoz so sicer pred leti posuli z gramozom, a voda, ki se semkaj steka z glavne ceste, ga je zrušila. Pot bi bilo treba vzbočeno posuti in zvaljati, da bi se voda odtekala na strani, in napraviti ob glavni cesti odtočni jarek, ki bi preprečil dotok velike količine vode. Zadnji nalivi so to pot v dolžini kakih 200 metrov za vožnjo popolnoma onesposobili in je potrebno takojšnje popravilo.

* * *

Večkrat se vaščani med drugim pogovarjajo tudi tako-le: V mestu in po vaseh imamo dosti izobražencev. Eden zna to, drugi drugo. Ali niso študirali zato, da svoje znanje posredujejo drugim? Tudi mi bi radi slišali o tem in onem. Upamo, da bodo ustrezne organizacije to upoštevale in nam v zimskih dneh preskrbele primerna predavanja, ki so potrebna starim in mladim. Ne smemo ostati samo pri sejah, ampak je potrebno dobršen del delovanja prenesti v primerni obliki med ljudstvo, sicer bo to vedno bolj zgubljalo smisel za napredek.

ŠEMPOLAJ

Zdi se nam, da bi zgrešili, če bi šli mimo prvega letošnjega roditeljskega sestanka na naši šoli. Lepo število staršev je poslušalo izvajanja učitelja, g. Spekonje (edinega od treh učiteljev, ki je stalno med nami) o napakah pri domači vzgoji otrok in resnih posledicah, ki jih te napake povzročajo. To je nanizal na primere iz življenja. Posebno je opozoril na vztrajnost in doslednost pri vzgoji ter na sporazumno in enotno vzgojno ravnanje staršev — na činitelje, ki igrajo pri tem tako pomembno vlogo.

Izvedeli smo, da bo letos še več roditeljsih sestankov, kar vsi pozdravljamo.

MAVHINJE

V razdobju nekaj dni smo imeli kar dvoje slavnosti: pri Grudnovih in Urdihovih. Grudnovi so znani po pleskarju Guštinu, ki ga pozna vsa naša občina. Njegova hčerka Zora učiteljica-voditeljica našega otroškega vrtca je stopila v zakon z Lojzom Semoličem. Želimo jima v zakonu vso srečo, zdravje in zadovoljstvo.

Urdihovi so že stara kmečka in gostilniška hiša, kjer se je gojila glasba — godba na pihala, katere ustanovitelj je bil iz te hiše. Njegov sin Josip Urdih in Ernesta Kocman, sestra znanega narodnega borca Ivana iz Štivana, sta obhajala zlato poroko. Nj bi še mnogo let ostala čila in zdrava!

* * *

Pot proti Vižovljam in Sesljanu je že končana in vozniki se bodo vozili po solidno asfaltiranem cestišču. Istočasno so nam asfaltirali tudi pot od vasi do pokopališča.

CEROVLJE

V ponedeljek zvečer se je zbralo v naši gostilni nekaj mož na razgovor z županom, ki nas je obiskal, da se približe seznani z našimi najnujnejšimi vaškimi zadevami. Obravnavali smo zlasti tri vprašanja: o gradbenem prostoru za novo šolo, o poteh, zlasti o oni proti Sesljanu, ki je za nas glavna, in o sedanjem napajališču sredi vasi, ki ni na primernem mestu.

Takšnega stika z zastopniki občine smo si vedno želeli, ker je samo v korist pravilnemu občinskemu poslovanju. Želimo, da bi se z županom na ta način še večkrat sestali.

DOLINA

Dolinski pevci odgovarjajo Katoliškemu glasu:

«Katoliški glas» prinaša dne 1. nov. članek o incidentu, ki je nastal ob pogrebu pok. Josipa Cuka. Ker je zraven še nekaj neresnice, se čutimo dolžne, da dopolnimo razne «pomote» pri pisanju omenjenega članka.

Ne bomo začeli z napadom anglo-francoskih čet na Egipt kakor KG «s podiranjem komunističnih malikov».

«Katoliški glas» omenja, da sta v Dolini dva pevska zbora: cerkveni in narodni (to je komunistični!). Nato pravi dalje, da je bil Cuk zaveden cerkveni in narodni pevec (pri «narodnem» pa ne pristavlja v oklepaju, da pomeni to isto kot komunist!). Dalje trdi, da sa je oglasil še «drugi novi Lovrihovec», vzgojitelj in asistent v titovskem dijaškem domu v Trstu Edvin Svab. Edvin Svab je govoril kot društveni tajnik, ki je bil izvoljen tudi od pok. Cuka. Da se mi, dolinski pevci in večina vaščanov, če že ne vsi strinjamo z županovimi besedami, drži in bo držalo. (Za oni titovski Dom pa je g. Stuhec daroval pred dvema letoma v tednu za našega dijaka 2000 lir. Bili so takrat drugi časi.)

KG piše, da sta prišla februarja lani k g. župniku cerkvena (in narodna) pevca Ignacij Ota in Darij Lavriha in postavila ultimatum, da mora župnik pustiti mlajše fante k titovskemu zboru. Pričnimo od začetka. Dolinski pevski zbor je vsekakor napreden in demokratičen. V zboru smo ljudje raznih političnih mišljenj, ki se spoštujemo zato, ker smo ljudje, ker smo Slovenci. Zavedamo se, da je edino na podlagi složnosti možen napredek in obstoj. Ta zbor je g. župnik neštetokrat povabil v svojo dvorano na razne slovenske večere, peli smo tudi v Bazovici in na proslavi 300-letnice cerkve v Mačkovljah. Pri našem zadnjem sodelovanju, to je pred tistim odločilnim februarjem leta 1955, je naš kvintet nastopal v župnikovi dvorani. G. župnik nas je pohvalil in želel, da bi bili ob drugi priložnosti zbrani vsi dolinski pevci na njegovem odru. V tistih časih je nastopalo tudi SNG iz Trsta v omenjeni dvorani. Takratni g. Stuhec in današnji pa si nista prav nič enaka.

V februarju smo vabili nekaj fantov k sodelovanju, toda g. župnik jim tega ni dovolil. K župniku sta šla dva najpožrtvovalnejša pevca v upanju, da bodo stvar uredili, da se bo vse srečno končalo. Kaj jima je g. župnik rekel, lahko berete v «Katoliškem glasu», kjer pravi, da «ne pusti pametnih fantov v komunizem». Nato je šel Cuk še dvakrat k vaji, ker je bil napačno informiran. Sam je namreč povedal, da je bil gotov, da so bili vabljeni tudi vsi ostali moški cerkveni pevci. Ker niso bili vabljeni tudi vsi ostali pevci, ni šel več niti on, zato in ne zaradi «velike starosti», saj je do zadnjega prepeval v narodnem zboru.

Gospode pri KG pozivamo, naj ne izrabljajo naših mož, v tem primeru našega Cuka, ki smo ga vsi spoštovali, za svoje netočne dokaze, ker prej ali slej bomo lahko objavili celotno Cukovo «kroniko» o našem društvu v Dolini. Če niste gospodje, o naših zadevah točno poučeni, boste iz kronike lahko spoznali resnico.

In končno še besedo Vam, g. Stuhec: Svoje življenje ste precej modernizirali; imate avtomobil, kino, televizijo, toda vse to bi nas ne zanimalo, če bi ne imeli tudi strašno srednjeveški način delovanja s svojimi verniki. Opozarjamo Vas, da bomo odslej naprej javno odgovarjali na vsako zmerjanje «titovskih pevcev». Tudi «Katoliškemu glasu» ne bomo ostali dolžni. Kajti preveč časa smo molčali in upali, da bo vendarle prevladala treznost.

DOLINSKI PEVCI

JAMLJE

V preteklem tednu smo se kar dvakrat sestali, da bi se podrobno pomenili o prihodnjih občinskih volitvah, ki so posebno za nas izrednega pomena. Naša vas pripada doberdobski občini, toda iskreni smo če trdimo, da za nas razen napeljave električne luči petletna občinska uprava ni nič storila. Mnogokrat smo se pritožili, predvsem zaradi slabega vzdrževanja cest in stare šole, toda vedno zaman. Šola je v takem stanju, da ni mogoč v njej pravi pouk, ki ga naši otroci potrebujejo. Zadnji dnevi so že precej mrzli in je že več stopinj pod ničlo pa v šoli še niso pričeli kuriti. Zdi se, da je šolska uprava šele pred tremi dnevi poskrbela za drva in naši otroci morajo zmrzovati v prostorih, ki nimajo niti polken, da bi vsaj dobro zaprli okna, ko dežuje ali piha burja. Tudi peč, ki jo bodo uporabljali, je še izpred vojne in v takem stanju, da kljub dobremu gorivu ne daje toplote, ki bi jo otroci potrebovali. Vsekakor smo naveličani take brezvestne uprave in zato smo izbrali v naši sredi može, s katerimi se bomo predstavili na skorajšnjih volitvah v upanju, da bo zmagala levica in da bodo na čelo občine prišli možje, ki bodo skrbeli za vse vaščane enako in ki se bodo povsod zavzemali za naše osnovne pravice.

Pred štirinajstimi dnevi smo imeli v «vasi» vesel dogodek. Pri Semoličevih se je poročil mlajši sin Ernest z domačinko Matildo Legišo. Mlademu paru želimo, da bi v skupnem zakonskem življenju prebil mnogo veselih in srečnih let.

Zelo smo bili veseli, ko so 1. novembra končno odprli blok v bližini vasi za vse imetnike propustnic. Vsem vaščanom, posebno pa prebivalcem Brestovice onkraj meje in bližnjih vasi, ne bo treba več hoditi do zelo oddaljenih blokov pri Šempolaju in pri Mirnu. Tega so se razveselili tudi mnogi Furlani, ki ob nedeljah radi obiščejo slovenske vasi onkraj meje.

BRIŠČIKI

Naša občina je preskrbela prostor in opremo za šolo, ki smo si jo tako želeli. Menda mora vsakdo priznati, da je za pot do Občin za otroke malo preveč in tudi nevarna. Pa tudi vsakdo prizna, le tisti, ki o tem odločajo in bi morali to prvi in najbolje razumeti, le tisti so, kot kaže, za to slepi in gluhi. Kako naj si razlagamo njih ravnanje nasproti našim otrokom! Najprej šolo obljubiti in naložiti občini, da pripravi vse potrebno za otvoritev šole, nato pa to odpovedati. Kako si upajo briti norce iz tako resne zadeve? Po doslednosti, pravičnosti, enakopravnosti in nepristranosti to prav gotovo ne diši. In to tem manj, če obenem otvarjajo na sedežu naše občine — v Zgoniku razred za 4 italijanske otroke. Naj pristojni gospodje vprašajo naše ljudi, kako si razlagajo takšno početje!

Nočemo se bližati usodi beneških Slovencev ali kakšnih kolonij. Naj gospodje ne zaidejo predaleč in naj ne izpodkopupepo temeljev zaupanja v pravičnost uprave ki je tukaj in povsod za mirno sožitje tako potrebna. Opozarjamo šolsko oblast, da izvrši svojo dolžnost.

BAZOVICA

V Bazovici so pred dnevi obnovili in lepo uredili bar Metlika, ki je edini tovrstni lokal v Bazovici. Pleskarska dela je okusno napravilo podjetje Danijel Glavina iz Boljunca. V baru imajo tudi televizijski aparat. — Danes bodo v Bazovici s posebno proslavo praznovali stoletnico vaške cerkve. Pravijo, da bosta na proslavo prišla tudi škof Santin in župan Bartoli

KAJ HOČETE od takšnih parcel?

Žal je malo, veliko premalo razumevanja in prizadevanja za gospodarjenje po načelu kot ga dosledno upošteva gospodar, ki pravi dosledno: ključ vseh, ki še obračamo plug,, je samo v črni, v dobri krmi, predvsem s travnika. Na njegovi kmetiji se to temeljito pozna; to poznajo njegovi travniki in z njim živina, po njej pa polje in vinograd.

Kot drži, da je ponavljanje mati študija, tako smo tudi prepričani, da tudi večkraten nasvet zaleže, čeprav ne pri vseh enako. Naš nasvet, ki ga ponavljamo ob vsaki priložnosti, v tej ali oni obliki in od pomladi do zime, se glasi: Uredite si travnike!

Travnik je resnično ključ do rodovitnosti zemlje, je njen glavni rednik. Mislite si zemljo brez krme, brez živine, brez gnoja. Ne gre in ne gre. In koliko in dokler gre, gre kilavo in z vedno večjo zgubo.

A ne gre in prav zato ne sme iti le za krmo, naj je kakršna koli. Kakšne pa so naše senožeti, kakšen njih pridelek? Dosti truda in stroškov, a malo haska; ni tečnosti, ni prebavljivosti, ni uspeha pri živini, ni dobrega gnoja, ni zaželenih pridelkov. Povsod velika gospodarska zguba.

Ne more biti drugače in ne bo nikoli drugače, dokler se ne bomo seznanili z dejstvom, da so naši proizvajalci krme tako izčrpani in onemogli, da ne morejo dati več kot toliko. Vedno bolj kamnita in pusta tla, grmovje, slabe travne zvrsti - kaj hočete od takih parcel? Kdo je tega kriv: narava ali gospodarji? Nekaj narava, zelo mnogo človek.

Ne rečemo, da ni zboljšanje travnikov zvezano s trudom in stroški, čeprav ne povsod in v enaki meri. A to ni vsako leto. Kar izboljšamo, velja za dolga leta in prinaša vsako leto lepe obresti v obliki večje količine in boljše krme. Nismo še dobro izračunali, koliko je to vredno.

Imejte, dragi kmetovalci, to pri svojih gospodarskih računih stalno v vidu in posvetite vsako leto vsaj nekaj dela za izboljšanje travniškega sveta. Kar popravite, zravnate, očistite kamenja, grmovja in mahu, napeljite zemljo i. e. — pognojite z dobrim gnojem, na pomlad pa obsejte z mešanico plemenitih trav. Za ta izboljšanja prispeva država. Zakaj se ne poslužite te pomoči?

MEDJA VAS

Pred dnevi sta se mudila pri nas župan in odbornik Legiša, da se na mestu prepričata o naših potrebah. Pogovorili smo se o tej in oni vaški potrebi, posebno pa o glavni naši poti proti Štivanu, ki nam povzroča stalne preglavice. Ni lahka njena ureditev, ker je zelo strma in zato izpostavljena nalivom, ki jo stalno rušijo in večkrat onesposobijo. No, končno jo bo, upamo, občina kmalu tako uredila, da bo kos svoji nalogi. Pogovorili smo se z zastopnikoma občine, kako bo treba pri gradnji cestišča skrbeti, da ne bo za vožnjo z vprežno živino spolzka.

Taki domači razgovori med vaščani in občinskimi možmi so najboljši in najuspešnejši način za pravilno reševanje krajevnih in tudi splošnih občinskih zadev. Tako se najlaže spoznajo vaške potrebe, objasni ta in ona zadeva, težava in zapreka, bodisi od strani vasi kot tudi občine in občani dobijo vpogled v občinsko poslovanje.

ZLATA POROKA

V sredo 14. t. m. bosta praznovala zlato poroko Hortenzija Caharija in Martin Verginela iz Križa pri Trstu. Njn zakon je osrečilo nič manj kot 16 otrok, od katerih pa je žal je še 7 živih. Otroci so sledili svojim staršem in so zato kot zavedni Slovenci na svoji koži občutili nacifašistični teror: dva sta bila odpeljana v zloglasna nemška taborišča, eden pa se je udeležil NOB. Da je Martin Verginela spoštovan in priljubljen v vasi, pa potrjujejo naslednja dejstva: Ribič po poklicu, je bil predsednik domačega konzumnega društva in ribarske zadruge, blagajnik pogrebnega društva ter tajnik in seveda tudi pevec v zboru «Skala». Ko je bila prepovedana slovenska pesem, je bila njegova hiša zavetišče kriških pevcev, ki so skrivaj vadili slovenske pesmi. Martinova soproga pa je kot dobra gospodinja zvesto pomagala svojemu možu in mu je bila v dobrih in hudih časih vedno ob strani. Tudi partizani vedo povedati, kako jim je tudi v času največjega pomanjkanja nudila pomoč, ko so obiskali njihovo hišo. Čestitkam njunih otrok, sorodnikov in prijateljev se pridružujeta tudi uredništvo in uprava «Primorskega dnevnika» in jima kliče: Še na mnoga leta!

M. M.

OGLASE

naročite pri nas lahko kar

telefonično

na št. 37338 ali 93808

Oglasil se bo nato pri vas naš zastopnik, ki vam bo pomagal s strokovnim nasvetom in prevzel naročilo.

Uprava «Primorskega dnevnika»

PRIMORSKI DNEVNIK

je v prodaji tudi v naslednjih krajih:

TRŽIČ Časopisna agenc. ALBANESE, Ul. Porporella 4
RONKE - Sev.: časopisna agenc. GREGORIN
VIDEM: S.A.F. železniška postaja
TRBIZ: Knjigarna Narciso BRANDALESE
BENETKE: S.A.F. st. 1 železniška postaja
MILAN: S.A.F. st. 1 Centralna postaja
RIM: S.A.F. železniška postaja
RIM: Časopisna agencija FUCILE, Ul. Margutta 110
MESSINA: La Diffusione della Stampa
ROSOLINI (Siracusa): Knjigarna POIDOMANI, Ul. Umberto I

Citatelji, obvestite sorodnike in znance!

AVTOPREVOZNIŠKO PODJETJE

FRANC LIPOVEC

Vsakovrstni prevozi

z osebnimi luksuznimi avtomobili Fiat 1400 za tu in inozemstvo

GARAZA: Ul. Timeus 4, tel. 90-296

STANOVANJE: Ul. F. Severo 6, tel. 33-113

IMPEXPORT

TRST, ULICA C. BATTISTI STEV. 23-I NAD.
Tel. 44-208 - Telegr. IMPEXPORT - TRIESTE

UVAZA: *Vsakovrstni les, drva za kurjavo, gradbeni material*

IZVAZA: *tekstil, kolonialno blago in raznovrstne stroje*

SPECIALIZIRANO PODJETJE ZA VSAKOVRSTNE KOMPENZACIJE

Ribarič Ivan

IMPORT ◆ EXPORT

VSEH VRST LESA IN TRDIH GORIV

TRST — ULICA F. CRISPI 14 — TEL. 93-502
ULICA DELLE MILIZIE 19 — TEL. 96-510

TRST - Ul. Moreri 7
Telefon št. 28 373

POŽAR ARTEMIO

TOVORNI PREVOZI

v vse kraje, tudi v inozemstvo

„Oglasov ne plačuje trgovec, ki oglase naroča in tudi ne kupec, ki pri tem trgovcu kupuje. V resnici plača oglase konkurent, ki sam ne oglaša."

Herbert Casson

V dolinski občini

V okviru gospodarskih načrtov in SELAD so v dolinski občini v teku številna javna dela

V Ricmanjih je osnovna šola v veliki stiski zaradi pomanjkanja prostorov. Zdaj gradijo poleg starega poslopja novo zgradbo, v kateri bo v pritličju otroški vrtec, v gornjem nadstropju pa prostor za osnovno šolo. Pri gradnji, za katero je bilo določenih 16 milijonov lir., so zaposleni delavci prekvalifikacijskih tečajev.

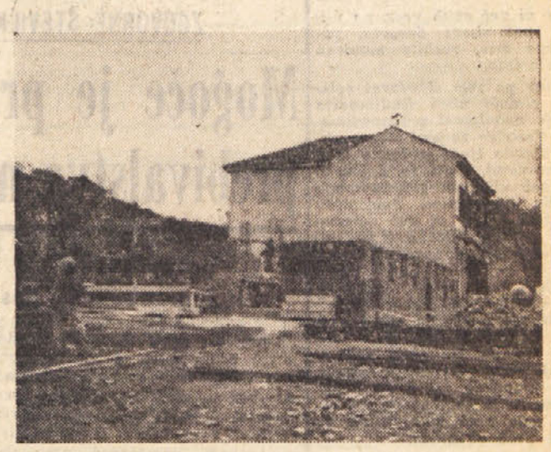

Te dni bodo delavci dokončali tlakovanje ceste po Ricmanjih. V strmem klancu po vasi postavljajo kocke, v spodnjem delu ceste proti Domju pa bo asfalt. Za ta dela od vasi proti Domju je bilo določenih 11.5 milijonov lir. Zaradi del na cesti je otežkočeno delo pri gradnji otroškega vrtca. Ricmanje bodo tako dobile lepše zunanje lice in bo lažji prevoz z motornimi vozili po vasi, ko bo dokončano tlakovanje, širjenje in asfaltiranje ceste.

V spodnjem delu ceste pod vasjo v bližini šole delavci zdaj marljivo posipajo cesto z gramozom in zalivajo z asfaltom. Uredili so tudi jarke, da ne bo ob nalivih cesta utrpela škodo kakor do sedaj. V nekaterih krajih pa so morali cesto razširiti, ker je bila preozka.

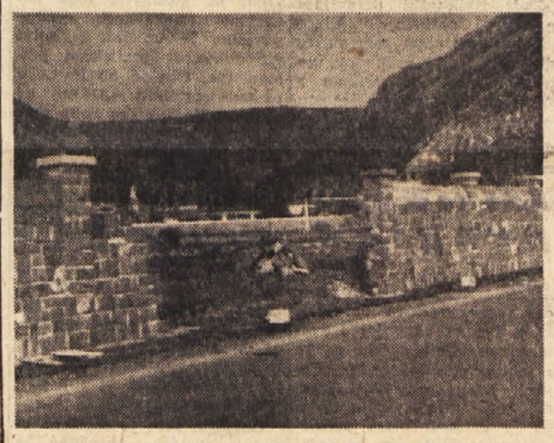

V okviru SELAD gradijo zdaj, oziroma so že skoraj obzidali z visokim zidom športno igrišče v Boljuncu. Igrišče samo pa je že lepo urejeno in primerno za športne tekme. Domačini upajo, da bodo v poletnem času na tem prostoru lahko večje kulturne prireditve na prostem. Kraj je za to zelo primeren, saj je Boljunec središče teh krajev.

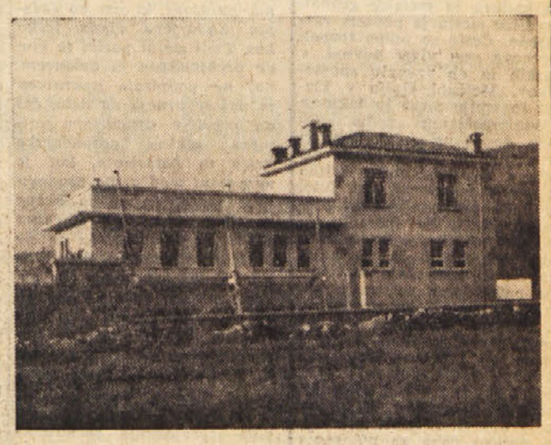

Poleg športnega igrišča v Boljuncu urejujejo zdaj javno kopališče in gradijo slačilnico ter kopalnico za športnike. Upajo, da bo javno kopališče odprto ob novem letu. Za ta dela je bilo določenih 5 milijonov lir.

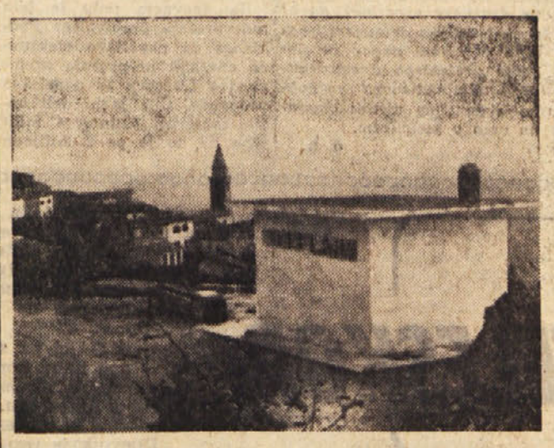

V Prebenegu so te dni dokončali pralnice, za katero je bilo določenih 1,5 milijonov lir. Poleg pralnice je napajališče za živino. Domačim pericam je bilo prej zelo nerodno, ker so morale prati v studencu pod strmim klancem pod vasjo.

V Mačkovljah so zdaj v teku dela za razširitev ceste po vasi, tako da bo lahko vozil avtobus in bo sploh olajšan promet, saj do sedaj avtobus ni mogel voziti v vas zaradi tesnih ulic. Za ta dela je bilo nakazanih 5 milijonov lir.

Poleg teh del so v dolinski občini v teku tudi druga dela pri popravljanju šol in poti. Med drugim naj omenimo, da bodo v najkrajšem času začeli graditi vodovod iz Bazovice na Jezero, zakar je bilo namenjenih 14 milijonov lir.

Foto M. Magajna

Budimpešta 9. in 10. t. m.

(Nadaljevanje s 1. strani)

kjer ni več celih vrat, po ulicah polomljeni drogovi, potrgane žice, razbita motorna vozila itd».

«Jaz pa sem si včeraj ogledal glavno ulico Budimpešte — je nadaljeval pripovedovanje Tesličev tovariš — ogromno število ljudi je lazilo med ruševinami, kajti to dejansko ni več ulica in glavna magistrala prestolnice. Železniška postaja sploh ni več železniška postaja. Pet dni so bili tu ogorčeni spopadi. Zanimivo je, kaj se ti ljudje pogovarjajo med seboj. Zanimivo je, da ti ljudje sploh ne pripovedujejo, kar je name včeraj napravilo najgloblji vtis. Vsi molčijo. Odhajajo nekam; iščejo kruh. Treba je živeti. Za mrtve se nihče ne briga. Samo tu in tam nosijo mrtvega, toda brez joka in zdi se tudi brez občutka».

Vlada je danes sporočila, da je prehrambeni položaj v mestu zelo kritičen in da bo sto sovjetskih vojaških avtomobilov začelo takoj s prevozom živeža v glavno mesto, ker je bila do včeraj stavka prevoznikov. Prve pošiljke živil so prišle v Budimpesto danes popoldne. V zvezi z ukrepi za preprečenje nalezljivih bolezni je vlada izdala poziv, naj si prebivalstvo pred dotikom živil umiva roke, pazi na higieno sploh, naj razkuži obleko in sumljive primere nalezljivih bolezni takoj prijavi oblastem. Oblasti so svetovale staršem, naj prepovejo svojim otrokom igranje med ruševinami, ker je nevarno zaradi eksplozij streliva.

Radio Budimpešta je sporočil, da na nekaterih postajah že razkladajo vagone z živežem. Vlada je sporočila ukaz o zvišanju plač, ki so nižje od 1200 forintov za 12 do 15 odstotkov, ter za 8 do 10 odstonih plač, ki so višje od 1200 forintov.

Rok za polaganje orožja je potekel ob 17. uri. Švedski novinar Anderssen, ki je nocoj prispel iz Budimpešte na Dunaj, je izjavil takoj nato preko radia, da je večina upornikov do te ure položila orožje, vendar pa da je mogoče, da bo v prihodnjih dneh prišlo do posameznih spopadov. Na poti iz Budimpešte do avstrijske meje so njega in druge novinarje večkrat ustavili sovjetski vojaki, da bi se prepričali, če imajo dovoljenje sovjetskega poveljstva za potovanje. Na podeželju vlada precej normalno stanje. Za Gyoer je dejal, da ni bilo borb, ker so se uporniki predali brez odpora. V nekaterih mestih je videl tudi madžarske vojake, ki pa niso bili oboroženi. V sami Budimpešti so bile v sredo in četrtek hude borbe, danes zjutraj pa so dajali protirevolucionarji odpor samo še v enem delu mesta. Končno je izjavil:

«Hočem poudariti, da imam odločen vtis, da so praktično vse borbe prenehale že včeraj zvečer. To tudi pomeni, da so se uporniki odzvali pozivu sovjetskega poveljnika, naj položijo orožje do 17. ure. Vendar pa so sovjetske enote ob 21. uri včeraj zvečer še vodile borbo v Budi proti upornikom, ki so odgovarjali s streljanjem iz pušk in mitraljezov. Danes zjutraj ob 6. uri pa je sovjetsko topništvo še streljalo. Kolikor vem, Rusi niso uporabljali težkega topništva in niso bombardirali mesta z letali temveč so uporabljali le topništvo srednjega kalibra in metalce granat. Središče mesta je povsem razrušeno. Ceste so polne trupel. Grobove sem videl povsod, v parkih in ob vznožju spomenikov. Meščani živijo v kleteh in trpijo mraz in lakoto.»

Budimpeštanski radio sporoča, da so vsi delavci, ki so se vrnili na delo prejeli zavoje z živežem, obrok kruha in plačo v naprej. Od jutri pa bodo prejemali toplo hrano. Radio je še sporočil, da se vodijo borbe v osmem mestnem okraju in da avtomobili, ki prevažajo življenjske potrebščine ne smejo voziti brez vojaškega spremstva in morajo imeti na vidnem mestu izobešeno belo zastavo. Vlada bo začela s pogajanji za umik sovjetskih čet, takoj ko bo obnovljen red. Notranji minister Muennich je preko radia objavil razglas, da studi po poteku roka za polaganje orožja številne osebe orožja niso položile in ga uporabljajo za ropanje in izsiljevanje prebivalstva. Ukazal sem varnostnim organom, naj ne popuščajo pred oboroženimi skupinami, toda naj hkrati spoštujejo zakonitost», zaključuje razglas.

GORIŠKI IN BENEŠKI DNEVNIK

ZGOVORNE ŠTEVILKE O OBMEJNEM PROMETU V OKTOBRU

Mogoče je predvidevati velik dotok prebivalstva na bližnji Andrejev sejem

S propustnicami je prišlo k nam 44.626 jug. državljanov, v jug. obmejni pas pa je šlo 23.308 ital. državljanov

Obmejni promet oseb, ki imajo propustnice na podlagi videmskega sporazuma, zavzema vedno večji obseg. Upoštevajoč dejstvo, da je velika večina prebivalstva iz jugoslovanskega obmejnega pasu kmečkega stanu, je naravno, da jim sedanji letni čas vedno bolj omogoča obisk in nakupe v našem mestu. V mesecu oktobru je prišlo s propustnicami čez vse bloke v Gorico 44.626 jugoslovanskih državljanov, kar je izredno veliko število.

Ze sedaj lahko sklepamo, da bo obmejni promet omogočil tudi velik dotok prebivalstva na bližnji Andrejev semenj, ki je že po tradiciji, ki je bila povojna leta prekinjena, privabil v mesto velike množice prebivalstva iz goriškega zaledja. Sprememba značaja Andrejevega semnja, ki je zadnja leta postal zabavišče, niedtem ko je bil poprej trgovskega značaja, utegne nekoliko zmanjšati število obiskovalcev; vseeno pa se na podlagi zanimanja za ta semenj in na podlagi številk o obiskih četrtkovega semnja more predvidevati velik dotok, ki se ga bodo trgovci in kramarji prav gotovo razveselili.

V mesecu oktobru se je število italijanskih državljanov, ki so šli v sosednji obmejni pas, znižalo za osem tisoč; zabeležili so namreč 23.308 prehodov.

Največ jugoslovanskih državljanov se poslužuje bloka pri Rdeči hiši, kjer so zabeležili v prejšnjem mesecu nad 18.000 prehodov. Na drugem mestu je Solkan z okoli 8.500, na tretjem pa Sempeter z 3.210 prehodi.

Tudi italijanski državljani se največ poslužujejo Rdeče hiše; v prejšnjem mesecu so zabeležili 11.377 prehodov, na drugem mestu je Solkan s 3.262 in na tretjem mestu Sempeter z 2.231 prehodi.

Na mednarodnem bloku pri Rdeči hiši se je promet s potnimi listi nekoliko zmanjšal v primeri s poletnimi meseci. V obeh smereh je prekoračilo blok 2709 italijanskih državljanov, in sicer jih je «izstopilo» 1309, «vstopilo» pa 1400. V istem mesecu je prekoračilo blok 1516 inozemcev, in sicer 724 z «vstopom» in 792 z «izstopom».

V soboto 17. nov. v Solkanu premiera «Matiček se ženi»

Ob tej priliki bo otvoritev nove gledališke dvorane in pričetek gledališkega festivala

Slovenci v zamejstvu bodo z veseljem sprejeli vest, da bo v soboto 17. novembra pričelo delovati amatersko gledališče v Novi Gorici (s sedežem v Solkanu), ki bo lahko tudi njim nudilo kulturni užitek z izbranim programom dram in komedij, ki jih bo novo gledališče imelo na svojem letošnjem programu.

Premiera «Matiček se ženi» bo za občino Nova Gorica, za vso Primorsko in tudi za Slovence tostran meje zelo pomembna, ker bodo z njo nastopili v povsem obnovljeni dvorani bivšega solkanskega kinematografa. Z njo se bo pričel tudi dramski festival, ki bo trajal teden dni in na katerem bodo gostovale v Novi Gorici tudi številne dramske skupine iz Ljubljane in drugih slovenskih mest.

Vpis v volilne imenike

Po določilih volilnega zakona so uradno vpisani v volilne sezname vsi tisti občani, ki bodo 30. aprila 1957 dopolnili 21 let starosti in so bili dne 15. oktobra letos vpisani kot stalni prebivalci občine.

Kdor bi ugotovil, da ima pravico do vpisa in ni vpisan v volilnem imeniku, se lahko pritoži z vlogo na prostem papirju do 15. novembra t. l.

Darovi

Za Dijaško Matico je daroval Anton Štekar iz Steverjana ob priliki 82-letnice 1000 lir. Najlepša hvala.

Slovensko narodno gledališče iz Trsta gostuje 18. novembra v Gorici z Gogoljevo igro

ŽENITEV

Nastopilo bo z dvema predstavama. Prodaja vstopnic od petka dalje na sedežu Zveze slovenskih prosvetnih društev v Ul. Ascoli ter v kavarni Bratuž

IZREDNA SEJA OBČINSKEGA SVETA V REZIJI

Skoraj za pet milijonov primanjkljaja v občinskem proračunu Rezije za leto 1957

Zopet povečali trošarino - 20 milijonov lir posojila za kanalizacijo v Usojanih, 4 milijone lir za električno energijo v Podklancu in vodovod v Liščecih

Pretekli teden se je sestal k izredni seji novoizvoljeni občinski svet v Reziji. Po odobritvi nekaterih nujnih ukrepov so svetovalci prešli na dolgo razpravo o občinskem proračunu za leto 1957. Tudi tokrat so ugotovili, da bo primanjkljaj precej visok, če bodo hoteli kriti vse stroške pri izgradnji javnih del; kot je znano, je Rezija precej pasivna dežela, ki je bila sicer nekdaj bogatejša predvsem na gozdovih, toda nenačrtno izsekavanje gozdne površine je uničilo še edini vir dohodkov rezijskega prebivalstva. Občina bo imela v prihodnjem letu 4.916.416 lir primanjkljaja, ki ga bodo skušali, kakor so povedali na seji, nepravično zvreči na hrbet potrošnikov. Sklenili so namreč, da bodo vsaj za delno kritje visokega občinskega primanjkljaja povišali trošarino na vse stvari razen na električno energijo in plin za 50 odstotkov. Tako bo moral zopet delovni človek nositi visoko davčno breme, namesto da bi se upravitelji pritožili in se bolj pobrigali pri osrednjih oblasteh, da bi jim priskočile na pomoč.

Občinski svet je soglasno odobril občinska obračuna za pretekli leti 1954 in 1955, nato pa so prisotni načeli razpravo o gradnji kanalov v Osejanih. Tu je namreč prebivalstvo že vsa povojna leta zahtevalo ureditev kanalizacije tako iz higienskih kakor iz zdravstvenih razlogov, toda potem, ko je občina sklenila že leta 1951 prositi za posojilo 6.000.000 lir je vse zopet zamrlo. Sedanji občinski svet je končno upošteval zahtevo Osejancev in sklenil, da bo za kritje stroškov, ki bodo znašali 20 milijonov lir, prosili za državno pomoč, ki bi jim pri tem delu morala biti nudena, in sicer približno 5 odstotkov, za ostalo posojilnico.

Na dnevnem redu je bila tudi prošnja prebivalcev Podklanca za napeljavo električne energije in prošnja prebivalstva Liščecev za napeljavo vodovoda. Obe javni deli bosta zahtevali skupno 4 milijone lir, to je po 2 milijona z vsako vas. Občinski svet je v zvezi s tem sprejel sklep, da bo skušal čimprej izvesti te dve važni deli in upamo, da bo to storil, saj bo to tako v korist posameznikom, kakor tudi prebivalstvu.

Ostale točke dnevnega reda so bile manj važne, vsekakor pa so občinski svetovalci dolgo zasedali, preden so rešili vsa postavljena vprašanja.

Prijava novega vina

Do 15. t. m. morajo vsi pridelovalci vina prijaviti občinskemu trošarinskemu uradu svoj letošnji pridelek.

V prijavi morajo navesti: 1. ime, priimek, očetovo ime in bivališče; 2. koliko grozdja so pridelali; 3. koliko grozdja so prodali in koliko so ga predelali v vinogradu; 4. kje imajo vinograde in kje imajo spravljen pridelek.

Prijave morajo vložiti tudi lastniki zemljišča, najemniki, koloni, spolovinarji in drugi solastniki.

DEŽURNA LEKARNA

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna Kuerner, Korzo Italia 4, telefon 25-76; do 12. ure pa je odprta lekarna D'Udine; Ul. Rabatta 18, telefon 21-24.

PO OTVORITVI BLOKA ZA PROPUSTNICE PRI JAMLJAH

Potreba po avtobusni zvezi med Tržičem in Komnom

Prav tako bi se morala mešana komisija sporazumeti za prehod motornih vozil skozi ta blok

Prebivalstvo Tržiča, posebno pa Ronk, Selc in drugih krajev pod Krasom ter prebivalstvo Doberdoba, Dola in Jamelj je z veseljem pozdravilo odprtje bloka Klariči pri Jamljah za promet s propustnicami. Vsak, ki je hotel do sedaj na gornji Kras, kjer imajo Tržičani in Kraševci polno sorodnikov in prijateljev, je imel velike preglavice, preden je dobil avtobusno zvezo, ki mu je omogočila prevoz do zaželenega kraja, ker je izgubil pol dneva samo za eno smer. Sedaj se vsi poslužujejo bloka pri Jamljah, ki ni niti četrt ure oddaljen od Brestovice, vendar pa je neprijetnost še vedno v tem, ker čez ta blok ne morejo ljudje z motornimi vozili, ki jih imajo številni prebivalci od središč bolj oddaljenih krajih.

Zaželeno bi bilo torej, da se mešana italijansko-jugoslovanska komisija na prvem skupnem sestanku pomeni o tej zadevi in sprejme sklep, s katerim bo omogočen po tem bloku tudi promet z vsakovrstnimi motornimi vozili.

Prav tako bi bilo potrebno, da se podjetja za avtomobilski promet bolj zainteresirajo za potrebe obmejnega prebivalstva. Gotovo je namreč, da bi bilo zelo dobro sprejeta mednarodna avtobusna proga Tržič - Jamlje - Brestovica - Komen, kajti v zimskem času bi bil avtobus lahko vedno poln potnikov, ki želijo iz enega obmejnega pasu v drugega.

— KINO —

CORSO. 13.50: «Serenada», M. Lanza, J. Fontain.
VERDI. 14.30: «Stebri neba», J. Chandler in D. Malone cinemascop.
CENTRALE. 15.00: «Provincialna ljubezen», E. Granger.
VITTORIA. 15.00: «Beatrice Cenci», M. Presle, G. Cervi, cinemascope.
MODERNO. 15.00: «Napad na Zemljo», J. Whitmore.

Naš tedenski pregled

(Nadaljevanje s 3. strani)

cer more «red in varnost», ki je inačica za vojaško premoč upravljati dežela pa se s takimi sredstvi ne da. Vojaški poseg sovjetske armade, ki je s silo zatrla upor, pa je ustvaril vrsto političnih vprašanj, ki jim bo sedanja Kadarjeva vlada težko kos. Tudi stalni pozivi te vlade prebivalstvu in delavcem, naj ne podpirajo upornikov in naj se vrnejo na delo, češ da grozi v drugačnem primeru takšna gospodarska kriza in katastrofa, kot je ne pomni madžarska zgodovina, kažejo, da se je okrog te vlade ustvarila občutna politična praznina, ki je ne bo lahko premostiti. Sele bližnja bodočnost nam bo povedala, kako bodo — po teh vsega obžalovanja vrednih tragičnih dogodkih — na Madžarskem pristopili k družbeni destalinizaciji (brez katere je povsem nemogoč vskršen nadaljnji napredek na poti izgrajevanja socialistične družbene ureditve), da bi v madžarskem delovnem ljudstvu — zaradi napak in zločinov preteklega dvanajstletnega stalinističnega razdobja — ponovno utrdili omajano vero v socializem.

d. h.

ŠPORTNI DNEVNIK

DANES V BERNU IN MARSEILLU

ŠVICA-ITALIJA
Francija - Italija (mladi)

Prihod italijanske reprezentance v Bern

SVICA

Parlier
Casali
Kernen Flueckinger Mueller
(Zurmuhle)
Frosio Meyer
Antenen
Ballaman Hugi II. Riva IV.
(Pastega)
Agnoletto Firmani Tortul
Montuori Gratton
Segato Chiappella
Farina Orzan Magnini
Ghezzi

ITALIJA

Sodnik: Horn (Hol.); stranska sodnika: Mellet in Schricker (Švica).

Rezerve: ITALIJA: Bugatti, Bernasconi, Antoniotti, Giacomazzi. SVICA: Schley, Koch, Vonlanden, Zurmuhle, Pastega.

BERN, 10. — Italijanski nogometaši so danes ob 15. uri prispeli z vlakom v Bern, kjer so jim pripravili lep sprejem. Nastanili so se v hotelu Bellevue, uro pozneje pa so se z avtobusom odpeljali na stadion, kjer bodo jutri igrali. Zaradi izredno slabega vremena je bil ogled igrišča le bežen. Pozno popoldne so igralcem in vodstvu priredili sprejem na županstvu.

Med italijanskimi nogometaši vlada zaupanje v lastne moči, čeprav jih zaskrblja vreme. Bojijo se, da bo igrišče zelo težko, če bo še naprej deževalo.

Švicarska reprezentanca bo nastopila v že najavljeni postavi, možne pa so še spremembe, vendar jih Švicarji drže v tajnosti. Tako nogometaši kot njih vodstvo so optimisti glede jutrišnjega rezultata.

Preteklo noč so prispeli v Marseille mladi italijanski nogometaši, kateri so skupno s francoskimi mladinci priredili danes sprejem na mestnem županstvu. Popoldne sta obe enajstorici trenirali na igrišču.

Tekmo v Bernu bodo prenašali po televiziji z začetkom ob 14.55, po radiu pa ob 14.45.

NOGOMET

Triestina-Pro Gorizia 2:1

V današnji prijateljski nogometni tekmi je Triestina premagala enajstorico iz Gorice, ki nastopa v IV. seriji z rezultatom 2:1 (0:0). Triestina je nastopila v naslednji postavi:

Rumiz; Belloni, Brunazzi; Petagna, Ferrario, Tulissi; Olivieri, Szocke (Mazzero), Cazzaniga, Petris, Brighenti.

Prvi poičas je potekel dokaj izenačeno in igralci Triestine so se zelo malo potrudili. Nasprotno pa je bil drugi polčas zelo borben. Doseženi so bili trije goli. Že kmalu v začetku so prišli v vodstvo gostje po Maregi zaradi napake srednjega krilca Ferraria, malo pred koncem pa je dosegel dva zaporedna gola Olivieri, ki je bil najboljši mož na igrišču.

* * *

RIM, 10. — V prijateljski tekmi je Roma premagala Modeno, članico B lige s 3:1. Roma je prišla v vodstvo v 20. minuti z golom, ki ga je dosegel Lojodice z glavo. V 6' drugega polčasa je Modena izenačila s Castaldom, tik pred koncem pa je Roma dosegli še dva gola po zaslugi svojega srednjega napadalca Coste.

FLORENCA, 10. — Tekma za pokal evropskih prvakov med Fiorentino in švedsko enajstorico Norkoeping bo 21. nov. v Firenci, povratna tekma pa 28. nov. na olimpijskem stadionu v Rimu.

CHAUX DE FONDS, 10. — Inter - Chaux de Fonds 7:1 (3:0).

KOLESARSTVO

Italijanski kolesarji proti avstralskim

MELBOURNE, 10. — Na dirkališču Strathmore so na nočni prireditvi italijanski kolesarji kljub neugodnim vremenskim pogojem dosegli zelo lepe rezultate v dvoboju z Avstralci, ki so med najboljšimi specialisti na svetu.

V hitrostni vožnji med Pinarellom in Avstralcem Ploggom je v prvem poskusu zmagal Plogg, v drugem poskusu pa je Pinarello nesrečno padel in je Plogg ponovno zmagal s časom 12"3. Sledila sta Italijan Ogna in Avstralec Cox. V prvem poskusu je zmagal Ogna s časom 13", v drugem poskusu je zmagal Cox, v tretjem odločilnem poskusu pa zopet Ogna v času 13". Sledila je zasledovalna ekipna vožnja, v kateri je italijanska ekipa premagala avstralsko. Ogna pa je še enkrat potrdil svojo dobro kondicijo, ko je v hitrostni vožnji s časom 13" prehitel Pesentija, Coxa in Lavisa.

HOKEJ

MILAN, 10. — V prvi tekmi na domačem igrišču je milanska ekipa v hokeju na ledu Milaninter z lahkoto premagala švicarsko mostvo Grasshoppers z rezultatom 8:3 (2:1, 4:1, 2:1).

Kosovelovi stihi se pretakajo v partiture

(Nadaljevanje s 3. strani)

Taki so najbolj nevarni. Vselej kaj prikrivajo, v resnici pa so hudomušni in — če je treba — tudi zajedljivi. Jaz pa se vedno nisem imel miru pred Kosovelom: z barvo izraza, z načinom muzikalne govorice je v redu. Toda forma? Poleg samospeva in nekaj zborovskih pesmi je na Kosovelov tekst napisal tuči celoten ciklus «Mati» za mezzosopran in godalni kvartet. Da, to bi bila sprejemljiva forma za Kosovelovo poezijo. Pa vendar..

«Cuj,» mi pravi Srebotnjak, na čigar obrazu sem zaslutil rahlo patino dolgočasja in naveličanosti (naj mi oprosti, če ni res), «te stvari so bolj delikatne, kot si nemara misliš. Formo iščem. Saj si vendar ni mogoče misliti, da najdem formo tako kakor osmrkan žepni robec nekje za ljubljanskim tromostovjem. Jo bom že našel. Kosovel ima svoj ritem, kakor ga ima Župančič. Je vse zastonj; ta ritem čutim, se pravi, da do neke mere razumem tudi tisto, kar je Kosovelu narekovalo stihe v pero. To isto bo — menda — narekovalo tudi meni note pod prste. Hučica, vse na Krasu pa vendarle ni tako kamnito in grenkobno in tesno in zarobljeno. Kakšni pa so Kraševci v žalosti ali ljubezni, kako se pri njih izražajo strasti? Zaman je, če človek to razume. Treba je občutiti in domišljam si, da to čutim.»

To je bil rafal v eni sapi. Tako se je razpihal, da me je bilo sram dvomov in spraševanj in vsega drugega. No, sem si rekel, ta pa bo razviharil lenobno Ljubljanco, če mu bodo dali do besede. Je kakor Nanut pri zboru primorskih študentov: ne odneha, pa naj pišejo o zboru ali pa ne, da ni tak, kot bi moral biti, ker poje Gallusa.

«Kaj si napisal, Srebotnjak? Bralci so radovedni, veš!» sem ga ponovno zaskočil. «Kaj neki... malenkost,» mi je brž odgovoril «Tisto nekaj za zbor, nekaj samospevov, ciklus «Mati». Sonato za violino in klavir, Glasbo za godala, Allegro, Koral in passacaglio za kvartet, Studijo za tri violine, klarinet in harfo, ciklus «Pisma» za sopran in harfo, baletno glasbo, zdaj pišem simfonijo (saj veš, za diplomo, kar celo bom napisal, da ne bo zadrege) in...

«Dovolj bo z naštevanjem te 'malenkosti'.» mu dem. Pa tisto sliko mi daj, ko si bil na filmskem tečaju v Rimu, jo bom priložil. Nemara te objavijo. In veliko sreče pri diplomi.»

Tu se konča ne tako rahločuten razgovor z mladim kraškim sklačateljem Alojzom Srebotnjakom iz Portojne. Čas je, da ga spoznamo.

MILAN LINDIČ

TRENING OLIMPIJCEV V AVSTRALIJI

Uspehi italijanskih atletov na mitingu v Puckapunyalu

Dosegli so sedem prvih mest s povprečnimi rezultati

PUCKAPUNYAL, 10. — Na slabo opremljenem vojaškem igrišču v mestu Puckapunyal, oddaljenem okrog 95 km od Melbourna, je bila danes ob slabem vremenu velika lahkoatletska prireditev, na kateri so sodelovali številni olimpijci, ki so že zbrani v Avstraliji. Dosezeni rezultati niso bili najboljši. Lepo so se uveljavili zlasti italijanski atleti. Consolini je bil prvi v metu diska. Kljub slabim tlom je dosegel daljavo 49.350. Meconi je bil prvi v metu krogle s 16.490. V skoku s palico je zmagal Chiesa, z rezultatom 3,96, Lombardo je bil prvi v teku na 220 yardov s časom 22" pred Avstralcem Winstonom. V drugi skupini je bil Gnocchi drugi. Leone je zmagala v svoji skupini v teku na 100 yardov s časom 11"4, medtem ko je v drugi skupini dosegla Avstralka Strikland čas 11"1. Lievore je zmagal v metu kopja z 69.69. Paternostrova pa je bila prva v metu diska z rezultatom 41.857, v metu kopja pa je bila druga z daljavo 40.994.

V teku na eno miljo je bil Beraldi, potem ko je tri kroge tekel skupaj z ostalimi, na cilju šele peti. V tej disciplini je prišlo do presenečenja, ko je avstralski študent Lincoln za skoraj 15 metrov prehitel prvaka Nove Zelandije Halberga, kateri pa je za dva yarda prehitel nado avstralske atletike Bayleya. Famozni Anglež Chataway je bil šele četrti. V skoku v daljavo je zmagal Holandec Visser s 7.645, v skoku v višino Avstralec Porter z 1.981, v skoku v višino za ženske Holandka Hovern z 1.574. V teku čez zapreke na 80 m za ženske je bila prva Avstralka Strickland s časom 11"4. Italijanka Greppi pa je bila tretja.

VATERPOLO

Jugoslavija-Italija 3:2

MELBOURNE, 10. — Italijanski vaterpolisti nadaljujejo s svojimi pripravami za olimpijski turnir. Včeraj so se ponovno srečali z avstralsko reprezentanco in jo premagali s 4:1. Danes po so si zbrali močnejšega nasprotnika — Jugoslavijo, ki je po mnenju očividcev velik favorit letošnjega olimpijskega turnirja.

Jugoslovani so takoj v začetku dosegli dva gola, vendar so proti koncu polčasa Italijani izenačili z golom Buonocorea in Dannerleina. V drugem polčasu sta D'Achille in Manelli zamenjala D'Altruia in Marzianija. V tem polčasu so Jugoslovani dosegli še en gol in zmagali s končnim rezultatom 3:2. Jugoslovani so prikazali odlično igro kljub temu, da se niso preveč naprezali.

BOKS

Loi premagal Chiocca

MILAN, 10. — Evropski prvak Trzačan Loi je premagal po točkah francoskega boksarja srednjelahke kategorije Chiocca. Gledalci so med dvobojem in posebno na koncu žvižgali obema boksarjema zaradi slabega boksa.

Odgovorni urednik
STANISLAV RENKO
Tiska Tiskarski zavod ZTT - Trst

KINO ŠKEDENJ

predvaja danes 11. t. m. ob 16. uri film:
«Od tu do večnosti»

V ponedeljek 12. t. m. ob 18. uri film:
«S O S Scotland Yard»

KINO PROSEK-KONTOVEL

predvaja danes 11. t. m. ob 16.30 uri LUX film:
«08/15»
Igrajo: Wilfried Syferth, in Hans Bleck

Kino na Opčinah

predvaja danes 11. t. m. z začetkom ob 15. uri dramatičen film:
«MISTER ROBERTS»
Warnercolor - cinemascope
Nastopajo: HENRY FONDA JAMES CAGNEY, WILLIAM POWEL in JACK LEMMAN
V ponedeljek 12. t. m. ob 18. uri ponovitev istega filma

Lambretta 150 cc vrste LD
Edini zastopnik za Goriško **A. MEROLLI**

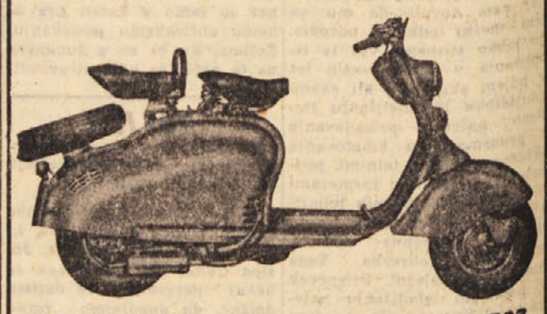

GORICA - Ulica Garibaldi, 5 Telef. 2723
PRODAJNA CENA L 150.000

Naročniki! KUPUJTE pri TVRDKAH, ki oglašajo v našem listu!

62.

IVAN BRATKO

TELESKOP

Potem se je pogovor spet vrnil na osebe pobeglih. Vedno znova so si klicali v spomin najrazličnejše nadrobnosti, ki so jim bile poprej nerazumljive, a so si jih zdaj lahko pojasnili. Drugače so gledali na pobegle ko poprej! Kocmur je mirno vlekel svojo pipico in počasi odvijal štreno spomina:

«Spominjam se Marjana. Po cele ure je ležal na pogradu in držal v rokah nad glavo ‚Piccolo'. Nekega dne sem ga zbodel: ‚Saj ne razumeš nič. Kaj se delaš?' — Pa je bolje razumel kakor mi, ki smo ga imeli za kmeta».

Kocmur se je zadnje dni močno spremenil. Še on je zapustil Komarja in naglas obsojal pretepanje kapa. «To je svinjarija. To je res svinjarija, kar so napravili s kapom,» je ponavljal.

Mimo sta prišla Dnevnik in Niko. Molčala sta. Ustavila sta se nekaj metrov stran od gruče. Potem pa je Niko rekel:

«Veš, za malo se mi zdi. Niti zbogom mi niso rekli.»

Madona je bila v teh dneh za vedno pokopana, teleskopci so tudi njo odrinili v pozabo, toda Nika je bolelo, da mu niso ničesar zaupali, čeprav je Igorju nastavil nož naravnost na grlo. Sicer pa — bolj kot je premišljal o vsem, bolj mu je bilo na dlani, da bi bil ta beg zanj strašen napor in da ga, najbrž ne bi prenesel. Nazadnje se je oklenil misli, da je bilo prav, ko ga niso vzeli s sabo — na žalost je z njegovim zdravjem pač taka — ampak povedati bi mu le morali, da gredo. «Saj sem vendar v svojih platnenih srčkih prenašal tajnosti boja!» Potem se je spomnil Črta z belo brazgotino nad komolcem in Igorja, vsega zapredenega v prikriti boj, pa je bil spet drugačne misli: «Vse to je vrag... disciplina... prikrivanje... oni ne morejo drugače... z vsemi so taki... hudič, no...»

«Kampeljci pa so, kaj? Takle rov. Mi smo se sončili, oni pa so pod nami kopali! Preklemanski Črt, zato se je sončil z mano, da je stražil luknjo!» je rekel naglas in ves se je sklonil k Dnevniku. Ni hotel, da bi ga ta imel za mlačneža ali takega, ki ni tesno pobraten s teleskopci.

Dnevnik je resnobno prikimal in molčal. Uvidel je, da se je zmotil: Četudi so mnogi preklinjali, ker so jih mrcvarili, zaradi bega, pa le niso obsojali teleskopcev, samo v šali se je kdo obregnil obnje. Dnevnik si je dopoldne zapisal: «Najbrž bi me začudeno pogledali, če bi vedeli — — —»

Takrat pa je v veliki gneči završalo:

«Oooo!»

«Živio!»

Kapo in Polo sta stopila mednje. Polo je bil obrit, brez brade in preoblečen. Vse to je bila Petrova zasluga. Kapu se je smejalo samo od sebe. Polo pa se je držal, kakor da mu je malce nerodno, a vendarle prijetno. Nobenega znaka blaznosti ni bilo več na njem.

«A jim kaj zameriš, pobeglim?»

Kapo se je bolj zasmejal:

«Nič!»

«Lepo!»

«Zameril bi jim, če bi jih pripeljali nazaj!»

«To pa!»

«Če pridejo nazaj, jih premlatimo!»

«Če so znali izkopati rov, bodo znali tudi bežati!» je rekel Rogač s poudarkom, ki je razkrival zaupanje.

Po sentineli onstran žic sta šla čez jarek Paa in Milochi. Paa se je ustavil in brskal s škornjem po jarku. Ko je zagledal množico na drugem koncu jarka, se je zasmejal. Nevolja zaradi tega, ker je bil on dežurni na dan pobega, ga je že davno minila.

Rogač pa je pomislil: «Škoda. Že tedne pred begom smo računali na to, da mora biti beg prav takrat, ko bo Cantalupo dežurni. Pa se nam ni posrečilo. Prav Paaja je moralo zadeti! Res škoda!»

Ljudje so se kar naprej pogovarjali o rovu in o pobeglih. Mnogi so za trdno verjeli, da je osmorico čakal avto in jo odpeljal ali proti Švici ali v partizane.

Novembra so mnoge premestili bolj «na varno»: v Renicci, v Padovo in na Rab, a v Gonars so pripeljali Slovenke in Čabranke z otroki, o katerih so mislili, da so manj nevarni za napad na kampo in za beg. Grof jo je torej tudi to pot srečno zvozil. Ohranil si je kampo, le namesto mož se je bogatil na račun žena in otrok. In vnovič jih je prišel tolažit papežev nuncij. Takrat pa so razjarjene žene dvignile otroke visoko v zrak in mogočni zbor je skandiral: «Pace e pane!»*

Res je bilo: teleskop je bil uničen, nihče ne bo več ušel po njem in ne upal vanj, kakor so upali teleskopci. Toda ta jarek, ki ga je nadomestil, ta osmorica, ki je ušla in je niso mogli ujeti, vse to je kampo še bolj združevalo in razvnelo nova tovarištva in nove nade, te pa so jim bile v uteho v hudi zimi 1943. Prekopani teleskop je še bolj jasno odpiral nova obzorja kakor tisti, ki je bil šestdeset centimetrov visok in šestdeset širok. Zdaj je bil močnejši ko prej. Tisoči so gledali skozenj. Slovenske in hrvaške mame so v dolgih, lačnih gonarških dneh pripovedovale svojim otročkom o tistih, ki so se prebili v prostost.

Ko je Vicedomini uvidel, da ne bodo nikogar dobili, je rekel svojim zbranim oficirjem:

«Nobenega nismo ujeli. Takega primera ni v italijanski zgodovini!»

Jarek pa so še dolgo stražili. So se bali uničenega teleskopa, te krute priče poraza? Kdo ve? — — — Prav gotovo pa so se bali — novega rova, zakaj neutrudljivo so ponoči svetili v kleti, vse do konca.

* Mir in kruh.

Slovo

V četi so bili teleskopci nemirni. Črt in Ljubo sta govorila, da ne vzdržita več. Hotela sta na akcijo. «Saj smo zato šli ven, ležali bi lahko v kampu!» Marjan in Vojo sta silila na teren. Dušan in Igor sta se trudila, da bi dobila stik z glavnim štabom, od katerega so bili na Primorskem že dalj časa odrezani. Gata je vleklo domov. «Hotel bi samo, da bi se srečal z ženo in da bi jo vprašal, kako je doma!» je govoril Štefanu.

Nazadnje se jim je izpolnila želja po boju. Tolminska četa je organizirala vod enajstih mož za v Beneško Slovenijo. To bodo prvi partizani na beneški ledini. Vodu sta se pridružila Črt in Ljubo, končno pa se je odločil še Gato. Tudi Vojo je hotel z njimi, čeprav je vedel, da je to težka naloga. «Vojo dobro ve, kdaj je lahko zajec in kdaj ne sme biti.» V patruljo po cesti pred Kojskim se je obotavljal, iz luknje v Gonarsu pa je skočil kakor lev, dasi so že streljali!» je z veselim nasmeškom šepnil Črt, sklanjajoč se k Ljubu. Toda Vojova želja se ni izpolnila, ker so ga določili za delo na terenu. Seveda je bil zanj «terenec» manj kakor partizan, ker je pač boj bil prvi, najbolj važen, najbolj časten.

Črt in Ljubo sta imela samo stari pištoli na bobenček in bombo. S tem nista mogla v Benečijo. Zato so v Brdih napadli fašistično patruljo treh mož. Črt je jurišal prvi, da ga kdo ne bi prehitel in mu pred nosom pobral orožje. Dobili so tri puške, tri nove italijanske pištole in mnogo municije.

Po visokih beneških hribih so hodili podnevi, da bi jih ljudje videli. Kjer koli so se pojavili, so domačini tekli pred njimi, misleč, da so «ali ladri* ali fašisti». Drugih ljudi, ki bi nosili orožje, niso še nikdar videli. Črt jih je na mitingih spodbujal: «Ne ubijamo poštenih ljudi! Zakaj se nas bojite?»

* Tatovi, razbojniki.

(Nadaljevanje sledi)